

Emma Sireeni

KOTIMAANI PALESTIINA

Suomen palestiinalaisten nuorten naisten
käsityksiä kahden kulttuurin välissä

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiaali- ja antropologian pro gradu -tutkielma
Ohjaaja Susanne Dahlgren
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Emma Sireeni: Kotimaani Palestiina. Suomen palestiinalaisten nuorten naisten käsityksiä kahden kulttuurin välissä

Pro gradu -tutkielma, 84 sivua + 2 liitettä

Tampereen yliopisto

Sosiaaliantropologia

Toukokuu 2023

Sosiaaliantropologian Pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Suomen palestiinalaistaustaisten nuorten naisten kokemuksia omasta kansallisesta identiteetistään. Lisäksi tutkielmassa selvitetään näiden nuorten transnationaaleja suhteita ja verkostoja sekä kuinka ne vaikuttavat oman subjektiviteetin muodostumiseen. Teoreettisena viitekehyksenä toimivat transnationalism ja subjektiviteetin käsitteet.

Tutkimuskysymyksiä on kaksi. Ensiksi kysyn, minkälaisia merkityksiä Suomen palestiinalaiset nuoret naiset antavat palestiinalaisuudelleen? Tarkentavana kysymyksenä kysyn lisäksi, miten palestiinalaisuus ilmenee arjessa, puheessa ja toiminnassa? Toiseksi kysyn, minkälainen suhde tutkittavilla on suomalaisiin palestiinalaisyhteisöihin sekä globaaliin palestiinalaiseen yhteisöön?

Tutkielmani pohjautuu etnografiselle tutkimusperinteelle. Pääasiallinen aineistoni koostuu kahdesta toista puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Kymmenen haastattelua toteutin Microsoft Teams -sovelluksen kautta ja kaksi haastattelua tehtiin kasvotusten. Lisäksi tein kaksi asiantuntijahaastattelua taustatietojen saamiseksi Suomen palestiinalaisista. Kaikki haastattelut toteutettiin vuoden 2022 aikana. Osallistuin myös Palestiinan solidaarisuuspäivän juhliin vuosina 2021 ja 2022 osana etnografista kenttätöitä. Analysoin aineiston etnografisen sisällönanalyysin keinoin.

Tulokset vastaavat hyvin muiden tutkimusten tuloksia maahanmuuttajataustaisten ja palestiinalaisten nuorten identiteettien rakentumisen haasteista. Historiallisen Palestiinan ulkopuolella asuvat nuoret kokevat palestiinalaisen diasporan eri tavalla kuin Lähi-idässä asuvat uudet sukupolvet. Erityisesti tutkielmani toisen polven maahanmuuttajanuoret kokevat ristiriitaisia tunteita suomalaisuuden ja palestiinalaisuuden välissä, mutta identifioituvat vahvasti ja ensisijaisesti palestiinalaisiksi. Vaikka useimmat nuoret ovat syntyneet Suomessa ja kuuluvat vahvasti suomalaiseen yhteiskuntaan, perheen ja uusien yhteisöjen kautta saatu palestiinalaisen kulttuurin vahva rakentuminen määrittelee myös omaa subjektiviteettiä. Transnationaalisten suhteiden ja uusien yhteisöjen kautta rakennetaan sekä identiteettiä että toimitaan myös palestiinalaisuuden jatkuvuuden edistäjinä. Aktivismi koetaan yleisesti palestiinalaisena ominaisuutena, jota toteutetaan arjessa ja jopa koulutusvalinnoissa. Identiteetti ja subjektiviteetin rakentaminen koetaan lisäksi monivaiheisena, läpi elämän ja tilanteiden mukana muuttavana ominaisuutena.

Tutkielman perusteella voidaan myös sanoa, että Israel-Palestiinan konfliktin uutisoinnin rinnalle tulisi lisätä uusia narratiiveja ja koulutusta Palestiinan alueen ja kansan historiasta. Tämä helpottaisi palestiinalaisten asemaa Suomessa ja vaikeita identifikaatioprosesseja, kiinnittymistä ja kuulumista Suomeen. Suomessa on yhä enemmän monikulttuurisia nuoria, joihin liittyviä tutkimuksia tulee jatkossakin tehdä rakentaaksemme inklusiivisempaa yhteiskuntaa.

Avainsanat: palestiinalaisuus, Palestiina, subjektiviteetti, identiteetti, transnationalismi, diaspora, kuuluminen, identifikaatio, etnisyyt, kansallinen identiteetti, ylisukupolvisuus, toinen sukupolvi, antropologia, etnografia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	JOHDANTO	1
1.1	Aiheen valinta ja rakentuminen	1
1.2	Tutkimuksen keskeiset kysymykset	5
1.3	Tutkielman tavoite ja rakenne	6
2	PALESTIINALAISUUDEN TAUSTAA	7
2.1	PALESTIINA ALUEENA, YHTEISKUNTANA JA KANSANA	7
2.1.1	<i>Palestiinan sotahistoria ja nykyhetki</i>	11
2.1.2	<i>Palestiinalainen diaspora ja muuttoliike</i>	15
2.1.3	<i>Nationalismi ja palestiinalainen kansallinen identiteetti</i>	18
2.2	SUKUPUOLI JA NAISET ARABITUTKIMUKSESSA	21
2.2.1	<i>Nuorisotutkimus ja toisen polven maahanmuuttajatutkimus</i>	23
2.2.2	<i>Palestiinalaiset Suomessa ja järjestöt</i>	26
3	KESKEISET KÄSITTEET	29
3.1	YKSILÖKÄSITYS ANTROPOLOGIASSA	29
3.1.1	<i>Identiteetti</i>	31
3.1.2	<i>Subjektiviteetti</i>	34
3.2	TRANSNATIONAALISUUS	36
3.2.1	<i>Perhe ja verkostot</i>	40
3.2.2	<i>Kuuluminen</i>	43
4	METODIT JA AINEISTO	46
4.1	ETNOGRAFIA MENETELMÄNÄ, KENTTÄNÄ JA ANALYYSIN VÄLINEENÄ	46
4.2	AINEISTON RAKENTUMINEN	49
4.3	SISÄLLÖNANALYYSI	53
4.4	EETTISYYS JA ONGELMAT	55
4.5	HAASTATELTAVIEN KUVAUS	56
5	TULOKSET	60
5.1	OLEN PALESTIINALAINEN	60
5.1.1	<i>Subjektiviteetin rakentuminen nuoruudessa</i>	63
5.2	HYVÄT PERHESUHTEET JA YHTEISÖN MERKITYS	66
5.2.1	<i>Hankalat perhesuhteet ja juurettomuuden tunteet</i>	68
5.2.2	<i>Taphtumat rakentamassa palestiinalaisuutta</i>	70
5.3	UUDET YHTEISÖT JA TRANSNATIONAALIT SUHTEET	74
5.4	AKTIVISMI VERESSÄ JA ARJESSA	76
5.5	TULEVAISUUDESTA JA TOIVOSTA	79
5.5.1	<i>Koulutus ja halu vaikuttaa</i>	81
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	82
	LÄHTEET	85
	LIITTEET	92

1 Johdanto

1.1 Aiheen valinta ja rakentuminen

Palestiinalla tarkoitetaan montaa asiaa: se on sekä historiallinen käsite, että maantieteellinen alue; toisille se on tunnustettu valtio, toisille vain lukuisten toimijoiden hallinnoima vyöhyke. Palestiinalaisille itselleen se on ennen kaikkea kadotettu koti, jonne kaivataan ja jota rakennetaan mielikuvissa sukupolvelta toiselle. Uutisointi Israelin ja Palestiinan välisestä konfliktista on kuitenkin pitkään määrittänyt yleistä keskustelua ja yleiskuvaa alueen tapahtumista sekä ihmisistä. Kiinnostuin palestiinalaisuudesta nähtyäni dokumentin ”*Five Broken Cameras*”, joka kertoo Palestiinan Länsirannalla sijaitsevan kylän tapahtumista. Kylää uhkaavat Israelin siirtokuntien levittäytyminen alueelle ja paikalliset taistelevat sitä vastaan väkivallattomasti dokumentoimalla tapahtumia kameroiden avulla. Mietin dokumentin jälkeen, kuinka iso palestiinalaisyhteisö Suomessa on ja miten yhä jatkuva konflikti vaikuttaa heihin.

Palestiinan ja Israelin välisestä konfliktista on olemassa paljon tutkimusta, jota on tehty historian ja sotien tarkastelun lisäksi myös alueella asuvista kansoista. Kun Israelin valtion perustamisen yhteydessä vuonna 1948 jopa 800 000 palestiinalaista karkotettiin alueelta (PCBS 2019), oli viimeistään tuolloin syntynyt kaksi näkemystä oikeudesta alueeseen sekä sen historiasta. Konfliktiin on puuttunut sittemmin Yhdysvallat, YK sekä muut kansainväliset toimijat, ja rauhan rakentaminen on muodostunut globaaliksi kysymykseksi. Silti yli 70 vuotta myöhemmin, rauhaa ei ole saavutettu ja palestiinalaiset elävät pakolaisina ja diasporassa ympäri maailman.

Palestiinan hallinnon alla Gazassa ja Länsirannalla, Israelissa sekä sen siirtokunnissa ja Lähi-idän valtioiden pakolaisleireillä elää tänä päivänä yli 5,9 palestiinalaista, joiden lisäksi koko maailmassa arvioidaan olevan yhteensä jopa 13 miljoonaa palestiinalaista (UNWRA 2022a; UNWRA 2022b; PCBS 2019). Suurin osa tutkimuksesta on tehty kuitenkin Lähi-idän alueella ja usein länsimaisten tutkimuslaitosten toimesta. Antropologista ja etnografista tutkimusta palestiinalaisista on tehty myös paljon, mutta varsinkin *toisen polven palestiinalaisista nuorista* Lähi-idän ulkopuolella sekä heidän muuttoliikkeestään on tarjolla yllättävän vähän tietoa. Nuorten identiteettien muodostumiseen on silti olemassa kasvavaa kiinnostusta ja varsinkin Arabikevään 2011 jälkeen nuorten

tutkiminen osana palestiinalaisuuden kysymystä on tärkeää. (Atshan 2021, 4.) Palestiinasta vuosien 1947–1949 aikana paenneiden henkilöiden jälkeläiset ovat hajaantuneet ympäri maailmaa diasporaan, jolloin yhteys Palestiinaan ja palestiinalaisuuteen muuttuu.

Aluksi lähtökohtani oli tutkia palestiinalaista yhteisöä Suomessa etnografisin menetelmin, joten osallistuin palestiinalaisen järjestön tapahtumaan löytääkseni lisätietoa ja sopivia haastateltavia. Tämä aloitti etnografisen kenttätöni, jonka lisäksi haastattelin kahta palestiinalaisten järjestöjen parissa toimivaa henkilöä, jotka toimivat aiheeseen perehdyttäjinä eli informantteina. Kenttätö lopulta myös muutti tutkimuskysymyksiäni, sillä tapahtumaan osallistuttuani ymmärsin, ettei Suomessa ole yhtä, yhtenäistä palestiinalaista yhteisöä. Huomasin myös, ettei niihin osallistunut lähes ollenkaan nuoria naisia. Tämä huomio tarkensi tutkittavan ryhmän palestiinalaistaisiin nuoriin naisiin, heidän äänensä esiintuomiseen sekä kokemuksiin palestiinalaisuudesta. Etnografiseen tutkimusmenetelmään pohjautuva tutkielmani rakentuu teemahaastattelujen ympärille, ja sitä kautta tutkin Suomen palestiinalaisten subjektiivisuuden muodostumista sekä transnationaaleja suhteita.

Palestiinalaisesta diasporasta, toisen ja kolmannen sukupolven identiteettikokemuksista ja kuulumisen tunteista on tehty jonkin verran kansainvälistä tutkimusta viimeisen kymmenen vuoden aikana (Atshan 2021, 4). Toisen polven maahanmuuttajatutkimusta löytyy enemmän, mutta palestiinalaisten jälkeläisistä ja muuttoliikkeestä esimerkiksi Eurooppaan ei ole tutkittu kattavasti. Vuosien 1948–1967 aikana muuttaneiden palestiinalaispakolaisten lapset ovat ensimmäinen sukupolvi, joka on muuttanut Lähi-idän ulkopuolelle maahanmuuttajastatuksella eivätkä pakolaisina. Tällöin nämä työn ja paremman tulevaisuuden perässä muuttaneiden palestiinalaisten lapset alkavat olla Euroopassa niitä nuoria, jotka ovat syntyneet Lähi-idän ulkopuolella ja ovat niin kutsuttuja toisen polven maahanmuuttajia. Ruotsissa on tehty tutkimusta palestiinalaisten transnationaaleista suhteista, juurettomuudesta sekä kuulumisen ja kodin kokemuksista tässä uudessa sukupolvessa (Lindholm 2020). Tämä ja muut eurooppalaiset tutkimukset ovat linjassa oman työni kanssa. Suomessa toisen polven maahanmuuttajien identiteettien rakentumisesta on tehty tutkimusta 1990-luvulta alkaen (ks. esim. Hau-

taniemi 2004; Honkasalo 2011; Haikkola 2012). Lisäksi työtäni ohjaa keskustelut muiden vähemmistöryhmien parissa tehdystä etnografisesta tutkimuksesta Suomessa (ks. esim. Tiilikainen 2003; Juntunen 2020).

Suomen suhde Palestiinan valtioon on myös merkityksellinen monella tasolla. Palestiinan valtion on tunnustanut Yhdistyneiden kansakuntien 193 jäsenvaltiosta 138 maata maailmanlaajuisesti, ja tunnustamattomista maista löytyy Pohjois-Amerikan valtiot sekä suurin osa Euroopasta, Suomi mukaan lukien. Silti esimerkiksi Ruotsi on tunnustanut Palestiinan valtion kansainvälisesti. (United Nations 2023.) Suomi harjoittaa muun muassa asekauppaa Israelin kanssa (Paasonen 2022, 5; SaferGlobe 2021) ja Suomessa on suhteellisen vankka juutalaisyhteisö (ks. esim. Ekholm 2020), mitkä voivat toimia selityksenä suhtautumiselle Palestiinan asiaan. Hyvät suhteet Israelin kanssa eivät kuitenkaan ole estäneet myös Suomea tuomitsemasta valtion toimia, vaikka vetoamukset tapahtuvatkin yhdessä muun kansainvälisen yhteisön kanssa (Ulkoministeriö 2022.) Lisäksi Suomesta kuitenkin löytyy Palestiinan suurlähetystö sekä Ramallahista Länsirannalta Suomen edustusto – yhteistyötä on siis molempiin suuntiin. Yhteistyö ja toiminta keskittyy kuitenkin kehitysapuun miehityksellä palestiinalaisalueilla, jonka kautta pyritään tukemaan valtion rakentumista ja koko Lähi-idän rauhanprosessia. Ulkoministeriö kuvaa Suomen ja Palestiinan suhteita erittäin hyviksi. (Ulkoministeriö 2023.)

Suomen suhde Palestiinaan herätti kysymyksiä valtion ja politiikan antropologiasta: voiko valtion tunnustamattomuus poliittisella tasolla vaikuttaa yksilöiden identiteettikokemuksiin? Oletukseni oli, että palestiinalaisista voisi tuntua hankalalta elää suomalaisessa yhteiskunnassa, joka suhtautuu ristiriitaisesti Palestiinaan. Suomalaiset ovat kuitenkin aina olleet hyvin solidaarisia palestiinalaisia kohtaan, vaikka Palestiinan valtiota Suomi ei ole halunnut tunnustaa nykytilanteessa. Onko tällä sitten merkitystä yksilöiden tai identiteettien rakentumisen kannalta Suomessa? Miten palestiinalaista identiteettiä voidaan tuoda esille Suomessa; voivatko yhteiskunnalliset rakenteet hankaloittaa itseilmaisua? Koska legitimiä valtiota ei ole olemassa, on mahdollista, että tämä synnyttää eriarvoisuutta tai syrjintää, jos koulutus ja tiedotus on olematonta. Eduskunnan Palestiinaryhmän puheenjohtajana toimiva Veronika Honkasalo sanoi puheessaan Palestiinan solidaarisuuspäivän tapahtumassa, että jopa kansanedustajilla

on vääriä käsityksiä sekä hyvin puutteellisia perustietoja asiasta (Palestiinan solidaarisuuspäivän juhla Helsingissä 2021). Lisäksi tietämättömyys Lähi-idän kansojen erilaaisuudesta voi aiheuttaa arabien liittäminen yhdeksi massaksi (*arabisaatio*), joka on hyvin yleistävä, eurosentrinen ja jopa syrjivä näkemys. Ilman koulutusta ja monipuolisempaa uutisointia Palestiinasta syntyy vääriä mielikuvia sekä ennakkoluuloja. Työni yksi tarkoitus on luoda tilaa suomalaiselle keskustelulle Palestiinasta sekä myös palestiinalaisten itseilmaisulle.

Palestiinalaiset uudet sukupolvet ovat murroksessa ja erityisesti nuorten naisten ääni jää usein kuulumattomiin. On huomioitava, että vaikka palestiinalaisilla on diasporan kautta rakentunut vahva side toisiinsa sekä palestiinalaisuuden ydinkysymyksiin, sisältää palestiinalaisuus silti monia alakulttuureja, joihin vaikuttavat kaikki ne maat ja toiset kulttuurit, joihin on paettu tai muutettu. Siksi tutkin tässä työssä palestiinalaisuutta subjektiiviteettien eli yksilöiden kautta: miten suomalaisuus ja Suomessa eläminen rakentaa palestiinalaisuuden kokemusta ja merkitystä. Vaikka kansa on pakotettu diasporaan, säilyy sukupolvelta toiselle edelleen hyvin vahva kansallinen narratiivi palestiinalaisuudesta. Nykyinen nuori sukupolvi eroaa verrattuna aikaisempiin, sillä heidän joukossaan ovat ensimmäiset palestiinalaiset, jotka eivät ole eläneet Lähi-idässä tai puhu esimerkiksi arabiaa. On kiinnostavaa tutkia, millä tavalla näille nuorille jaetaan palestiinalaisen kulttuurin tärkeimpiä piirteitä ja miten ne omaksutaan osaksi omaa elämää. Myös transnationaalinen ja globaali palestiinalaisten yhteisö on vääjäämättä syntynyt uudelleen kaksituhattaluvun teknologisoitumisen myötä. Nämä uudet transnationaaliset yhteisöt ovat myös tutkimukseni tarkastelukohteena, sillä ne ovat haastateltavien nuorten naisten elämässä tärkeitä.

Rajaus oli oleellinen myös sen kannalta, että siitä puuttui nuorten ja naisten edustus. Maahanmuuttajataustaisten nuorten tutkimus on Suomessa myös keskittynyt paljon isompiin vähemmistöihin, eikä juuri palestiinalaisista ole saatavilla paljoa tietoa. Nuoremman sukupolven identiteettien rakentuminen alkoi hahmottua tutkimuskysymykseksi, ja tuntui olennaiselta tarkastella, millaisia merkityksiä palestiinalaisuudelle annetaan, kun Palestiinassa ei ole välttämättä ikinä käyty tai varsinkaan asuttu. Lisäksi kiinnostuin, millaisia kulttuurin jakamisen ja jatkumisen tapoja nuoret olivat kokeneet ja keneltä, sekä miten palestiinalaisuus näkyi nuorten arjessa.

1.2 Tutkimuksen keskeiset kysymykset

Haastattelen tässä työssä kahtatoista suomalaista nuorta naista, joilla yhteisenä tekijänä on palestiinalainen tausta sekä subjektiivinen kokemus palestiinalaisuudesta. Yhdeksän haastatelluista nuorista on niin kutsuttuja toisen polven maahanmuuttajia, jolloin toinen tai molemmat vanhemmat ovat saapuneet Suomeen maahanmuuttajina. Kolme haastatelluista ovat syntyneet muualla kuin Suomessa, mutta ovat muuttaneet Suomeen lapsena ja heillä on muuten samanlainen perhetausta kuin Suomessakin syntyneillä nuorilla.

Tutkimuskysymyksiäni rakentuvat seuraavanlaisesti. Ensimmäiseksi kysyn, minkälaisia merkityksiä Suomen palestiinalaiset nuoret naiset antavat palestiinalaisuudelleen? Tarkentavana kysymyksenä kysyn lisäksi, miten palestiinalaisuus ilmenee arjessa, puheessa ja toiminnassa? Kysymys on ehdottoman tärkeä, kun tarkastelemme palestiinalaisia nuoria, jotka elävät Palestiinan ja Lähi-idän ulkopuolella. Kokemukset kulttuuri-identiteetistä ja subjektiviteetista vaikuttavat yksilöiden sekä ryhmien hyvinvointiin ja eroavat paljon edellisistä sukupolvista, sillä asuinpaikka eroaa siitä, mihin voi tuntee kuuluvansa. Palestiinalaiset uudet sukupolvet ovat siksi ryhmä, jota tulee tutkia. Kysyn myös tutkittavilta, kuinka he itse kutsuvat itseään ja haluavat muiden kutsuvan heitä. Nämä kysymykset ovat tärkeitä kaiken laadullisen, fenomenologisen ja etnografisen tutkimuksen kentällä, kun tarkastelun kohteena on tutkittavien oman maailmankuvan esiintuominen ja tiedon tuottaminen. Tutkittavien näkemysten avulla voimme aidosti vaikuttaa vähemmistöryhmiin kohdistuvan negatiiviseen suhtautumiseen ja voimme käyttää neutraaleja termejä silloin, kun määrittelyt ovat tarpeen.

Toiseksi kysyn, minkälainen suhde tutkittavilla on suomalaisiin palestiinalaisyhteisöihin sekä globaaliin palestiinalaiseen yhteisöön? Kenttätutkimukseni ja haastatteluiden avulla pyrin selvittämään uuden sukupolven suhdetta olemassa oleviin järjestöihin, Suomessa olevaan laajempaan yhteisöön sekä uusiin yhteisöihin ja tapoihin kuulua johonkin. Lisäksi selvitän, millaisia transnationaaleja suhteita nuorilla on, sillä se on yksi palestiinalaisen narratiivin lähtökohtia omata globaaleja ja ylirajaisia suhteita. Tämän kysymyksen avulla haluan ymmärtää haastateltavien verkostoa ja ylirajasten suhteiden laajuutta sekä pohtia niiden merkitystä palestiinalaisuuden siirtymisessä uusille sukupolville.

1.3 Tutkielman tavoite ja rakenne

Tutkielman tavoitteet ovat kahdenlaisia: haluan selvittää nuorten naisten avulla uusien palestiinalaisten sukupolvien subjektiviteetin rakentumista. Lisäksi tutkin haastattelujen ja etnografian avulla Suomen palestiinalaisyhteisöä ja sekä uusien, transnationaalien verkostojen merkitystä nuorten elämässä. Sosiaali antropologiassa pienin tutkittava yksikkö on kahden yksilön välinen sosiaalinen vuorovaikutussuhde, josta voidaan heijastaa isompaa kuvaa kulttuurisista merkityksistä. Nykyajan antropologian on toisaalta välttämätöntäkin tutkia pienempiä alakulttuureja, lähempänä ja omassa maassa, jolloin yksilön tutkiminen kulttuuri-identiteetin ja subjektiviteetin kautta voi selittää myös laajempia ilmiöitä, kuten uusien sukupolvien palestiinalaisuuden rakentumista.

Tutkielmani rakentuu seuraavanlaisesti. Aloitan taustoittamalla palestiinalaisuuden historiaa eli keskittymällä Palestiinan valtion lähihistoriaan sekä palestiinalaisten liikkumiseen. Taustaluvussa avaan vielä yleisesti, millaista tutkimusta palestiinalaisista on yleisellä tasolla tehty ja mihin antropologit ovat aikaisemmassa tutkimuksessa keskittyneet. Luvussa kolme esittelen teoreettista viitekehystäni, jonka muodostaa transnationalismin sekä subjektiviteetin käsitteet. Luvussa neljä esittelen aineiston ja menetelmät, eli kerron minkälaista aineistoa hyödynnän työssäni ja kuinka keräsin sen. Lisäksi kuvaan luvussa kymmenen kappaleen, kerron niille pääsystä sekä pohdin tutkimuseettisiä kysymyksiä. Lisäksi kerron luvussa kahdeksan kappaleen kentän rakentumisesta ja tarkempia tietoja haastateltavista, jotta tulokset ovat paremmin ymmärrettävissä. Viidennessä luvussa läpikäyn aineiston analyysia, millaisia huomioita aineistosta nousi sekä yhdistän näitä aineistosta nousseita tuloksia teoreettiseen viitekehykseen. Luvussa kuusi kerron tuloksista syntyneet johtopäätökset, pohdin työn onnistumista ja ehdotan jatkotutkimusaiheita.

2 Palestiinalaisuuden taustaa

2.1 Palestiina alueena, yhteiskuntana ja kansana

Ihmiset ovat asuttaneet Lähi-itää ja Palestiinan aluetta jo tuhansia vuosia ennen ajanlaskun alkua. Historiassa on käyty aina valtataistelua alueista, joihin moni kansa uskoo kuuluvansa ja omaavansa oikeudet fyysiseen maaperään ja sitä kautta valtioon. Maantieteellisesti Palestiinan aluetta voidaan ajatella Välimeren ja Jordanjoen väliin jääväksi alueeksi. Palestiinan hallinnollinen alue koostuu Gazasta, Länsirannasta ja siellä sijaitsevasta itä-Jerusalemien puolesta. Palestiinalaisia asuu sen lisäksi edelleen Israelissa, viereisissä valtioissa (Jordania, Libanon, Syyria, Egypti), uusissa palestiinalaisyhteisöissä tai pakolaisleireillä (UNHCR) ja ympäri maailman diasporassa.

Palestiinalaisuus on monella tapaa samanlaista kaikille palestiinalaisille, mutta monella tapaa se myös eroaa: kyseessä ei ole missään nimessä homogeeninen ryhmä (Atshan 2021, 4), vaan 13 miljoonan ihmisen muodostama joukko, joilla kaikilla on omat juurensa, perinteensä ja tapansa. Palestiinalaisilla on paljon erilaisia alakulttuureja, jotka ovat syntyneet vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa, palestiinalaisten muuttoliikkeen vaikutuksesta. Palestiinalaisille monet asiat ovat silti globaalisti jaettuina ja tärkeitä huolimatta maantieteellisestä sijainnista.

Suomalaista tutkimustyötä Palestiinalaisalueilla on tehty vähän, mutta ansiokkaasti. Antropologi Hilma Granqvist oli ensimmäisiä Lähi-idässä tutkimustyötä tehneitä suomalaisia, jonka merkittävät kenttätyöjaksot 1925-luvulta eteenpäin Artasin palestiinalaiskylässä ovat edelleen arvostettuja kansainvälisesti (Dahlgren 2020, 11). Tiina Järvi teki myös pitkän etnografisen kenttätyön pakolaisleireillä Palestiinassa Länsirannalla, Libanonissa sekä Jordaniassa. Järvi tutki palestiinalaispakolaisten käsityksiä omasta palestiinalaisuudestaan, pakolaisuudestaan sekä tulevaisuuden näkymistä näissä väliaikaisissa että pysyvissä tiloissa. (Järvi 2020.) Myös Yhdysvaltoihin muuttaneita palestiinalaisia ja toisen polven nuoria tutkinut Riina Isotalo (2008) on tarkastellut perheiden ja transnationaalien suhteiden rakentumista Länsirannan ja Yhdysvaltojen välillä.

Antropologiassa tarkastellaan ihmisten erilaisuutta, mutta samalla sen tarkoitus on selvittää samankaltaisuuttamme. Vaikka tutkimuskohteet voivat olla laajojakin ilmiöitä,

tarkastelun kohteena on usein pienet paikat ja yksiköt. Antropologit pyrkivät ymmärtämään yhteyksiä yhteiskuntien välillä sekä niiden sisällä. Näiden pieniltä ja tutuilta tunnettujen yksityiskohtien, normien, sosiaalisten verkostojen ja yhteiskuntien tarkastelu kertoo meille usein isoistakin sen hetkisen ajan ja paikan ilmiöistä. Kulttuuri -sana tarkoittaa latinaksi viljelyä (*colere*), joka taas tarkoittaa myös siirtomaata eli koloniaa. Siksi kulttuuri tarkoittaa niitä ihmisen hankittuja ja opittuja puolia, joita ei ole peritty luonnollisesti perimän kautta. Kulttuuri on keskeinen käsite antropologiassa ja nykyään se määritellään ihmisen kyvyiksi, käsityksiksi ja käyttäytymisen tavoiksi, jotka ihminen omaksuu yhteiskunnan jäsenenä. Toisaalta ajatus kulttuurista perustuu ihmisten samanlaisuuteen, sillä jokaisella ihminen on oppinut jonkin kulttuurin, mutta samalla olemme myös erilaisia, sillä ihmisten ja kulttuureiden välillä on systemaattisia eroja. Antropologia on täten kulttuurin ja sosiaalisten suhteiden vertailevaa tutkimusta, jonka kautta voi muodostaa kuvan ilmiöstä, yhteisöstä tai yhteiskunnasta. (Eriksen 2004, 14–17.) Palestiinan kohdalla kysymys kulttuurista on mielenkiintoinen. Jos etninen ryhmä on asunut erillään viimeiset 70 vuotta, miten kulttuuri silloin määritellään? Miten sitä jatketaan sukupolvelta toiselle? Nämä ovat usein antropologien tarkastelun kohteena, kun tutkimme palestiinalaisuutta.

Orientalismilla viitataan tutkimuksessa yleisesti idämaiden tutkimukseen, jossa vastaakohtana nähdään usein länsimaat. Käsitteenä se on muuttunut siirtomaavallan tutkimuksesta yleisempään teoriaan idästä, vaikka nykyisin orienttia pyritään kuvamaan tarkemmilla ilmaisulla tutkittavaan alueeseen, välttyäkseen vääriltä miellelyhtymiltä menneisyyteen. Itä nähdään ennen kaikkea lännen toverina, Euroopan kulttuurisena haastajana, sivilisaation ja kielten alkulähteenä. (Said 1978, 13–14.) Tosiasiassa Said myös mainitsee, kuinka käsitteillä 'orientti' tai vastaavasti 'länsi' ei ole mitään olemuksellista pysyvyyttä, vaan ne ovat ihmisen sosiaalisesti tuottamia kategorioita, joiden tarkoituksena on vain tunnustaa 'toinen' (em. 1978, 334.) Saidin vaikuttava, mutta kiistelty teos toi kuitenkin ilmi toisten kansojen ymmärtämisen ja välittämisen tärkeyden heidän omista lähtökohdistaan käsin, jonka hän itse palestiinalaisena ymmärsi varsin hyvin.

Palestiinalaisten historia, kulttuuri ja uskonto ovat aina kuuluneet arabialaiseen ja islamilaiseen maailmaan. Palestiinalaiset ovat olleet maantieteellisesti sekä sosiaalisesti arabialaisen maailman sillanrakentajia, joilla on aina ollut vahvoja sukulaissuhteita

sekä taloudellisia, uskonnollisia ja poliittisia siteitä ympäröiviin maihin. Palestiinan historiallinen alue on erityisen tärkeä palestiinalaisille valtauskonnon eli Islamin kautta, sillä Koraanissa Palestiinasta puhutaan käyttäen termiä "al-Ard al-Muqaddasah" eli "pyhä maa", vaikka samalla palestiinalaisten parissa kristittyjä on enemmän kuin muiden arabien. Jerusalem eli "al-Quds" on myös pyhä, jonka takia kaupunki onkin käytännössä jaettu Israelin ja Palestiinan kesken länsi- ja itä -Jerusalemiin, vaikka hallinnollisesti se kuuluukin Israelille sen pääkaupunkina. (Farsoun & Zacharia 1997, 3.) Myös kristityille Jerusalem on pyhä kaupunki, johon tehdään vuosittain miljoonien turistien pyhiinvaelluksia. Muslimeille alueella yksi tärkeistä paikoista on al-Aqsan moskeija, joka on koko uskonnolliselle islamilaiselle yhteisölle, *ummalle*, tärkeä (em. 1997, 3.) Muita tärkeitä kaupunkeja ovat edelleen Jaffa ja Haifa, kuten myös Nablus, Hebron, Nasareth sekä Gaza. Nämä kaupungit ovat olleet Palestiinan kulttuurisen ja intellektuellin elämän keskuksia sekä poliittisia, taloudellisia sekä hallinnollisia tärkeitä paikkoja. (Khalidi 1997, 36.)

Arabimaailman ajatukset Palestiinasta eroavat Israelista ja muista länsimaista. Tukea ja oikeutusta ovat kansainvälisesti osoittaneet myös globaali etelä, kansalaisyhteiskunnan toimijat sekä media. Palestiinan näkemys otetaan näissä yhteyksissä paremmin vastaan, ja palestiinalaiset nähdään väärin sijoitettuna kansana, jolla on vaikeuksia saada takaisin heille kuuluvia kansallisia oikeuksia. Palestiinalaisten minäkuvan mukaan he ovat alueen alkuperäisasukkaita. Ennen vuoden 1948 al-Nakbaa he kutsuivat itseään nimellä *al-Sha'ab al-Filastini*, joka tarkoittaa arabialaiseen *ummaan* kuulumista ja joiden *watan* (kotimaa) on Filastin (Palestiina). Toisaalta he jakavat palestiinalaiset sekä historiallisen Palestiinan sisäpuolella asuviin al-dakhel sekä muualla maailmassa olevaan kansaan, *al-manfa* (maanpako) tai *al-ghourba* (vieraantuminen). Palestiinalaiset uskovat myös palestiinalaisten jälkeläisten kuuluvan arabiyhteisön lisäksi *al-Sha'ab al-Filastin*, joka on kadottanut *watanin*. Nämä identiteetit arabista palestiinalaiseksi kulkevat rinnakkain, mutta olennaista on usko Palestiinan alueelta karkotukseen, legitiimien oikeuksien ja valtion puuttumiseen, paluun ja itseidentifikaation mahdottomuuteen. (Farsoun & Zacharia 1997, 11–12.) Arabian kielen sana *sumud* tarkoittaa peräänantamattomuutta: sillä viitataan kaikkeen siihen rauhanomaiseen sinnikkääseen taisteluun, jota palestiinalaiset jaksavat tehdä Lähi-idässä, Israelin tai hallitsijoiden poliittisista toimista huolimatta. Palestiinalaiset eivät ole antaneet periksi, vaan

jaksavat taistella valtionsa puolesta. (Reime 2003, 48.) Termin voisi kääntää suomeksi myös sanaksi sisu, joka on meille suomalaisille merkitykseltään tärkeä.

Palestiinalainen kulttuuri on ideologian lisäksi se asia, mikä palestiinalaisia yhdistää diasporassa toisiinsa. Kuten aikaisemmin kirjoitin antropologian suhtautumisesta kulttuuriin, on siihen tutustuminen kuitenkin myös tärkeää ennen kentälle ja ihmisten pariin menoa. Tässä työssä kulttuuristen symbolien avaaminen auttaa myös palestiinalaisen representaation ymmärtämistä nuorten naisten arjessa. Palestiinalaisen kulttuurin merkittävimpiä alueita ovat olennaisesti ruoka, käsityöt, taide, vaatteet, valtiolliset symbolit kuten lippu ja kartat, kansantanssi, kansantarinat, suullinen historia, kirjallisuus ja runous, musiikki ja laulaminen sekä tavat ja näihin liittyvät traditiot. Myös arabian kielessä on oma palestiinalainen murre. Musiikin ja kirjallisuuden, kuten runojen tärkeys korostuu, sillä sitä kautta jaetaan tietoa palestiinalaisesta kulttuurista ja identiteetistä ja muistutetaan olemassaolosta. Palestiinalaisen kulttuurin erityispiirteeksi voidaan lukea sen monimuotoisuus ja sekoittuminen myös muiden kulttuurien kanssa.

Yksi keskeisistä kulttuurin symboleista on pukeutuminen, joka on helppo mieltää materiaksi ja itsestään selväksi. Juuri siksi se on tärkeää ja mielenkiintoista, koska pukeutuminenkin liittyy niin vahvasti subjektiviteettiin, kulttuuriin kuin sosiaalisiin suhteisiin: naisten ja miesten pukeutuminen arjessa ja juhlassa sisältää aina paljon kulttuurista symboliikkaa. Palestiinalaisille tärkeitä elementtejä ovat kansallispuvut sekä hartiahuivit, joiden kuviointi viittaa Palestiinaan. Vaatteet myös kuvasivat palestiinalaisten taloudellista ja säädyllistä asemaa. Lisäksi pukeutumista voi määrittää myös uskonto eli islam, jossa pukeutumisella uskotaan olevan pyhä merkitys miesten ja naisten elämässä. *Dabke* on taas arabien ja palestiinalaisten kansantanssia. Se on suosittua palestiinalaiskulttuurissa, ja monet ryhmät esittävät tanssia kaikkialla maailmassa. Dabkelle on ominaista synkronoidut hyyt ja rivitanssi käsistä pitäen, johon osallistuu juhlissa myös yleisö. Palestiinalaiselle kulttuurille olennaista on myös symboliikka liittyen lippuun ja karttaan, joka usein kuvataan koko nykyisen Israelin ja Palestiinan yhteen liitettynä alueena. Tällaista valtiota ei ole legitiimisti ollut olemassa, mutta vuonna 1917 ennen brittiläisen mandaatin alle menoa palestiinalaiset asuttivat Ottomaanien alaisuudesta juuri tätä aluetta. Kartta on siksi hyvin tärkeä palestiinalaisille, koska sillä perustellaan ja muistutetaan omasta olemassaolosta ja historiasta alueella.

Lähi-idässä on kiistelty eri kansojen oikeutuksista maa-alueisiin historian alusta asti, mutta olisi väärin väittää, että nykypäivän tapahtumat johtuisivat täysin esihistoriallisista tapahtumista ja sodista. On tärkeää ymmärtää, että vaikka Lähi-idän historia ei ole konfliktiton, sitä ei voi ensisijaisesti määritellä konfliktien perusteella tai että sotaisuus olisi alueella oletusarvo. Lähi-idän alueella on aina asunut paljon eri etnisiä ja uskonnollisia ryhmiä, joiden harmoninen rinnakkaiselo on aina ollut tavoitteena. Esimerkiksi Ottomaanien aikakauden aikaan oli selvää, että yhteiskuntarauhan takaimiseksi on sallittava erilaisten etnisten ryhmien olemassaolo ja elo rinnakkain. Imperialististen yhteiskuntien selviytyminen ja pitkäaikaisuus perustui sisäiselle vakaudelle. Siksi Palestiinan ja Israelin konfliktin nykyhetken ja syiden perusteleva muinaisella historialla ei kuvaa todellisuutta. (Mulder 2020.; Reime 2003, 88–89.) Lisäksi nykykonfliktissa ja historiankirjoituksessa on läsnä hyvin vahvasti kaksi polarisoitunutta narratiivia, joilla perustellaan kunkin kansan oikeutta alueeseen.

Sosiaaliantropologiassa on tärkeää ymmärtää niitä historiallisia prosesseja, jotka ovat muovanneet nykyhetkestä sen kaltaisen, kuin se on. Aikaisemmin antropologiassa osaltaan unohdettiin historian merkitys, mutta varsinkin tutkimusaiheiden kaventuessa, historian merkitys kasvaa. Koko tieteenalan suhde historiantutkimukseen on myös ollut tapetilla, vaikka antropologian tarkoitus ei ole koskaan korvata historiaa tieteenä, vaan tuoda esille kyseisessä ajassa ja paikassa tapahtuvia ilmiöitä, ottamalla huomioon historian vaikutukset. (Eriksen 2004, 53.) Siksi tutkittaessa palestiinalaisuutta on otettava erityisen tarkasti huomioon kaikki siihen liittyvä historia, koska se on muovannut nykyhetken palestiinalaisuutta. Palestiinalaisuus on erottamattomasti poliittinen olemassaolon kysymys, josta ei voi myöskään erottaa täysin sotien ja konfliktin tarkastelua. Vaikka palestiinalaisuudessa on kysymys muistakin kulttuurisista seikoista, ovat sodat vaikuttaneet niin merkittävästi ja kokonaisvaltaisesti palestiinalaisiin, ettei sotien historiaa voi olla käymättä läpi. Niiden kautta on kuitenkin syntynyt koko palestiinalainen diaspora, joka jatkuu edelleen, ja joka on myös yksi diasporan käsitteen malliesimerkkejä.

2.1.1 Palestiinan sotahistoria ja nykyhetki

Palestiinan historia, siihen liittyvät sodat ja Lähi-idän konflikti ovat hyvin politisoituneita ja niistä on kirjoitettu eri narratiiveista ja agendoista käsin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi

sitä, että en tässä tutkielmassa keskity Israelin puolen näkemyksiin historian kulusta, vaan keskityn tarkastelemaan tapahtumia palestiinalaisen muuttoliiketutkimuksen kautta, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet Suomen palestiinalaisten elämään. Rajaan historian käsittelyn pääosin vuoden 1948 jälkeisiin tapahtumiin, koska ne aiheuttivat palestiinalaisten merkittävimmät muuttoaalot ja johtivat palestiinalaiseen diasporaan.

Palestiinalaiset kutsuvat vuoden 1948 tapahtumia *al-Nakbaksi*, joka tarkoittaa *katastrofia*: se on palestiinalaisten historiassa käännekohta, kun yli puolet sen väestöstä joutui jättämään kotinsa ja lähtemään pakoon (Masalha 2012, 8–9). Juutalaiset olivat joutuneet *antisemitismiin* eli juutalaisvihan kohteeksi Euroopassa natsiaatteen kasvaessa huippuunsa 1930-luvulla. *Sionismi* edusti aatetta, jossa juutalaiselle kansalle kuului oma kansallisvaltio ja moni eurooppalainen tuki ajatusta valtion perustamisesta Palestiinan historialliselle alueelle. Juutalaisten oikeutettua muuttoliikettä kutsutaan nimellä *aliya*, joka tarkoittaa nousua. (Pappé 2006, 72–113; Reime 2003, 190, 200–206; Farsoun & Zacharia 1997, 66–70.)

Vuonna 1947 Yhdistyneet Kansakunnat äänestivät alueen jakamisesta juutalaiseen ja arabien valtioon. Arabit hylkäsivät tämän ehdotuksen, jonka jälkeen Israel julistautui kuitenkin itsenäiseksi vuonna 1948. Tällöin konflikti kärjistyi ja arabit koittivat estää valtion perustamisen, josta puhutaan Israelin itsenäisyssotana. Alue jaettiin valtion perustamisen yhteydessä käytännössä niin, että Israel valloitti suurimman osan Palestiinan alueesta. (Pappé 2004, 126–133; Reime 2003, 209.)

Vuonna 1967 *kuuden päivän sodassa* Israel valloitti vielä loput Palestiinasta muilta valtioilta (Egyptiltä, Syyrialta ja Jordanielta) eli Gazan ja Länsirannan, joten Israel miehitti koko Palestiinan aluetta Oslon rauhansopimukseen asti ja aloitti tänä aikana Palestiinan tuhoamisen sekä siirtokuntien rakentamisen. (Juusola 2005, 136–141; Räsänen 2017, luku 5.1; Pappé 2004, 142; Farsoun & Zacharia 1997, 138–140.)

Vuosien 1979 ja 1987 aikana tapahtui paljon sotia eri valtioiden välillä, kuten Israelin hyökkäys Libanoniin, mutta palestiinalaisten kannalta olennaisin tapahtuma on vuoden 1987 Palestiinalaisten kansannousun Gazassa ja Länsirannalla, jota kutsutaan *ensimmäiseksi intifadaksi*, suomeksi tarkoittaen järjestystä. Palestiinalaiset olivat kyllästyneet asioiden tilaan, Israelin miehitykseen, PLO:n (*Palestine Liberation Organization*, palestiinalaisten virallinen edustaja) toimintaan, elinoloihin ja pattitilanteeseen poliittisissa

neuvotteluissa. Sen ansiosta syntyi Palestiinan itsenäisyysjulistus vuonna 1988, jolloin ensimmäiset valtiot tunnustivat Palestiinan valtion. (Juusola 2005, 198, 206.)

Kansannousun ansiosta rauhanneuvottelut aloitettiin 1990-luvulla. Vuonna 1993 Washingtonissa allekirjoitettiin niin kutsuttu *Oslon rauhansopimus*, joka on olennainen myös tänä päivänä, sillä samalla Israelin tuli vetäytyä Gazasta ja Länsirannalta. PLO sekä Israel tunnustivat toisensa olemassaolon ja hallintojensa edustajina ja tämä oli ensimmäinen kerta, kun Israel neuvotteli Palestiinan edustajan kanssa muiden arabi-valtojen sijaan. Valtiota kumpikaan ei kuitenkaan tunnustanut. Itsehallinnon presidentiksi valittiin myös PLO:n johtaja Jasser Arafat. Oslon rauhansopimuksen tarkoitus oli ennen kaikkea edistää rauhanprosessia ja kahden valtion mallia, ja se loikin perusteet nykyisille valtionrakennusmalleille. (Juusola 2005, 198, 226–230; Pappé 2004, 230–237, 242–244; UN 2023a.)

Palestiinalaisalueiden miehitykset kuitenkin jatkuivat, ja niin kutsuttu *toinen intifada* alkoi vuonna 2000, jatkuen vuoteen 2005 asti. Israel alkoi rakentaa Länsirannalle aidan erottamaan alueita ja sittemmin vuonna 2021 valmistui aita myös Gazan ympärille. Vaikka vuonna 2005 Israel purki siirtokunnat Gazasta, alueen piiritys jatkui. 2006 palestiinalainen järjestö ja puolue *Hamas* voitti vaalit ja alkoi 2007 *de facto* hallita Gazaa. Länsirannan johdossa on PLO:n jäsenjärjestö *Fatah*. Kaikkien palestiinalaisten virallinen hallinnollinen edustaja on YK:n mukaan PA, vaikka eri elimet ja järjestöt hallitsevat Palestiinan alueita ja niitä on myös vaikea erottaa toisistaan. Israelin kannalta palestiinalaisten poliittinen hajaannus on myös helpottavaa. Rauhanneuvotteluja on käyty myös lukuisia vuosien varrella, ja lähemmäksi päästiin vuoden 2003 ”Rauhaan johtavan tiekartan” sopimuksessa, joka ei tosin menestynyt. (Räsänen 2017, luku 8.12, 10.1; Juusola 2005, 298–299; Reime 2003, 308–310; UN 2023a.)

”2022 as one of the deadliest years in recent history” (UN 2023b). On yleisesti uutisoitu, että vuosi 2022 oli väkivaltaisain kausi konfliktin lähihistoriassa. Toisen intifadan jälkeen poliittinen tilanne on monimutkaistunut ja tapahtumista on puhuttu myös kolmantena intifadana. Palestiinalaisten järjestäytynyt vastarinta on siirtynyt pienempien ryhmien ja yksilöiden sodiksi. Nykyisistä sotaisista vuosista voitaisiin nostaa esiin vuosien 2008–2009, 2012, 2014 sekä 2021 sodat Gazassa, kun *Hamas* (palestiinalainen vastarintaliike) ja Israel ovat ottaneet yhteen. Vuonna 2017 Yhdysvaltain presidentti Do-

nald Trump tunnusti Jerusalemin Israelin pääkaupungiksi, joka on aiheuttanut levottomuuksia. YK ja monet valtiot tuomitsevat väkivallanteot sekä laittomat miehitykset, ja toivoo edelleen kahden valtion mallin tunnustamista molemmilta osapuolilta. Palestiinalaisista iso osa ei taas enää usko kahden valtion malliin, sillä siirtokunnat ovat tehneet tilanteen vaikeaksi. (Räsänen 2017, luku 9.11; Juusola 2005, 277–280.)

Konflikti on monesta tahosta epäreilu termi kuvaamaan tilannetta, jossa toinen osapuoli taistelee raketeilla, ja toinen maailmanlaajuisesti rahoitetulla väkivaltakoneistolla (Reime 2003, 221). Konflikti on ollut kuitenkin ollut kuvaavin termi monien vuosikymmenien kestäneelle epäselvyydelle ja jännitteille, sillä kuten aiemmin on jo todettu, historiankirjoituksia ja narratiiveja on aina vähintään kaksi. Räsänen (2017) kirjoittaa, kuinka todellisuudessa kyseessä on *apartheid*, rotuerottelu, joka perustuu väestöryhmien tai etnisyyksiin perustuvaan syrjintään. Yhä väkivaltaisempi konflikti on saanut myös useat muut tahot käyttämään sanaa apartheid Israelin harjoittamasta politiikasta, sillä kyse ei ole pelkästä Israelin valtion sijoittumisesta palestiinalaisen alueen tilalle. Israel harjoittaa iskujen lisäksi laittomaksi tuomittuja siirtokuntia, lisää miehitystä ja valvontaa sekä rakentaa muureja. Israel on useasti tuomittu kansainvälisten sopimusten, ihmisoikeuksien ja lakien rikkomisesta. YK, kansainväliset toimijat ja myös Israelin vasemmisto tuomitsevat teot. (Räsänen 2017, 23–24.)

Toisaalta monet tahot ovat sitä mieltä, että palestiinalaisten edustajat eivät itse ole suostuneet kompromisseihin tai rauhanneuvotteluihin, joten he ovat yhtä osallisia jatkuvaan tilanteeseen, vaikka taistelevat alistetusta asemasta (Kuperwasser & Lipner 2011, 2; Karsh 2014, 13). Tosiasiassa rauhanneuvottelut ja lopulta sopu vaatisivat molempien osapuolten taholta yhteistyötä, asenteiden muutosta ja kompromisseja sekä sirpaloituneiden liikkeiden ja hallintojen yhteen tulemistä (Ruohomäki 2020, 39). Ongelmana nykypäivänä ovat myös Oslon sopimuksen jälkeiset odotukset, joita Palestiinalaishallinnolle laitettiin. Poliittisten vapauksien, instituutioiden ja elämänlaadun parantuminen palestiinalaishallinnon aikana on ollut vähäistä, jotkut sanovat sen olleen jopa negatiivista. Taloudellinen riippuvuus Israelista kasvaa ja Palestiinalaishallinto tekee kauppaa muiden valtioiden kanssa sen sijaan, että parantaisi elinoloja. (Rabinowitz 2020, 759.)

2.1.2 Palestiinalainen diaspora ja muuttoliike

Diasporalla, al-ghurba, tarkoitetaan etnisesti ja kulttuurisesti yhteenkuuluvaa ihmisryhmää, joka on lähtenyt kotimaastaan ja asuessaan muualla, kokee kaipuuta vanhaan kotimaahansa ja pitää yhteyttä alkuperäiseen maahan; olennaista diasporalle on oman taustan painottaminen ja esiintuominen, eli kulttuurista perinnettä ylläpidetään myös uudessa maassa. Usein diasporaan liittyy vahva halu myös palata alkuperäiseen kotimaahan, mutta se ei ole välttämätöntä, sillä usein diasporaan liittyvä maahanmuutto on ollut pakotettua esimerkiksi sodan uhalla, jolloin paluu ei ole realistinen. Kyse on enemmän kollektiivisesta kaipuun ja paluun unelmoinnista, joka auttaa ylläpitämään yhteistä narratiivia. *Transnationaalilla* viitataan taas ylijärjestykseen, joka voi tarkoittaa perhe- ja ystävyysuhteiden lisäksi myös valtioiden rajoja ylittävää poliittista toimintaa. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 33.)

Muuttoliikettä tapahtui laajamittaisesti ensimmäisen kerran vuosien 1947–1949 välillä al-Nakban yhteydessä. Toinen iso aalto nähtiin vuonna 1967, kun Israel valtasi myös Gazan ja Länsirannan. Näiden kahden ison muuttoliikkeen myötä ihmisiä joutui paljon ympärysvaltioihin pakolaisleireille, joita on edelleen Jordaniassa, Libanonissa sekä Syyriassa. (Juusola 2005, 73–75, 141.) Sotien aikaan alkuperäisille alueille jäi myös paljon palestiinalaisia. Uusimmat muuttoliikeaallot alkoivat vuonna 1977 ja yhä kasvavaan muuttoon vaikuttivat muun muassa vuoden 1982 Israel-Libanonin sota, vuoden 1991 Gulf-sota sekä molemmat intifadat vuosina 1987 sekä 2001. Tällöin muuttoliikettä alkoi tapahtua enemmän myös Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. (Ben-David 2012, 460.) Palestiinalaiset ovat ennen kaikkea pakolaisia, jotka ovat joutuneet muuttamaan pois omalta alueeltaan. Diasporassa on usein taustalla *displacement*, joka kääntyy suomeksi maanpakolaisuudeksi tai pakkosiirroksi. (PCBS 2019.) Suora käänös voisi olla paikaltaan siirtämistä tai väärin sijoittamista. Tämä kuvaa erityisen hyvin juuri palestiinalaisten kohtaloa. Tänä päivänä YK:n pakolaisjärjestö UNWRA määrittelee Palestiinan pakolaisiksi henkilöt, jotka asuivat alueella vuonna 1948 ja menettivät sodan seurauksena kotinsa ja toimeentulonsa. Myöhemmin määritelmää on laajennettu koskemaan miespuolisten henkilöiden jälkeläisiä sodan jatkuessa sekä sen takia, koska Palestiinalaisilla ei ole paikkaa, mihin palata. (UNRWA 2023a; UNWRA 2023b.) Tämä vaikuttaa myös haastattelemiini nuoriin, sillä näiden määritelmien mukaan heidätkin lasketaan pakolaisiksi.

Arki leireillä, miehityksillä alueilla ja palestiinalaisasutuksilla on vaikeaa elämää. Erityisesti liikkuminen ja kaikenlainen rajoittaminen on ongelma Länsirannalla ja Gazassa, kuten myös tarkastuspisteet, omat tiet ja esimerkiksi koulut. Syrjintä etnisyyden perusteella ulottuu jokaiselle elämän osa-alueelle. Lisäksi palestiinalaisalueiden talous sakkaa ja valtion rooli ihmisten auttajana on siirretty kokonaan kolmannelle sektorille ja järjestöille. Todellinen arki eroaa siitä, mitä on sovittu tai mitä kansainväliselle yhteisölle kerrotaan. (Roy 2022, 104–110.) Järvi kirjoittaa, kuinka arki leireillä koetaan samanaikaisesti kärsimyksen, köyhyyden, surkeuden ja ahtauden kautta, mutta leireillä on myös yhteisöllisyyttä, kansallista yhteenkuuluvuutta, solidaarisuutta ja paikkoja rakentaa identiteettiä ja historiaa. (Järvi 2020, 107.) Leirit ovat ennen kaikkea väliaikaisia, vaikka ne ovat samalla juurtuneet Lähi-idän maisemaan ja niillä on ehtinyt kasvaa jo useita sukupolvia. Määritelmien, eri valtioiden agendan sekä palestiinalaisten kansallisen narratiivien mukaan tavoitteena on Palestiinaan palaaminen, joka taas on ristiriidassa todellisuuden kanssa. Leirit ovat paikkoja, joissa ihmiset elävät arkeaan ja rakentavat tulevaisuuttaan. (em. 2020, 275–277.) Eletty diaspora eroaa siis paljon Lähi-idässä asuvien ja globaalissa pohjoisessa asuvien välillä, mutta kärsimys on yhteinen.

Palestiinalaisen diasporan erityispiirteitä ovat nämä tarinat leireiltä ja historiallisen Palestiinan alueelta, mutta samalla diasporassa elää yhä kasvava joukko muualla maailmassa. Historiallisen Palestiinan alueella ja länsimaissa elävät palestiinalaiset kokevat kaikki yhteneväisesti olevansa palestiinalaisia. Näin vahva yhteinen kansallinen identiteetti on siinä mielessä erikoista, kun kyseessä on hyvin erillään elävä kansa, joka koostuu useista sukupolvista. Kaikki tuntevat kuuluvansa *kuvitteelliseen* palestiinalaiseen yhteisöön. Tämä ei tarkoita, etteikö palestiinalaisia olisi olemassa, vaan sillä viitataan diasporassa elävien ihmisten kansalliseen identiteetin rakentumiseen heidän mielessään, vaikka valtiota ei käytännössä ole, eikä siellä ole välttämättä käyty. Vaikka palestiinalainen kansa on yhä monimuotoisempi, on kansallista identiteettiä ylläpidettävä ja tuotettava jatkuvasti, jotta se pysyy voimakkaana ja jatkuu eteenpäin sukupolville. (Hammer 2005, 14.)

Ymmärtääkseen palestiinalaisten diasporaa, on puhuttava myös muuttoliikkeestä yleisesti. Ihmiset muuttavat erinäisistä syistä, pakotettuina tai vapaaehtoisina, sotien tai ympäristön muutosten takia, paremman elämän perässä – syitä on lukuisia. Palestii-

nalaiset muuttivat alkuperäisestä maastaan sodan vuoksi, mutta muuttoliikettä on tietysti tapahtunut senkin jälkeen, kun alkuperäisestä maasta on lähdetty ja uusia sukupolvia syntynyt. Karkotettujen jälkeläiset ovat muuttaneet Lähi-idän sisällä ja sieltä pois esimerkiksi muiden konfliktien, taloudellisten haasteiden, paremman elämän, koulutuksen ja mahdollisuuksien, tai yhteisöllisten sidoksien takia. Muuttoliikkeestä kirjoitan myös siksi, että sen vaikutukset ovat *ylisukupolvisia*. On otettava huomioon, että jos tutkitaan maahanmuuttajien jälkeläisten identiteettikokemuksia eli toisin sanoen subjektiviteettia, vanhempien ja jopa isovanhempien muuttoliikkeellä, sen syillä ja vaikutuksilla on iso rooli näiden nuorempien polvien kokemukseen itsestään. Se myös määrittelee monia transnationaaleja suhteita ja liikkumista, kuten matkustelua tai suhteiden ylläpitämistä eri lähtömaihin.

Diaspora määritellään usein ihmisryhmän hajaantumiseksi tai sen laajentumiseksi vähintään kahteen paikkaan maailmassa, johon liittyy vahva suuntautuminen todelliseen tai "kuviteltuun" kotimaahan. Lisäksi diasporaan kuuluu vahva yhteisön tunne muiden kanssa, jotka väittävät kuuluvansa tähän kotimaahan. Usein siihen liittyy myös levoton suhde isäntämaahan, jos muutto on johtunut esimerkiksi sodasta. Siitä, voidaanko palestiinalaisia määritellä diasporassa eläviksi vai ei, on kiistetty sekä akatemiassa, että sen ulkopuolella. Palestiinalaiset tunnistetaan "uhridiasporaan" kuuluviksi, joilla on taustalla traumaattinen syy karkotukseen kotimaasta. Ongelmaksi muodostuu palestiinalaisten hajaannus ja toisaalta eläminen maan "sisällä". Voiko näillä ihmisillä todella olla sama, jaettu diaspora? Gabiam & Fiddian-Qasmiyeh (2016) tuovat myös esille, kuinka monien kriittisten lähestymistapojen mukaan Lähi-idän alueen palestiinalaiset eivät voi elää diasporassa, koska jakavat edelleen samat maantieteelliset, kulttuuriset, historialliset sekä kielelliset kontekstit. Diasporasta puhuminen voi lisäksi ylläpitää pakolaisuutta, jolla voi olla negatiivisia vaikutuksia. Toisaalta käyttämällä palestiinalaisten kohdalla termiä diaspora, hajaantuminen saadaan kuulostamaan normaalilta tilalta, jolloin se sivuuttaa poliittiset ulottuvuudet palestiinalaisten pakkosiirrosta. Kuitenkin useat tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että palestiinalaisten kysymys on ehdottomasti jollain tasolla diasporista. (Gabiam & Fiddian-Qasmiyeh 2016, 732–733.) Siksi on tärkeää määritellä palestiinalaisuuden ulottuvuuksia ja diasporaa myös uusien sukupolvien kohdalla.

Diasporan ongelmaksi palestiinalaisten kohdalla tuntuu olevan sen liiankin laaja merkitys. Diasporassa eläviä kutsutaan myös termeillä karkotettu, hajaantunut, pakolainen, jotka pitävät sisällään lisää merkityksiä. Tosiasiassa nykyajan palestiinalaiset yksilöt ja yhteisöt voivat olla pakotetun muuttoliikkeen ja karkotuksen lisäksi myös vapaaehtoisia muuttajia, uudelleen muuttajia; työn, perheen tai koulutuksen takia muuttavia. Lisäksi näitä ihmisiä kategorisoidaan eri tavoin eri isäntämaissa/vastaanottavissa maissa, joten palestiinalaiset voivat olla pakolaisia, valtiottomia tai assimiloituja. (Peteet 2007, 630.) Ongelmaksi muodostuu siis diasporan käsitteen monimutkaisuuden lisäksi muutkin käsitteet, kuten ajatus pakolaisuudesta. Ovatko uudet sukupolvet millään tavalla pakolaisia, tai elävätkö he tosiasiassa diasporassa, jos se määritellään haluna muuttaa takaisin? Onko termin laaja merkitys kääntynyt itseään vastaan, jos se tuntuu syrjäyttävältä? Jotkut tutkijat kutsuvatkin palestiinalaisia osittain diasporisiksi tai saavuttamattomaksi diasporaksi. Sanan metodologiaan suhtautuva kriittinen tutkimus ei kuitenkaan tarkoita, etteikö palestiinalaiset todella ole diasporassa. Voidaankin tulkitä, että varsinkin historiallisen Palestiinan ulkopuolella asuvat ihmiset ja seuraavat sukupolvet ovat osa diasporisia *hetkiä* tai *ulottuvuuksia*. (em. 2007, 627–628, 643.) Diasporaa kuvaavampi termi on jako pakolaisiin ja ei-pakolaisiin (Ben-David 2012, 460).

2.1.3 Nationalismi ja palestiinalainen kansallinen identiteetti

Palestiinalaisuus ei ole ikinä neutraalia eikä siihen ole olemassa objektiivista otetta. Se ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki mielipiteet olisivat samanarvoisia tai yhtä oikeassa. Palestiinan kysymyksestä voidaan kuitenkin todeta, että sen olemassaolo rakentuu ideologisista näkemyksistä ja kaikilla siihen liittyvillä on oma agendansa taustalla. (Said 1986, 30.) Palestiina-Israel-konfliktissa ei ole kyse pelkistä oikeuksista ja sotimisesta, vaan se on osa identiteettipolitiikkaa: kuka minä olen ja mihin kuulun.

Antropologiassa nationalismi ymmärretään ideologiana, jossa kulttuuristen rajojen tulisi olla yhtä valtion rajojen kanssa. Nationalistisia aatteita on jokaisessa yhteiskunnassa, joissa se usein liittyy erilaisiin muutosprosesseihin, kuten kolonialististen rakenteiden purkamiseen ja kansallisvaltioiden perustamiseen, joten se on myös moderni ideologia, jossa ihannoidaan muinaisia kulttuuriperinteitä. Kaikki kansalaiset eivät tue nationalistista ajattelua, mutta jokaisella on silti oma suhde valtioonsa. (Eriksen 2004, 356–357.)

Palestiinalainen nationalismi vahvistui militantin liikehdinnän kasvaessa 1960-luvulla, kun al-Nakban kokemuksesta alkoi muodostua varsinainen ideologia ja kansallinen liike alkoi vaatimaan omaa kansallisvaltiota vahvemmin itselleen. Myös PLO:n institutionalisoituminen myötävaikutti asiaan ja poliittiset puolueet kuten Fatah kannusti yhteiseen nationalistiseen identiteettiin. Vaikeuksista, vallankumouksista ja aseiden saamisen vaikeuksista tuli valtiollinen symboli, joka edesauttoi sotilaallista järjestäytymistä ja oman kansallisvaltion tavoittelua. Myös retoriikka liittyen kaipaukseen ja maanpakoon joutumisesta olivat oleellisia palestiinalaisen identiteetin rakentumiselle, ja ennen kaikkea alueelle jääneiden ihmisten paikallaolo sekä itsepäisyys koettiin yhdistävänä ja tärkeänä. (Jad 2006, 11.)

Palestiinan ja Israelin kohdalla on kyse siitä, että molemmat ryhmät kokevat olevansa oikeutettuja samaan maantieteelliseen alueeseen. *Metanarratiiveilla* tarkoitetaan valtiollisia tarinoita, jotka rakentuvat historiallisessa sekä poliittisissa ajatusmalleissa ja joihin liittyy identiteetin muodostumisen sekä kansallisen oikeutuksen kysymyksiä. Tässä tapauksessa siihen liittyvät vielä etniset sekä uskonnolliset oikeutukset molemmin puolisesti. Palestiinan metanarratiivi on, että palestiinalaisilta riistettiin heidän oma maansa tunkeilijoiden toimesta; Israelin metanarratiivi on oikeutettu paluu diasporasta esi-isänsä maalle ja oikeutus omaan valtioon. Nämä kaksi metanarratiivia ovat koko konfliktin isoin taustasy, eivätkä valtioiden osapuolet ymmärrä toisiaan. Palestiinalaisjohdon jakautuneisuus PLO:n ja Hamasin välillä vaikeuttaa osaltaan palestiinalaisten itsensä tilannetta. PLO pyrkii diplomaattisena edustajana edelleen kahden valtion malliin, mutta Hamasin periaate on saada valtio kokonaan palestiinalaisille. (Ruohomäki 2020, 32–34, 37–39.)

Koska palestiinalaisten hajallaan olevat, kansalliset instituutiot, arkistot ja asiakirjat ovat puutteellisia, palestiinalaisten on ollut pakko turvautua erilaisiin identiteetin jälleerakennuspaikkoihin. Kaikki maailman kansat, jotka ovat kohdanneet vuosisatoja kestävästä kolonisaatiosta, kansallisen identiteetin rakentaminen on liittynyt läheisesti "yksilön subjektiivisuuden palauttamiseen", eli kansallinen kertomus on rakennettu elämäntarinoiden, asiakirjojen ja näkökulmien kautta *yksilöistä*. Satunnaisia yksilöiden kertomia elämäntarinoita ei kuitenkaan voi luoda yleistä kansallista narratiivia, elleivät tarinat liity niin kutsuttuihin "muistopaikkoihin" (*sites of memory*). (Sa'di 2002, 176.) Muistopaikat ovat välttämättömiä sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja kansalliselle

identiteetille: ne tarjoavat puitteet ja vertailukohtat yksilöllisiin elämäntarinoihin ja arvoihin. Muistopaikat ovat samalla subjektiivisia ja sellaisenaan niitä ei voida kumota. Palestiinalaisten kollektiivisen muistin eri paikkoja ovat esimerkiksi Al-Nakba tai Maan päivä. Tutkija Ahmad Sa'di (2002) väittää, että tämä *kollektiivinen muisti* on laajalle levinnyt palestiinalaisyhteisöjen keskuudessa Palestiinassa sekä diasporassa, ja siten muistopaikat muodostavat edelleen tärkeän osan heidän identiteettistään. (Em. 2002, 198.)

Palestiinalainen identiteetti näyttäytyy erityisesti silloin, kun ollaan tekemisissä rajojen ja tarkastuspisteiden kanssa. Vaikka nämä näyttäytyvät raakoina, epämiellyttäviä, alentavia ja kaikin puolin palestiinalaisten elämää heikontavina paikkoina, ovat ne samalla paikkoja palestiinalaisen identiteetin muodostamisessa. Näillä rajanylityspisteillä, lentokentillä ja tarkastuksissa jatkuvasti muistutetaan palestiinalaisuudesta. (Khalidi 1997,1.) Toisaalta se voidaan nähdä negatiivisena asiana molemmin puolisesti, mutta samalla se on muistutus siitä, että palestiinalaiset *ovat*. Se on koko diasporan ylläpitämisen tarkoitus: muistuttaa jatkuvasti palestiinalaisten olemassaolosta, jotta he joskus saisivat kotimaansa ja rauhan takaisin. Palestiinalainen kansallinen identiteetti on pysynyt voimakkaana myös leireillä, eivätkä isäntämaat halua heitä osaksi omaa yhteiskuntaansa. Siksi elinolot pysyvät huonoina ja palestiinalaisilla ei ole kunnollisia oikeuksia perustarpeisiin. (Hammer 2005, 12.)

Palestiinalainen kansallinen identiteetti on myös omanlaisensa nationalismin muoto. Isotalo (1999) kirjoittaa, kuinka kulttuuri on palestiinalaisten kohdalla politisoitu, jolloin vahvasta halusta omaan kansallisvaltioon on rakentunut myös nationalistinen aate. Erityisesti al-Nakban ja 1900-luvun konfliktien jälkeen kasvanut kansallisaate on myös muokannut ajatusta valtiottomuudesta ja vaatimuksista koskien sitä. Isotalo myös nostaa tärkeäksi tekijäksi palestiinalaisten jakautumisen kahteen: alueelle jääneet ja alueelta pois muuttaneet, joiden nationalistiset aatteet eroavat paljon toisistaan. Lisäksi historiallisen Palestiinan sisällä on paljon alaryhmiä, joilla on myös eriäviä näkemyksiä Palestiinan tulevaisuudesta ja nationalistisista vaateista. Se johtaa aatteen pirstaloitumiseen ja lopulta sen omaan mahdottomuuteensa. Koska yhtä samanlaista yhteisöä ei ole, johtaa se valtiottomuuden esiintuomiseen kulttuurin kautta, jossa merkityksellisiä symboleja luodaan, uusinnetaan ja jaetaan osana omaa aatetta. (Isotalo 1999, 1–2.)

Ruotsissa ja Euroopassa tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että palestiinalainen identiteetti konfliktialueen ulkopuolella on hyvin kytköksissä myös uuden maan identiteetin kanssa, jolloin niiden koetaan täydentävän toisiaan. Lisäksi pakolaisten kolmannet identiteetit ja kokemukset esimerkiksi Libanonista ja Syyriasta tuntuvat sekoittavan pakkaa, mutta pakolaisleirien vastaanottajamaihin ei yleensä koeta tunnesidettä tai identiteetin muodostumiseen vaikuttavaa merkityksellisyyttä. Sodat, konfliktit ja pakolaisleirit silti vaikuttavat identiteetin muodostumiseen ja aktivismin sekä solidaarisuuden rakentumiseen. Ruotsissa palestiinalaisten kansallinen identiteetti perustuu ensisijaisesti moraaliseen, emotionaaliseen ja poliittiseen identifikaatiolle osaksi ”kuviteltua yhteisöä”, jonka al-Nakba on alun perin aiheuttanut. Siihen liittyvät myös vahvat tunteet menetyksestä, pakolaisuudesta ja pois pyyhkimisestä, mutta aktivismin kautta voidaan käsitellä myös positiivisia emootioita kuten solidaarisuutta, yhteenkuuluvuutta, empaattisuutta, vastuuta ja velvollisuutta Palestiinaa kohtaan. Tutkimus Ruotsissa on linjassa myös Kreikassa, Australiassa, Iso-Britanniassa ja Puolassa tehtyjen tutkimusten kanssa. (Lindholm 2020, 297.)

Puolassa ja Iso-Britanniassa on tutkittu toisen polven palestiinalaisia nuoria, jotka kokevat Palestiinan ”mielentilana”, johon kasvetaan transnationaalien siteiden ja perheen kautta. Palestiinasta rakentuu tärkeä vasta näissä neuvotteluissa, jotka ovat kesken-eräisiä ja kehittyvät ajan kanssa. Paikkatietoisuus esi-isien historiasta kehittyi nuorien omiksi transnationaaleiksi siteiksi ja oma suhde Palestiinaan rakennetaan käymällä alueella, etsien juuria sekä vastauksia kuulumiselle ja perimälle. Tutkimuksen mukaan kansallista identiteettiä ja kulttuurisia muistoja myös jaetaan nuoremmalle sukupolvelle hyvin erilaisista taustoista käsin ja vaihdellen, jolloin myös identifikaatio ei ole nuorilla yhtenäistä. Kulttuurinen identiteetti ja suhde vanhempien alkuperään ennen kaikkea rakentuu ja kasvaa tärkeäksi. (Blachnicka-Ciacek 2018, 1915–1916.)

2.2 Sukupuoli ja naiset arabitutkimuksessa

Tässä tutkielmassa kantavana teemana toimii myös naistutkimus ja arabien, palestiinalaisten sekä suomalaisten maahanmuuttajanuorten tutkimus. Sukupuoli nousee väistämättä esille kaikissa teoreettisissa keskusteluissa sekä varsinkin tulosten kohdalla, sillä sukupuoliroolit ovat edelleen vahvoja kaikissa kulttuureissa. Esimerkiksi so-

maliialaisten sukupuolirooleista naisten harteille jää usein kulttuurin kantajan viitta, jolloin naisilla on miehiä huomattavasti enemmän vastuuta perinteiden säilyttämisessä sekä edustamisessa ulkopuolisille (Niemelä 2006, 174–175).

Post-feministisellä kaudella 1970-luvulla feministit itse huomasivat käyttämänsä kielen ongelmallisuuden. Naistutkimuksessa naisen nostaminen kategoriaksi, johon viitataan ainoana vastaparina muihin – mieheen – olikin lopulta hyvin syrjivä ote. Naisen kategoria näyttäytyi ainoastaan valkoisen, länsimaisen tutkijana kuvana. Rodullistetut, köyhät ja vanhat naiset olivat esimerkiksi jääneet paitsioon. Isoimmaksi uhkaksi feministille muodostuikin sen oma ymmärtämättömyys naisten eroista. (Oksala 1997, 172.) Siksi monimuotoisuuden huomioon ottaminen eli *intersektionalismi* on tutkielmassani tärkeää: sen huomioimisella ymmärrämme paremmin myös identiteettien rakentumista, kun ottaa huomioon, että siihen vaikuttaa holistisesti monia asia ristikkäin.

Naisten rooli Palestiinan sotahistorian taisteluissa on ollut aina merkittävä. Naiset ovat osallistuneet esimerkiksi vartioimiseen, kuljettamiseen ja muuhun sodankäyntiin mahdollisilla tavoilla, jonka lisäksi naiset ovat olleet isossa roolissa aktivismin ja poliittisen periksiantamattomuuden, *sumudin*, valossa. (Sayigh 1993, 180.) Palestiinalainen antropologi Islah Jad on tutkinut palestiinalaisten naisten roolin uudelleen rakentumista konfliktialueilla. Erityisesti Jad on kirjoittanut naisten osallisuudesta politiikassa, aktivismissa sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa, jolloin Palestiinan jälleenrakennuksen prosesseja voidaan ymmärtää myös naisten näkökulmasta käsin. Vahvasti miesvaltaisissa yhteiskunnissa naisten ääni jää usein poliittisen päätöksenteon ulkopuolelle. Jad kirjoittaa, kuinka naisten on täytynyt raivata paikkansa myös aktivismin parissa, sillä taistelu nationalismin puolesta on ollut vahvasti pelkästään miesten toimijuutta: nainen on usein toiminut välineenä (”autenttinen” palestiinalainen; itkevä äiti) nationalistisissa pyrkimyksissä eikä toimijana itse. Naisten aktivismi oli pitkään keskiluokkaisen eliitin mahdollisuus, mutta todellisen vaikutuksen ovat saaneet aikaan myös köyhien alueiden, maaseudun ja pakolaisleirien naiset. Jadin tutkimuksessa oli keskeistä modernien (toisen intifadan aikaisten) palestiinalaisnaisten eri näkemykset nationalismista: toinen ryhmä vaikutti islamin uskon kautta, toiset aktivistit vaativat sekularistista valtiota, jossa uskonto on erotettuna valtiosta. (Jad 2006, 1–5.) Jad väittää, että sukupuoliroolit ja naisten oikeudet eivät täysin pääse eroon islamista, mutta sen vaikutukset muuttuvat naisten aktivismissa ja identiteeteissä. (Em. 2006, 10.)

Kolonialistisissa tai post-kolonialistisissa tilanteissa kulttuurista saattaa muodostua asia, jonka avulla pyritään todistamaan jotain itsestään ja suhteestaan valtaapitäviin. Tällainen kulttuurin objektivointi ja välineellistyminen asettaa kulttuurisen identiteetin koloniaalisen vallan alle, jossa usein korostetaan sukupuolien rooleja. Esimerkiksi turismissa tai etnografin kohdatessa tutkittaviaan, kulttuurisia rooleja ja identiteettejä pyritään vahvistamaan ja ylikorostamaan näyttääkseen niiden tärkeyttä kulttuurisesti. Peteet (1993) kuvaa, kuinka tutkimuksissaan Libanonin palestiinalaisleireillä kulttuurin korostamista pidettiin vastaiskuna jatkuvalla kriisillä ja hyökkäyksille palestiinalaisuutta kohtaan. Koska koko yhteiskunta ja palestiinalainen identiteetti oli samalla tavalla kriisin keskellä, pyrittiin sitä vahvistamaan sekoittamalla uutta sekä vanhaa traditiota ja käyttämällä sitä hyödyksi ideologiasodassa. Tätä Peteet kuvaa termillä ”*culture of resistance*”, jossa erityisesti naiset näyttäytyivät palestiinalaisuuden tärkeänä ylläpitäjänä ja jatkumona sekä vastustamisen näyttämönä. Siihen liittyy myös suvun jatkamisen, äitiyden ja surun näyttämisen teemat. Samalla tavalla ihmisiltä vaadittiin *autenttisuutta* todistaakseen olemassaoloaan. (Peteet 1993, 50–51.) Naisille myös usein lankeaa diasporan todistamisen taakka, sillä erityisesti palestiinalaiset käsityöllä tehdyt mekot ja kirjailut symboloivat nationalismia sekä menneisyyden että tulevaisuuden hallinnan takaisinvaltausta itselleen. Voidaan kysyä, onko tällainen kulttuurin ja identiteetin representaation painolasti hyväksi naisille itselleen, ja tapahtuuko se yhteisön vai naisten itsensä toiveesta? (em. 1993, 59–61.)

2.2.1 Nuorisotutkimus ja toisen polven maahanmuuttajatutkimus

Nuoruus on sosiaalisesti ja kulttuurisesti tuotettu kategoria, jota määritellään jatkuvasti ja se perustuu yksilön omaan kokemukseen nuoruudesta (Hautaniemi 2004, 170). Nuoruus määritellään usein väliaikaiseksi vaiheeksi lapsuuden ja aikuisuuden välille, jota ei voi kytkeä täysin kronologiseen ikäkulkuun. Se on laajempi ja epämääräisempi kokonaisuus kuin aikuisuuden käsite, mutta sen voidaan sanoa alkavan murrosiästä ja päättyvän fyysiseen ja emotionaaliseen kypsytykseen saavuttamiseen. (Furlong 2013, 1–2.) Suomessa nuoreksi henkilöksi määritellään lain mukaan ihmiset 18 ja 29 ikävuoden välille, joka näkyy hyvin selkeästi suomalaisessa yhteiskunnassa niin palveluiden, odotusten kuin toteuman mukaan. Suomessa nuoret esimerkiksi muuttavat varhaisessa vaiheessa pois ydinperheen luota ja valmistuvat korkeakouluista nuoruuden määritelmän sisäpuolella.

Lähi-idässä yleisesti nuoruuden käsite on pitkittynyt osin sotien, mutta osin yhteiskunnan epäonnistuneiden rakenteiden takia, jotka eivät tarjoa nuorille tarpeeksi mahdollisuuksia työhön, perhe-elämään tai tulevaisuuden haaveisiin. 1990-luvun jälkeen on syntynyt täysin uudistunut sosiaalinen kategoria nuorisolle. Kaupungistuminen edesauttoi väestön kouluttautumista, mutta ongelmaksi muodostui vakava työttömyysaste. Nämä valtiot ovat samalla maailman nuorisovaltaisimpia maita, joka ei edesauta muutosten nopeuttamista. Muuttuvan moraalipolitiikan, uusliberaalin globalisaation, idän ja lännen ja uskontojen vastakkainasettelut eivät edesauta tilannetta, kun yhä kouluttuvampi nuoriso joutuu työttömäksi tai sosiaalisesti syrjäytyneeksi. Sen takia myös perheiden perustaminen ja lapsuudenkodista poismuuttaminen viivästyy, ja monet turvautuvat aktivismiin ja kapinointiin. Nämä tekijät yhdessä ovat luoneet nuorisoliikkeen, jolla on unelmia ja joka haluaa saada aikaan muutosta. Tämä oli peruste myös Arabikevään syntymiselle. (Johansson 2016, 136–137.) Tämä suomalaisen ja Lähi-Idän nuoruuden käsitteen esiintuominen on kiinnostavaa tutkielmani kannalta siksi, kuinka haastatteleman nuoret kokevat nuoruutensa sekä suomalaisina että palestiinalaisina.

Suomalaisista nuorista arabeista ja heidän identiteettikokemuksistaan ei ole montaa tutkimusta tarjolla antropologian piirissä. Toisen polven maahanmuuttajista ei ole kovin systemaattista tietoa tarjolla, sillä aihe on suomalaisessa kontekstissa kuitenkin verrattain uusi. Suomessa maahanmuuttajataustaisia nuoria on tutkittu 1990-luvun jälkeen maahanmuuton kasvun myötä. Usein tutkimusta tehdään nuorison, kielitieteen ja sosiaalipsykologian näkökulmasta, mutta myös antropologisesta, uskontotieteellisestä sekä etnologisista näkökulmista. Tutkimus on tosin kohdentunut usein joko monikulttuurisuuden tai maahanmuuton yleiseen tarkasteluun ja vaikutuksiin tai kokonaisten etnisten ryhmien tutkimuksiin, joissa korostettuna ovat olleet isoimmat maahanmuuttajaryhmät, kuten uskonnon kautta muslimit tai etnisen ryhmän kautta venäläiset tai somalialaiset aikuiset ja perheet. Saatavilla olevat tutkimukset ovat aiemmin kuitenkin osoittaneet nuoruuden, etnisyyden ja maahanmuuttajataustan olevan tärkeitä ja määrittäviä tekijöitä identiteettien rakentumisessa. Lisäksi nuorten lähtömaat ja taustat, uskonto sekä ihonväri vaikuttavat identiteettien ja kanssakäymisten määräytymisen lisäksi nuorten saamaan kohteluun ja asemaan Suomessa. Monenlaiset kokemukset vaikuttavat sekä arjessa että vertaissuhteissa. Lisäksi aikaisempien nuorisotutkimusten mukaan arjen monikulttuurisuus on aiheuttanut valtaväestön ja vähemmistöryhmien välille ongelmia. (Haikkola 2012, 13–14.)

Myös yleisessä keskustelussa maahanmuuttajuuden tarkastelu on jäänyt pintapuoliseksi, ja varsinkin vuoden 2015 pakolaisaallon jälkeen maahanmuutosta puhutaan hyvin politisoituneesti, joko uhkana tai mahdollisuutena. Keskustelu painottuu usein pakolaisuuteen sekä tuottavuuden ja kustannusten kysymyksiin, jolloin keskustelun ulkopuolelle jää muista syistä muuttavat. (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 6.) Palestiinalaiset ovat lähteneet Israelin ja Palestiinan alueilta alun perin pakolaisina, mutta myöhemmin Eurooppaan on muutettu lähinnä perhesyistä tai työn perässä. Muuttoliikkeen taustalla on siis ollut hyvin monimutkaisia syitä ja perusteita.

Lähdin tutkielmassani liikkeelle siitä, että haluan rajata tutkimuskysymyksiäni ja tutkitavat henkilöt nuoriin suomalaisiin naisiin, joilla on palestiinalainen tausta. Käytän työssä myös nimitystä toisen polven maahanmuuttaja, vaikka koen sen arvottavana, sillä (varsinkin tutkittavieni tarkentuessa) monet nuoret olivat kasvatukseltaan, kansallisuudeltaan ja tavoiltaan täysin suomalaisia. Näistä nuorista suurin osa on syntynyt Suomessa, he eivät puhu arabiaa, eivät välttämättä ole muslimeja tai kuulu mihinkään uskontokuntaan; he ovat saaneet hyvin suomalaisen kasvatuksen ja olleet osallisina suomalaisessa koulutuksessa. Siksi alusta asti itse vierastin termiä *toisen polven maahanmuuttaja*, sillä suurin osa näistä nuorista ei ole maahanmuuttajia. Se on kuitenkin ainut olemassa oleva termi, jos haluamme tutkia ylisukupolvisen maahanmuuton vaikutuksia, jotka ovat taas olennaisia näiden nuorten kannalta. Tämän termin avattuani voimme tutkia sitä, millä termillä nuoret itse haluavat itseään kutsuttavan ja miltä erilaiset termit tuntuvat heistä itsestään.

Toisella sukupolvella (engl. *second generation immigrants*) viitataan usein vastaanottavassa maassa syntyneisiin lapsiin, mutta yhä useammin sillä on tarkoitettu myös lapsia, jotka ovat muuttaneet nuorena uuteen maahan. Myös maahan nuorena alle 15-vuotiaana muuttaneista puhutaan tutkimuksessa yleisesti termillä *välisukupolvi* tai *1,5 sukupolven nuori* (Martikainen & Gola 2007, 11). Toinen sukupolvi on noussut kiinnostavaksi aiheeksi maahanmuuttajien integraatiotutkimuksissa, mutta lisäksi sen merkitys on kasvanut transnationaalisuuden tutkimuksen aihepiireissä. Nuoret ovat siitä erityinen ja kiinnostava ryhmä, että he ovat kasvaneet kahden maan kulttuurissa, silti elämättä välttämättä pitkiä aikoja alkuperäisessä lähtömaassa. Tämä tekee monin ta-

voin transnationaalisten verkostojen, identiteettien kasvun ja kiinnittymisen kysymyksistä erilaisia kuin verrattaessa aikuisiällä muuttaneisiin henkilöihin, joilla on vahva side ja muistot lähtömaasta. (Haikkola 2012, 14.)

Toinen sukupolvi laajassa merkityksessään Suomen kontekstissa on edelleen hyvin pientä ja osaltaan myös nuorta, joka selittää vähäisen tutkimuksen määrän. Toisen ja jopa kolmannen sukupolven nuoria on silti alettu tutkimaan yhä enemmän, johon ulkomainen tutkimus aiheesta tarjoaa hyvän pohjan. Samalla on muistettava ottaa huomioon myös suomalaisen yhteiskunnan erityispiirteet. Erityisesti käsitteiden käyttö, tutkimusaiheen rajaaminen sekä ympäristön roolin ja vaikutusten tutkiminen on ensiarvoisen tärkeää toista polvea ja maahanmuuttajataustaisia tutkittaessa. (Markkanen 2010, 134.)

2.2.2 Palestiinalaiset Suomessa ja järjestöt

Palestiinalaisia on tullut Pohjois-Eurooppaan erityisesti Norjaan ja Ruotsiin, joissa on laskettu olevan noin 4000 sekä 7000 palestiinalaista pakolaista. Suomessa on laskettu olevan noin 3000 palestiinalaista, joka on vain arvio. Valtio ei ole pitänyt yllä rekisteriä eri etnisyyksistä, vaan on keskittynyt enemmän maahanmuuttajatilastointiin. Jonkinlaista rekisteriä tai tietoa Suomen palestiinalaisista löytyy eri yhdistyksiltä kuten Arabikansojen ystävyysseuralta, joka on arvioinut Suomessa olevan noin 3000 palestiinalaista. Tämän saman luvun antoi myös Palestiinalaisten siirtokuntayhdistyksen edustajat. Se kattaa jo Suomeen juurtuneet palestiinalaistaustaiset henkilöt ja viime aikoina saapuneet henkilöt, joilla ei välttämättä ole Suomen kansalaisuutta. Ilmeisesti iso osa Suomessa pitkään vaikuttaneista palestiinalaisista ovat saapuneet maahan 1960–80-luvuilla, monien eri valtioiden kautta. Esimerkiksi Ruotsiin on rekrytoitu jo 1960-luvulla työperäisesti palestiinalaisia, jonka kautta suurin osa on Suomeenkin lopulta päätenyt. 1980-luvulla Pohjoismaihin on tullut paljon palestiinalaisia Libanonin sodan seurauksena. Myös paljon eri syistä ja eri lähtökohdista Irakista, Libyasta, Syyriasta, Persianlahden valtioista sekä miehitettyiltä palestiinalaisalueilta, joten palestiinalaisista koostuva yhteisö on hyvin heterogeeninen monenlaisilla taustoilla. Ruotsissa palestiinalaisia ja heidän jälkeläisiään on laskettu olevan vähintään 12 000, mutta tosiasiasa luku voi olla isompi. (Lindholm 2021, 296.)

Palestiinalaisuuden tilastoinnissa on se ongelma, että se viittaa etniseen ihmisryhmään, johon kuuluvilla voi olla kuitenkin eri tausta ja eri lähtömaa. Libanonista lähtöisin on aivan eri asemassa kuin Jordaniassa syntynyt. Lisäksi palestiinalaisten yleinen ongelma on tarvittavien dokumenttien puute, tai henkilökortissa voi lukea kotimaana ”tuntematon”. Koska palestiinalainen diaspora on jatkunut jo niin pitkään, että ihmiset ovat syntyneet muualla kuin Palestiinassa, ovat passitkin sen mukaisia. Joissakin passeissa on tosin merkintä palestiinalaisuudesta, joka on usein enemmän rasite kuin helppotus matkustaessa.

Suomen palestiinalaisyhteisö muodostuu siis pienestä vähemmistöstä, jossa on erikäisiä ihmisiä eri aikakausilta ja lähtömaista saapuneena. Uusia sukupolvia alkaa olemaan jo sen verran, että on paljon nuoria aikuisia, jotka ovat syntyneet Suomessa, eivätkä he ole välttämättä käyneet Palestiinassa. Tämä on diasporan kannalta erityistä, vaikka diasporaan ja palestiinalaispakolaisiksi lasketaankin alkuperäisten lähti-
joiden jälkeläiset isän puolen suvusta, jolloin pakolaisuus on ylisukupolvista myös konkreettisesti.

Kansalaisjärjestöt toimivat usein maahanmuuttajien kohdalla valtion ja kansalaisten välisenä sosiaalisten suhteiden luojina ja säätelijöinä (Huttunen 2006, 65). Palestiinalaisia ja heidän asioitaan tukevia järjestöjä on Suomessa muutamia. Isoimmat ryhmät ovat Suomen palestiinalaisten siirtokuntayhdistys, joka järjestää poliittisia tapahtumia sekä pääkaupunkiseudulla asuville omaa yhdistystoimintaa. Tärkeimmät tapahtumat mielenosoitusten järjestämisen lisäksi ovat olleet Land Day (Maan päivä) 30.3. ja Solidarisuuspäivä 29.11. Toiminta pyörii lähinnä aktiivien kesken, jotka ovat keskenään myös muuten tekemisissä. Yhdistys on perustettu vuonna 2000 tarkoituksena koota yhteen Suomessa asuvia palestiinalaisia ja heidän perheitään. Alkuvuosina toiminta oli myös keskittynyt enemmän perheitä yhdistävään toimintaan. Mielenkiintoista yhdistyksessä on sen nimi, sillä se viittaa Israelin siirtokuntiin. Toinen Suomessa toimiva järjestö, joka on tekemisissä palestiinalaisten kanssa, on Arabikansojen Ystävyyssseura AKYS. Sen toiminnan takana on myös suomalaisia, jotka haluavat edistää suomalaisten ja arabialaisten keskinäistä tuntemusta. Nämä kaksi järjestöä toimivat usein yhdessä tapahtumien järjestämisessä. Muita Suomessa toimivia järjestöjä ovat esimerkiksi Suomalais-arabialainen yhdistys Sarab, joka järjestää esimerkiksi luentoja.

ICAHF Finland on taas ihmisoikeusjärjestö, joka puhuu Israelin miehityksen lakkauttamisesta ja apartheidin tunnustamisen puolesta. Lisäksi Palestiinan asiaa tukevat myös muut ei-palestiinalaiset järjestöt, jotka auttavat ja osallistuvat tapahtumien järjestämiseen. Palestiinan suurlähettiläs on osoittanut tukensa monille tapahtumille ja on aktiivinen osa palestiinalaisten järjestöjen toimintaa. Moni toiminta on keskittynyt Helsinkiin siellä asuvan palestiinalaisenemmistön takia.

Nuorten kohdalla toiminta keskittyy hieman eri teemoihin. Kollektiivit eli sosiaalisen median kautta toimivat ryhmät koostuvat aktivisteista, tutkijoista sekä ihmisistä, jotka kokevat kuuluvansa kyseiseen ryhmään. Toiminta koostuu vertaistuesta, asiantuntijakoulutusten antamisesta, yleisestä tiedottamisesta ja keskustelusta sosiaalisessa mediassa kollektiivin sisäisesti, että ulkoisesti asiasta kiinnostuneille. Aineiston keräämisen yhteydessä huomasin palestiinalaisilla naisilla olevan oma yhteisönsä *PaliVoicesFin*. Tämä ryhmä koostuu palestiinalaistaustaisista suomalaisista nuorista naisista, joista suurin osa identifioituu myös toisen polven maahanmuuttajiksi. Lisäksi muutamat jäsenet olivat perustaneet dabke-tanssiryhmiä, joista yksi oli nimeltään *Watandabke* (kotimaa). Näiden nuorten ryhmät toimivat pääasiallisesti sosiaalisen median ja vaikuttamisen parissa, kun taas järjestöt toimivat enemmän sisänpäin kääntyneinä keskenään ilman vahvaa sosiaalisen median verkkoa.

3 Keskeiset käsitteet

3.1 Yksilökäsitys antropologiassa

Identiteetti on tärkeä termi antropologiassa, kuten kaikissa ihmistieteissä. Samalla se on kuitenkin vaikeasti lähestyttävä juuri sosiaali-antropologian kautta, sillä tavallisesti havainnointikohteemme ovat yksilöiden väliset suhteet ja sitä kautta rakentuva kulttuuri sekä yhteisö. (Finke & Sökefeld 2018, 1.) *Yksilö* on kuitenkin kaikissa sosiaalitieteissä saman kysymyksen kohteena: kuinka tutkimme yhtäaikaisesti sekä yksilöä että yhteisöä? (Miller 2009, 3.) Etnisyyden käsitteeseen liittyy myös aina ajatus ryhmän historiallisesta jatkuvuudesta: etnisyys on oikeastaan *ideologia*, jossa uskotaan yhteiseen perinteeseen ja historiaan. Tällöin etninen ryhmä ajattelee, että sen perinteet ovat luonnollisia, pitkäaikaisia ja ennen kaikkea aitoja, joka taas luo turvallisuuden, yhteneväisyyden ja kodin tunteita. (Eriksen 2004, 346–347.)

Identiteetti nousi antropologiassa tärkeäksi teemaksi 1970-luvulla ja on sen jälkeen kasvattanut suosiotaan. Samalla on säilynyt kysymys siitä, keitä me olemme suhteessa toisiin, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja biologisesti, joka on taas yhtä vanha kysymys kuin ihmistieteet yleensä. Identiteetti-käsitteen suhde muihin ihmistieteisiin on ollut ongelmallinen, sillä emme jaa käsitteiden merkityksiä, mutta käsitteet itsessään ovat ehdottoman tärkeitä monella alalla. Tämä on lähinnä tieteen sisäinen ongelma, sillä arkikäytössä identiteetti on ymmärretty aina hyvin samalla tavalla. Antropologit eivät kuitenkin usein keskity pelkkään identiteettiin, vaan tutkivat ilmiöitä ja yhteisöjä niiden taustalla sekä niiden välisiä suhteita. Identiteettien ollessa luokittelua ja sosiaalisesti rakennettua, se tuntuu antropologista usein liian sattumanvaraiselta. Yhteisöjen sisällä identiteettejä tutkiessa voidaan kuitenkin huomata identiteettien vaikuttavan kaikkiin tilanteisiin ja käytäntöihin, mikä tekee niiden tutkimisesta mielenkiintoista antropologille. Sen takia identiteettien tutkiminen usein liitetään vallan ja politiikan antropologian teemoihin, jolloin puhutaankin kollektiivisesta identiteetistä. Identiteetti tarkoittaa samankaltaisuutta, joka sopii antropologille, keskittyen samankaltaisuuteen sekä itsensä kanssa, että suhteessa toisiin. (Finke & Sökefeld 2018, 1–2.)

Minuus ja identiteetti ovat yhä kiinnostavampia kysymyksiä sekä tieteen saralla, että ihmisten henkilökohtaisissa ajatuksissa. Yhteiskuntien rakenteiden muutoksessa, tii-

viiden yhteisöjen murenemisessä sekä globalisaation ja monimuotoisuuden kasvamisen seurauksena yhä useampi miettii, kuka minä olen, mistä tulen ja mihin kuulun. Identiteetistä on siis tullut yhä merkityksellisempi käsite myös antropologiassa, kuten muissakin yhteiskuntatieteissä, joten sen määrittely ja analysointi on ajankohtaisempaa kuin koskaan ennen. Usein minuutta ja identiteettiä käytetään synonyymeinä toisilleen, mutta minuudella viitataan yleensä yksilön refleksiiviseen käsitykseen itsestä, kun identiteetti voi olla itsensä sekä muiden tekemiä määrittelyjä siitä, ”kuka minä olen”. Nykykäsityksen mukaan kumpaakin muovataan jatkuvassa vuoropuhelussa yhdessä itsen ja muiden kanssa, jolloin tehdään identiteettityötä. Se liittyy myös yhteiskunnalliseen murrokseen, kun yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä ovat kasvaneet. (Saastamoinen 2006, 170.)

Antropologiassakin on yritetty määritellä ja erottaa käsitteitä ”yksilö”, ”persoona” ja ”minuus” toisistaan, mutta se ei ole ollut aivan niin yksinkertaista kuin esimerkiksi sosiaalipsykologiassa tai muissa ihmistieteissä. Antropologian historiassa on myös tutkittu yhteisöjä, joissa yksilöä tai ainutlaatuista minää ei ole olemassa – yksilö ei ole merkinnyt arjessa, eikä täten tutkimuksessa. Sosiologisesta traditiosta vaikutuksia ottanut antropologia ei täysin ymmärtänyt yksilön roolia yhteiskunnassa, sillä yhteiskunnan ajateltiin vaikuttavan yksilön toimintaan enemmän kuin yksilö itse. Yhdysvalloissa yksilön roolia pohdittiin, mutta se luettiin psykologisen antropologian piiriin, joka ei ikinä lähtenyt kasvamaan tieteenä. Vasta 1970–80-lukujen vaihteessa minuutta alettiin ottaa huomioon tutkimuksen eri vaiheissa, sillä refleksiivisyyden ja tieteen yleisen postmodernismin myötä myös tutkijan roolia ja vaikutusta etnografiassa kyseenalaistettiin ja ymmärrettiin sen merkitys tutkimuksessa. (Cohen 2002, 1–3.) Cathrine Degnen (2018) kirjoittaa, kuinka antropologiassa on pitkään pohdittu minuuden käsitysten määrittelyjä ja tutkimuksellisia hyötyjä. Hän kirjoittaa, kuinka persoona (*personhood*) on kategoria, joka muuttuu, kun lisäämme tarkasteluun kulttuurien välisen vertailun, mutta samalla persoona muuttuu myös elämänkulun ja tilannekohtaisuuden myötä. Tavallaan persoonan tutkimus on etnografisesti mielekästä, sillä siinä näkyy ajan ja paikan vaikutus yksilöön. (Degnen 2018, 22.)

Feministinen liike avasi uudenlaisen keskustelun koskien identiteettejä 1960-luvun jälkeen. Kuten nuorisoliikkeet ja muut vallankumousliikkeet, feministit kritisoivat ole-

massa olevia ahtaita käsityksiä identiteetistä ja nosti tapetille vähemmistöjen ja sorrettujen heikkoa asemaa. Feministinen teoria pyrki selittämään sosiaalisten luokkien sekä käsitysten muodostumista yhteiskunnassa, jolla Hall viittaa identiteettipolitiikan syntyyn. Esimerkiksi sukupuoli ja seksuaalisuus nähtiin identiteettikäsityksiin sekä politiikkaan vaikuttavina tekijöinä: meidät nähdään ensisijaisesti tällaisten luokittelujen kuten sukupuolittuneiden subjektien kautta. (Hall 1999, 43–44.) Muita identiteettipolitiikkaan vaikuttavia tekijöitä voivat olla rotu, etnisyys tai uskonto, mutta myös alueellinen tai kansallinen yhteenkuuluvuus, joiden mukaan todellista politiikkaa tehdään. Identiteettipolitiikka on osa nykypäivän *globalisaatiota*, johon ovat vaikuttaneet myös internetin kehitys sekä toisaalta kylmän sodan loppuminen (Eriksen 2014, 4.) Globalisaation myötä politiikassa käydään paljon keskustelua yhteiskuntien samankaltaistumisesta ja niiden fragmentoitumisesta. Samalla tapahtuu juurista irrottautumista ja uudelleen juurtumista, jolloin identiteettejä joko vahvistetaan tai niitä pyritään korvaamaan uudistetulla identiteeteillä. Tätä tapahtuu niin kansallisella tasolla poliittisesti kuin yksilöiden kohdalla. Näin ajateltuna kaikki ihmiset ovat transnationaaleja, jotka yrittävät ratkaista olemassaolonsa perusteita suhteessa muihin globaalisti. (Em. 2014, 153–154.)

3.1.1 Identiteetti

Identiteetti on yksilön kehittämä ajatus omasta itsestään. Se rakentuu historian, kulttuurin ja oman subjektiivisen kokemuksen risteyksessä. ”Todellinen minä” eli identiteetti muodostuu lisäksi suhteessa kaikkiin muihin kertomuksiin itsestä, muidenkin mielipiteisiin sinusta. Etsimme jatkuvasti identiteettiämme ja muodostamme niiden avulla elämäkertoja itsestämme. Meillä ei ole identiteettiä syntyessämme, mutta jokaiselle sellainen rakentuu tietoisuuden kehittyessä ajan myötä. Tähän vaikuttavat olennaisesti toisten tekemät havainnot sinusta. Identiteetit ovat siis oikeastaan *kuviteltuja* sekä epätäydellisiä, joita täydennetään ulkopuolelta tulevalla informaatiolla. Koska identiteetti on jatkuvasti muuttuva prosessi, tulisi sitä pikemminkin kutsua identifikaatioksi. (Hall 1999, 39). Identiteetti on nähty rakentuvan sosiaalitieteissä elämäntarinoiden ja kerroksen kautta, jolloin sitä määrittäessä pääsee lähelle kertojan tulkintaan itsestään ja omasta elämästään. Tavallista on, ettei kertomus ole objektiivinen, historiallinen totuus itsestä, vaan sitä kuvaillaan vallitsevan tilanteen kautta ja sen ehdoilla. Tapahtumista, itsestä ja myös tulevaisuutta arvioidaan ja kerrotaan sen perusteella, kuka asiasta kysyy ja missä tilanteessa. (Miettinen 2006, 147.)

G. H Meadin ja muiden klassisten sosiologisten mukaan minuus kehittyy suhteessa merkityksellisiin toisiin, jonka rakentumista kutsutaan symboliseksi interaktionismiksi. Kuten antropologiassakin, minuus kehittyy suhteessa muihin. Mead jakaa minän (self) subjektiminään (I) ja objektiminään (me). Objektiminä on kuva itsestä, kun sitä tarkastellaan ikään kuin toisten silmin: millaisena minä (self) näyttäytyy muille. Subjektiminä tekee tämän havainnon ja on se, joka toimii kyseisessä hetkessä. (Kuusela 2001, 69.) Hallin käyttämä käsite ”todellinen minä” kuvaa siis sisäistä subjektiminää, ja identiteetti on todellisen minän ja yhteiskunnan vuoropuhelun tuotos. Ennen subjektin koettiin olevan muuttumaton, mutta nykyään on selvää, että se koostuu monista ja muuttuvista identiteeteistä. Tätä nykyajan versiota Hall kutsuu post-moderniksi subjektiksi, johon vaikuttavat tavat, joilla meistä puhutaan ja representoidaan. Siksi identiteettimme tuntuvat usein olevan hajallaan ja pirstaloituneita, eivätkä ikinä loppuunsaatettuja. (Hall 1999, 22–23.)

West kuvaa, kuinka identiteetin heuristinen määritelmä jakautuu kahteen: identiteetti muodostuu sekä kaipauksen että kuoleman mukaan. Kaipauksella hän tarkoittaa, kuinka ihminen toivoo muilta tunnustusta, nähdyksi tulemistä sekä samaistumista muihin; kaipaus liittyy johonkin kuulumiseen, yhteisöön ja paikkaan; tarve suojeluun, turvaan ja varmuuteen. Kuolemalla West viittaa valmiuteen kuolla identiteettinsä, kansan tai valtion, sukupuolen tai aatteen puolesta. (West 1995, 15–16.) Vaikka kaikki eivät olisi valmiita kuolemaan edustamansa identiteetin takia, voidaan identiteettejä tutkiessa kysyä, minkä asian vuoksi olisi valmis taistelemaan tai puolustautumaan. Tämä tulkinta identiteetistä voidaan nähdä sopivan erityisesti kansallisen identiteetin ja nationalistisen aatteen muodostumisen tutkimuksissa.

Identiteetti tunnustetaan diskursseissa erojen kautta, ja tosiasiallisesti se näyttäytyy erilaisissa siirtymissä. ”Todellinen minä” tulee näkyviin, kun keskustelu siirtyy erojen äänen lausumiseen: olet maahanmuuttaja, olet ruskea, olet erilainen. Nämäkin ovat tosin muuttuvia kategorioita, jotka riippuvat sijainnista ja kontekstista, jolloin identiteettiinkin muotoutuu. Ihminen ei ajattele olevansa musta mustassa yhteiskunnassa, ja maahanmuuttajakategoriakin syntyy vasta, kun muuttaa toiseen maahan ja ulkopuoliset laittavat sinut tähän lokeroon. Silti nämä poliittisesti vaikuttavat kategoriat ovat niin vahvoja, että ne vaikuttavat identiteettiisi ja ”todellisen minän” kokemukseen. (Hall

1999, 11–13.) Vaikka identiteetti on yksilön ajatus omasta itsestään, voivat ulkopuoliset usein kategorioiden avulla kuitenkin väittää tunnistavansa toisen identiteetin. Ulkopuolinen voi ajatella, että jalkapallon pelaaminen voi olla osa toisen identiteettiä edes tuntematta ihmistä. Maahanmuuttajan kohdalla tämä johtaa kuitenkin usein väärinymmärryksiin, rotuerotteluun ja syrjinnästä rasismiin. *Kulttuuriseksi identiteetiksi* Hall määrittelee ne identiteettiin liittyvät puolet, jotka liittyvät etnisiin, rodullisiin, kielellisiin, uskonnollisiin tai kansallisiin kulttuureihin (em. 1999, 19). Identiteetit vaihtelevat sen mukaan, kuinka subjektista puhutaan. Yhteiskunnassa vallitsevien luokkien välinen sosiaalinen siirtyminen on yksi esimerkki identiteetin muutoksesta, kun ihmistä kohdellaan eri tavoin ja toisaalta yksilö näkee itsensä uudella tavalla sen vaikutuksesta. (Em. 1999, 28.)

Antropologiassa ajateltiin aiemmin, että tarkoitus on tutkia ryhmiä ja kategorioita, eli sosiaalisten suhteiden sosiaalisia perusteita. Myöhemmin ymmärrettiin, että kun yksilöä kohdeltiin täysin sosiaalisesti tai kulttuurisesti ohjattuna, se jättää huomioimatta täysin käyttäytymisen itseohjautuvat aspektit, jotka voisivat olla merkittäviä kokonaisuuden kannalta. Antropologit tutkivat tosiaan sitä, mitä ihminen *tekee* sosiaalisesti, ei sitä, millainen hän *on*. (Cohen 2002, 7.) Cohen (2002) kirjoittaa, kuinka kuulumme yhteiskuntaan kollektiivisten kokonaisuuksien jäseninä, jolloin emme oikeastaan ole ikinä yksilöitä. Rakennamme minuutta ainoastaan muiden kautta – olemme joko äitejä, sisarusia, miehiä, jotka voimme itsekkin nähdä ja identifioitua niihin, mutta ne ovat olemassa vain muiden takia. Meillä on yhteisöissä rooleja, joihin keskittyminen syrjäyttää yksilön tutkimuksen keskiöstä. (Em. 12.) Identiteettiin vaikuttavat myös aina tapahtumat, tilanteet, perspektiivi ja sijainti. Identiteetti on relatiivista ja toimii suhteessa muihin: voin siis olla samanaikaisesti, kysymyksestä ja kysyjästä riippuen, suomalainen, eurooppalainen tai opiskelija, jotka kaikki kuvastavat minua ja ovat identiteettejäni. (Engelke 2018, 167.) Identiteetti on siis oikeastaan kollektiivinen käsitys *meistä*, jolloin palestiinalainen kansallinen identiteetti ei olekaan yksilön omaa tuotosta, vaikka siihen voikin samaistua hyvin yksilöllisesti.

Cohen esittää ratkaisuksi yksilöiden tutkimiseen etnografian metodologisen tyylin, jossa yksilöä ja hänen ajatuksiaan tutkittaessa, on se liitettävä aina osaksi sosiaalista yhteisöä. Yksilöä on tutkittava ennen kaikkea *kokemusten* kautta, koska kukaan muukaan ei voi sitä tehdä yksilön puolesta. (Cohen 2002, 16.) Jos oletetaan, että yksilöt

on tehty yhteiskuntansa kuvaksi ja heidän tietoisuutensa jätetään tutkimatta, tarkastellaan ilmiötä liian yksinkertaisella tasolla. Itsetietoisuuden lisääminen auttaa yhteiskunnan avaamisessa. (Em. 2002, 22.)

3.1.2 Subjektiviteetti

Tässä tutkimuksessa keskityn siis ennen kaikkea juuri yksilön subjektiivisiin kokemuksiin sekä merkityksenantoon. Subjektiviteetin käsitteen kautta voin tarkastella sen suhdetta yleisesti oletettuihin kansallisiin identiteetteihin ja siihen, mitä palestiinalaisuus tarkoittaa nykymaailmassa, ja mitä se on erityisesti Suomen palestiinalaisille nuorille. Koska haastattelen nuoria, joilla on monia, muuttuvia identiteettejä, joihin vaikuttaa eletty elämä, on antropologisesti tärkeää kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta puhua pelkän identiteetin sijaan subjektiviteetin tutkimisesta.

Subjekti on tieteen filosofiassa termi ajattelevasta, havaitsevasta ja toimivasta minästä. Siitä juontuu myös ajatus subjektiviteetista, ihmisen minuuden rakentumisesta kokemusten kautta, suhteessa muihin ja kulttuuriin, joka tekee meistä erityisen. Subjektiviteetti ja identiteetti ovat kaksi hyvin läheistä termiä kulttuurintutkimuksen kentällä, ja puhekielessä niitä voidaan käyttää synonyymeina toisilleen. Termit ovat myös sen taktia limittäisiä, sillä subjektiviteetti osin muodostuu niistä erilaisista identiteettikäsityksistä, joita ihmisillä on itsestään. Siksi molempien tarkastelu ja avaaminen on tärkeää, sillä puhekielisyyden lisäksi ne ovat myös teoreettisesti limittäin kulkevia käsitteitä. Subjektiviteetilla viitataan antropologiassa ideaan siitä, että jokainen ajatuksesi, ideasi ja käsityksesi muista kulttuureista (tai mistä tahansa asiasta) ovat saaneet vaikutteita omista elämäkokemuksista sekä kulttuurisesta taustastasi. Se on siis filosofiassa vastakohta objektiivisuudelle, mutta antropologiassa emme niinkään keskity yleiseen käsitykseen ilmiöistä, vaan tutkimme juuri havaintojemme kautta niitä sosiaalisia todellisuuksia, joita itse rakennamme. Subjektiviteetin tutkiminen on individualistisen liikkeen mukana kasvanut yhdeksi uusista pääsuuntauksista alalla, vaikka sen luontoinen tutkimustapa on aina ollut läsnä antropologiassa. Sen paradoksaalisuus tulee myös esille etnografian itserefleksiivisyyden kautta, sillä meidän on jatkuvasti tutkittava myös omaa positiota ja sen vaikutuksia työhön. Olemme samalla tiedostaen subjektiivisia, tutkien muiden mielipiteitä, aatteita ja kulttuureita yksilöiden subjektiivisista näkökulmista käsin. Ronkainen (1999) kirjoittaa, kuinka subjektiviteetti on kulttuurinen kon-

struktio, joka kuvaa, millainen ja mitä subjekti itsessään on. Subjektiviteetti on siis kokemusten kautta muotoutunut minuus, joka on usein ristiriitainen ja pirstaleinen. Siinä on myös olennaista toimijuuden käsite, sillä subjektiviteetti on itsessään aktiivista keskustelua omasta kuulumisesta ja paikasta. Sitä ei myöskään tule käsitellä ilman ymmärrystä historiallisesta taustasta ja ympäristön vaikutuksesta. (Ronkainen 1999, 26–37, 77.)

Chris Barker (2011) kirjoittaa, kuinka antropologiassa usein erotetaan subjektiviteetti (*subjectivity*), minuudesta (*self-identity*) ja sosiaalisesta identiteetistä (*social identity*). Subjektiviteetilla viitataan siis siihen, millainen ihminen on ja millaisia prosesseja sen rakentumiseen liittyy; kuinka olemme kulttuurisesti rakentuneita yksilöitä ja kuinka koemme itsemme. Vapaasti käännettynä *minuudella* tarkoitetaan käsityksiä itsestämme sekä omista tunteista koskien kuvaa itsestämme. Sosiaalinen identiteetti on taas muiden olettamuksia sekä mielipiteitä itsestämme. Ne ovat kulttuurisesti muotoutuneita ja jatkuvasti kehittyviä kokonaisuuksia, eli sosiaalisesti rakentuneita. Jokaisella yhteisöllä on jaettu ymmärrys minuudesta, mutta sen merkitys voi erota kulttuurien välillä: kaikki yhteisöt eivät ajattele länsimaiseen tapaan ihmisen olevan hyvin individualistinen, uniikki olento. Kaikille on silti yhteistä ihmisen olevan tärkeä osa sosiaalisten suhteiden verkostoa ja sosiaalisia velvollisuuksia. Länsimaissa ajattelemme minuuteen kuuluvan olennaisesti neljä asiaa: 1) olemme yksilöitä; 2) meillä on identiteetti, jonka tuntemme itse; 3) identiteettiä ilmaistaan erilaisilla representaatioilla sekä 4) identiteetti on havaittavissa itsemme, että muiden silmin. Tällöin identiteetti on tärkein olemus, jota voimme ilmaista uskomusten, asenteiden sekä elämäntapojen kautta. Identiteettiä pidetään sekä 1) henkilökohtaisena että 2) sosiaalisena. Identiteetit ovat sekä yhdistäviä, että erottavia tekijöitä, ja niiden kautta tuomme esille sekä persoonallisia, että kulttuurisia käsityksiä itsestämme. Ne ovat myös jatkuvasti muuttuvia sekä kehittyviä, eivätkä synny tyhjästä. (Barker 2011, 219–221.) Toisin sanoen, subjektiivisuus on ihmisenä olemisen edellytys ja se sisältää kaikki ne prosessit, joiden kautta meistä tulee yksilöitä ja erilaiset identiteettimme muodostuvat. Al-nakban jälkeinen aika vaikutti palestiinalaiseen yhteisöön siten, ettei ole enää yhtenäistä kansaa, joka kertoisi maailmalle palestiinalaisesta kulttuurista. Jokaisella palestiinalaisella on tarve rakentaa omanlaisensa subjektiviteetti, ja kansallista identiteettiä rakennetaan valtiottomuuden kautta jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Isotalo 99, 2.)

Antropologit käyttävät termiä subjektiivisuus (*subjectivity, omakohtaisuus*) löyhästi, mutta nykyään antropologisissa keskusteluissa viitataan subjektin tunne-elämään. Luhmann (2006) ehdottaa, että psykologinen emotion käsite voi olla hyödyksi subjektiiviteetin teorian kehittämässä. Subjektiivisuus on termi, jolla antropologit ovat viitanneet yksilön sisäiseen elämään ja tapoihin, joita henkilöt tuntevat, reagoivat sekä kokevat. Uudemmassa antropologisessa teoriassa subjektiin suhtaudutaan positiivisemmin ja sillä viitataan inhimillisen kokemuksen muotoihin, sen jatkuvuuteen, kehittymiseen ja monimuotoisuuteen osana ihmisyden rakentumista yhteisöissä. Uuden polven tutkijat ovat olleet kiinnostuneita erityisesti subjektin poliittisuudesta ja tunne-elämästä kysymällä, kuinka subjekti kokee väkivallan, valtion auktoriteetin ja kivun, vastarinnan ja taistelun. (Luhmann 2006, 345–346.) Luhmann pohtii *tunteen* tutkimista ja toteaa, että siinä vähiten kiinnostavaa on tunne itsessään, mutta se on myös sanottava ääneen. Sisältä vihainen ihminen voi näyttää iloiselta. Hän ehdottaa kuuden tekijän mallia, mitä ottaa huomioon tutkittaessa subjektiä ja sen tunnetta. Siihen kuuluvat tunne itse, fyysisyys tai kehollinen ilmaisu, kasvojen ilmeet, tunteiden näyttämisen ja samaistumisen sekä ymmärtämisen sosiaaliset säännöt sekä tunteiden kuvaamisen kulttuuriset säännöt. (em. 2006, 349–354.) Varsinkin sosiaaliset säännöt koskien tunteiden näyttämistä, niistä kertomista sekä niihin samaistumista on hyödyllistä tutkiessani palestiinalaisuuden rakentumista tunteiden kautta: miltä palestiinalaisuus tuntuu, miten sitä tuotetaan nuorena, naisena, suhteessa vanhempiin ja diasporaan.

3.2 Transnationaalisuus

Palestiinalaisen diasporan erityispiirteissä sekoittuu usein nationalismi ja uskonto, pirstaleisuus sekä liminaalisuus, kodin kaipuu ja samalla sen fyysinen olemattomuus, toivo, mutta samalla toivottomuus. Siksi se on erityinen ja mielenkiintoinen tutkimusaihe, ja kohteina voi olla palestiinalaisen diasporan isoimmat yhteisöt, jotka löytyvät Palestiinan ympärysvaltioiden pakolaisleireistä ja asutuksista, tai uudet yhteisöt Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Transnationaalisuudella (engl. *transnationalism*) tarkoitetaan lukuisia kytköksiä sekä sosiaalisia suhteita, jotka yhdistävät ihmisiä tai instituutioita yli kansallisvaltioiden rajojen (Vertovech 2009, 1). Etnisistä diasporista on muotoutunut pikkuhiljaa enemmän transnationaaleja yhteisöjä, sillä uudenlaiset verkostot ja sosiaaliset suhteet ovat muokanneet globalisaation myötä myös kansallisvaltioiden monimuotoutumista, jolloin tiiviitä ja helposti määriteltäviä diasporia ei enää ole. Etnisyyteen ja kansallisuuteen liittyvät transnationaalit siteet näkyvät myös negatiivisissa

ilmiöissä, kuten kansainvälisessä huumekaupassa tai ihmiskaupassa. Siksi diasporaa kiinnostavampaa on tutkia näitä erilaisia rakenteita ja sosiaalisia muodostelmia, joita kutsutaan verkostoiksi. (em. 2009, 4–5.) Vertovech väittää, että globalisaation myötä myös transnationaalit suhteet ja verkostot ovat kasvattaneet merkitystään, kun kommunikointi on entistä helpompaa internetin ja halvan matkustamisen takia. Samalla myös poliittinen toimijuus ja nationalismi vahvistuu, kun tietoa saa reaaliaikaisesti ja uusia yhteisöjä löydetään myös oman lähipiirin ulkopuolelta. (em. 2009, 94.)

Suomalaisessa tutkimuksessa on myös paljon keskitytty maahanmuuton, liikkuvuuden ja pakolaisuuden teemoihin. Siinä missä Vertovech ja englanninkielinen maailma puhuu transnationaalisuudesta, suomeksi termi on käännetty ylirajaisuudeksi. Molemmilla termeillä tarkoitetaan suomalaisessa keskustelussa erilaisia kansallisvaltioiden rajoja ylittäviä käytäntöjä sekä sosiaalisia suhteita. Ylirajaisuuden käsitteestä puuttuu toisaalta sana nationaali tai kansallinen, joka on tavallaan parempi puhuttaessa palestiinalaisesta transnationalismista. Vaikka palestiinalaisilla ei ole ollut ikinä historiansaan tunnustettua kansallisvaltiota, muistuttaa termi transnationaalinen silti yhtenevästä kansasta paremmin kuin liikkumista kuvaava ylirajaisuus. (Huttunen 2012, 17.) Silti näitä termejä toistensa synonyymeinä kuten aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa. Internationaalisuudella ja kansainvälisyydellä viitataan eri ihmisryhmien (tai poliittisten tahojen, globaalien yritysten) väliseen vuorovaikutukseen, kun taas transnationaalit suhteet pitävät sisällään myös muita kanssakäynnin sekä riippuvuuden verkostoja, jotka ovat syntyneet yksilöiden, sukulaisuuden tai etnisten ryhmien välille yli kansallisvaltion rajojen (Hautaniemi 2004, 169–170). Transnationalismin avulla pystytään tutkimaan samalla sopeutumista ja yhteyksien ylläpitoa yli rajojen, sekä näiden välistä suhdetta, joka auttaa vastaamaan sekä integraation että kuulumisen kokemuksiin ja ongelmiin.

Diasporan käsitteen määrittely uudestaan voi olla paikallaan, sillä sen käyttö on lisääntynyt räjähdysmäisesti viimeisten vuosikymmenten aikana. Samalla sen merkitystä on venytetty vastaamaan vähän jokaista tavoitetta. Erityisesti sana ”kotimaa” oli varsinkin keskustelun alkuvaiheessa hyvin juurtunut osaksi sen tarkoitusta. Palestiinalaisten kohdalla on ollut kyse myös uhrdiasporasta tai ”pitkän matkan nationalismista”, sillä he ovat hyvin perillä kotimaansa tapahtumista ja vaikuttavat poliittisesti paikan päällä, verkossa ja etäältä. (Brubaker 2005, 2.) Diasporan yleistyminen merkitsee sen katoamista: jos kaikki ovat diasporisia, kukaan ei ole erityisesti sellainen. Kuitenkin siihen

liittyy kolme peruselementtiä: pakotettu tai traumaattinen hajoaminen, side kotimaahan sekä kansallisen identiteetin säilyttäminen vastaanottavassa maassa. (em. 2005, 4–5.)

On totta, että palestiinalaiset ovat osa rakennettua ja ylläpidettyä, yhteistä diasporaa, mutta usein on olennaisempaa tarkastella niitä todellisia ja ylläpidettyjä transnationaaleja suhteita sekä verkostoja, joiden kautta palestiinalaisuuden ideaa pidetään yllä. Transnationalismi on käsitteenä laaja ja sillä voidaan tarkoittaa muuttoliiketutkimuksessa erilaisia sosiaalisia ja poliittisia muutoksia sekä vaihtoja. Thomas Faist kuvaa diasporan ja transnationalismin kiusallista suhdetta ja kuinka niitä yhdistää moni asia tieteellisessä tutkimuksessa, mutta samalla läpikäy termien eroja ja fokuksen kohteita. Vaikka molemmat termit viittaavat ylijärjestykseen, diaspora liittyy enemmän lähtömaan ulkopuolella sijaitsevaan ”kuvitteelliseen” uskonnolliseen tai kansalliseen ryhmään kokonaisuutena, kun taas transnationalismi viittaa kestäviin siteisiin ja ylläpidettyihin suhteisiin uuden ja vanhan kotimaan välillä. Myös verkostot nähdään usein transnationaalisina, kuten kansainvälisesti aktiiviset ryhmät ja organisaatiot. (Faist 2012, 9.)

Malkki tarkastelee muuttoliiketutkimuksessa pakolaisista käytyä keskustelua ja visuaalisia presentaatioita, jotka ovat usein vahingollisia keskustelun kohteille itselleen. Keskustelut ovat hyvin usein ohjautuneet vakiintuneelle tavoille, joissa toistuu avuttomuus sekä täysi irrottaminen sosiaalisesta kontekstista. Tällainen passiiviseksi ja kulttuurittomaksi leimaaminen pysyy sitkeänä ja samaa representaatioita ylläpidetään, jolloin holistisuuteen pyrkivällä antropologialla voidaan tuottaa uusia todellisuuden pohjautuvia näkemyksiä kyseisten ihmisten kulttuurista ja pakolaisuuden taustasta. Historialliset taustat ja poliittiset kontekstit eivät usein tunnu kiinnostavilta, joka johtaa puheenaiheen kohteena olevan tahattomaan vaientamiseen. Liian usein heitä ei itse nähdä tilanteensa asiantuntijoina, jolla on konkreettisia ja usein negatiivisia vaikutuksia kotouttamis- tai integraatioprosesseihin. Ihmisten kuuleminen, sen mahdollistaminen ja sitä kautta avun antaminen on olennaista kaikissa vähemmistöryhmiin kohdistuvassa keskustelussa. (Huttunen 2012, 12–13.) Siksi on tärkeää tehdä tutkimusta myös palestiinalaisista, vaikka uusi sukupolvi onkin kasvanut ilman pakolaisstatusta. Sodan, väkivaltaa ja ymmärryksen puute voi vaikuttaa pitkälle aikuisuuteen asti ja ylisukupolvisesti, jolloin tällaisten traumojen ymmärtäminen on tärkeää myös Suomessa. Lisäksi kaikki monikulttuuriset nuoret kuuluvat Suomessa aina vähemmistöryhmään, jolloin on

tarkasteltava mahdollisia negatiivisia valtarakenteita näiden nuorten kokemusten kautta.

Kulttuurin käsitteeseen liittyy usein oletus paikallaolosta, vaikka kulttuuri liikkuu ihmisten mukana yli rajojen ja muotoutuu ajassa. Etnisten ryhmien on oletettu olevan kytköksissä maantieteelliseen sijaintiin, jolloin juurten katkeaminen ei ole ollut tutkimuksessa keskiössä kuin vasta aivan viime vuosikymmeninä. Nykyään ymmärretään ja osataan kyseenalaistaa oletusta, että maahanmuuttajat haluaisivat aina palata alkupisteeseen tai että kotimaa olisi ongelmaton käsite. Transnationaalisuudessa olennaista on tarkastella valtioiden rajojen ylittävän eletyn tilan rakentumista. Huttunen on tutkimuksessaan bosnialaisten transnationalismista tutkinut juuri eletyn tilan sosiaalisia suhteita ja niiden kautta rakentuvia merkityksiä. Hän kuvaa kotimaan olevan jatkuvan keskustelun ja neuvottelun alaisena olevana etäisenä paikkana, ja tätä keskustelua käydään kokonaan toisessa maassa, jotka limittyvät vahvasti kerronnassa toisiinsa. Entisen kotimaan merkitys ei ole siis itsestäänselvyys ja se on jatkuvan keskustelun ja prosessin alaisena. (Huttunen 2006, 55–56.) Yhteneväisyyden huomaa juuri sodan kokemuksen kautta käydyistä keskusteluista, sillä bosnialaisten puheessa ja ihmisten elämässä suuressa keskiössä on ollut pakolaisuuteen johtanut sota, joka on palestiinalaistenkin diasporan ydinsyy. Huomattavaa on myös se, ettei lopullinen paluu ole bosnialaistenkaan puheessa ollenkaan varmaa, mikä erityisesti korostuu myös palestiinalaisten diasporassa; tällöin löyhempi tarkastelu transnationalismin ja diasporan viitteistä on paikallaan (em. 58).

Kalem Doraï on tutkinut palestiinalaista muuttoliikettä Libanonista Pohjois-Eurooppaan ja tarkastelee pakolaisuutta, verkostoja ja transnationaalisuutta. Hän kuvaa muuttoliikkeen vaihtuneen osittain pakkomuutosta vapaaehtoisuuteen ja solidaarisuudesta pirstaloituneita yhteisöjä kohtaan, ja tämä tulisi ottaa huomioon myös tutkimuksessa. Doraï tarkastelee, kuinka sosiaalista pääomaa käytetään uusiin tilanteisiin sopeutuessa ja uudenlaisten transnationaalien solidaarisuuksien syntyymiseen. (Doraï 2003, 23–31.) Vaikka tutkimuksen kohderyhmää ovatkin viime aikojen maahanmuuttajanuoret, ja oma kohderyhmääni ovat jo suomalaistuneet uuden sukupolven nuoret, on transnationaaleissa siteissä ja ajatusten muutoksessa jotain samaa. Lisäksi artikkeli kuvaa hyvin historiallista muuttoliikettä pohjoismaihin Libanonista, jonka mukaan jopa 100 000 ihmistä on muuttanut kohti Saksaa ja pohjoista Eurooppaa.

3.2.1 Perhe ja verkostot

Maahanmuuttokeskusteluissa fokus on siirtynyt hiljalleen pakolaisuuden ja integraation tutkimuksesta perheisiin ja verkostoihin, eli siihen sosiaaliseen todellisuuteen, jossa tutkimuksen keskiössä olevat ihmiset itse aidosti elävät (Tiilikainen 2003, 14). Palestiinalaisten verkossa esiintyvää diasporaa eli sosiaalisten verkostojen toimintaa on tutkittu Euroopan, Pohjois- sekä Etelä-Amerikan valtioissa, joihin suurin osa palestiinalaisesta muuttoliikkeestä on kohdistunut. Tutkimusten valossa on huomattu, että yhteinen, jaetun diasporan kiinnikekohtana toimii Palestiinan alue, jonka kautta siellä ja sen ulkopuolella asuvat ryhmät, yhteisöt ja yksilöt määrittävät diasporaisuuttaan. Kuitenkin molempien ryhmien kohdalla on tapahtunut väistämätön paradigman muutos. Diasporaa ei määritellä enää paikallisten palestiinalaisten yhteisöjen ja järjestöjen kautta, vaan suunta on ollut transnationaalisten ja solidaaristen verkossa elävien yhteisöjen kehittyminen. Diasporaiset *toimijat* keskittyvät yhteisön paikallisen toiminnan sekä diasporan ja oikeutetun paluun teemoihin, kun taas ”ei-diasporaiset” toimijat keskittyvät solidaarisuusaatteeseen ja palestiinalaisten oikeuksiin sekä kohdatun boikotoinnin vastustamiseen. (Ben-David 2012, 460, 465–470.)

Petri Hautaniemi on tutkinut Suomessa 1990-luvulla somaliperheitä sekä erityisesti somalipoikien identiteettiprosesseja, jossa on otettu tarkastelun kohteeksi myös laajemat transnationaalit suhteet. Sukulaisuuden määrittely kapeasti on vaikeuttanut maahanmuuttajaperheiden kohtelua sekä ymmärtämistä. Samalla juridiset perheikäytännöt haastavat myös moderneja perheitä, kuten yhden vanhemman talouksia, eronneita pareja tai sateenkaariperheitä. (Hautaniemi 2010, 42–43.) Samalla tavalla suomalainen perhekäsitys ydinperheestä ei usein toteudu maahanmuuttajaperheissä, joissa perheen käsite on laajempi, ja osa perheestä saattaa asua eri valtiossa. Myös perheiden sisäiset arvot ja merkitys voivat olla erilaisia, joskin tämä on yksilökohtaista. Monet palestiinalaiset perheet ovat hyvin länsimaisia ja liberaaleja arvoiltaan, eikä vahvaa vaatimusten kulttuuria ole, vaikka lapsille painotetaan tiettyjä asioita kasvatuksessa.

Perhe on keskeinen sosiaalinen käsite perinteisessä kuin modernissakin Lähi-idässä. Aikaisemmin se kuitenkin ymmärrettiin muuttumattomana, keskeisenä instituutiona yhteiskunnassa, jota määrittelevät patriarkaaliset rakenteet. Tätä ajatusta on kritisoitu 1990-luvulta alkaen ja perheen ymmärretään olevan moderni ja täynnä variaatioita. Vaikka naisten rooli erityisesti on vapautunut perheissä, ovat silti perinteiset moraali-

ja sukupuoliroolit edelleen myös vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnissa, jolloin monipuolisempi tutkimus myös perheiden todellisista rakentumisista on tärkeää. Esimerkiksi naisten työnteon kasvamisen vaikutus perheisiin tai oikeuslaitosten kapea määritelmä perheelle ovat modernin ajan ilmiöitä. (Dahlgren 2008, 1–2.)

Palestiinalainen perhekäsitys on myös hyvin kytköksissä perinteisiin rooleihin toisen sukupolven maahanmuuttajien perheiden kohdalla Yhdysvalloissa, josta pidetään hyvin vahvasti transnationaaleja suhteita yllä lähtömaahan. Näiden toisen polven maahanmuuttajien kohdalla yksilön minäkäsitys rakentuu edelleen vahvasti perheen ja transnationaalien suhteiden kautta. Perheen tärkeänä ominaisuutena nähdään yhteydenpidon lisäksi aktiivinen auttaminen esimerkiksi rahallisesti lähtömaan sukulaisia. Palestiinalaiselle perheelle on jo pitkään ollut tyypillistä sen hajaantuminen, joka on vaikuttanut transnationaalien suhteiden normalisoitumiseen. (Isotalo 2008, 104–106.) Erityisesti palestiinalaisten avioliittokäytännöt on nähty globaalisti yhteisesti jaettuna normina. Avioliiton kautta rakennettu perheyksikkö, lasten hankkiminen ja kumppanin valitseminen oman etnisen ja jopa sukuryhmän sisältä perustuu Yhdysvalloissa tehdyn tutkimusten mukaan hyvin samankaltaisille käytännöille kuin lähtömaassa Palestiinassa. (em. 2008, 115–116.) Palestiinalaiset perhearvot voidaan siis nähdä hyvin samankaltaisina ja tärkeinä myös globaalissa diasporassa länsimaissa.

Suomessa somaliperheitä, naisia ja islamia tutkinut Tiilikainen keskittyy tutkimukseensa naisiin, sillä maahanmuuttajanaisten ja somaleiden kokemukset sekä toiminnan mahdollisuudet eroavat usein miehistä. Tämä johtuu naisten erityisestä asemasta sekä perheen ja uskonnon sisällä, mutta myös yhteiskunnassa olevien asenteiden ja odotusten takia. (Tiilikainen 2003, 14–16.) Tutkimus torjuu myös valloillaan olevia vääriä käsityksiä maahanmuuttajista ja heidän jälkeläisistään sekä uskonnosta. Muslimimaahanmuuttajista puhuttaessa usein oletetaan, että muslimit jakavat samanlaisen uskonnonkulttuurin, vaikka uskonto merkitsee muslimeille eri asioita. (Em. 2004, 17.) Somalinaisten kohdalla esimerkiksi transnationaalit suhteet näyttäytyivät erittäin tärkeinä, sillä niiden avulla ylläpidettiin sekä omaa kuuluvuutta lähtömaahan, että jaettiin auttamisen tapoja puolin ja toisin. Naiset lähettivät esimerkiksi rahaa lähtömaahan ja vastaanottivat kodista muistuttavia tarve-esineitä, kuten suitsukkeita, kahvia tai vaatteita. (Em. 2004, 132.)

Perhekäsitykset ja nuorille asetetut rooliodotukset ovat Palestiinassa vapautuneet perinteisistä käsityksistä. Palestiinalaisen yhteiskunnan tärkeimpiä sosiaalisia rooleja ovat olleet perinteisesti miesten ja naisten roolit. Perhe on käsitetty keskeisimmäksi taloudelliseksi ja sosiaalisiksi toimijaksi yhteisöissä. Kun perherakenteet horjuvat sodan ja poliittisen ilmapiirin vaikutuksesta, perherooleja ja odotuksia aletaan kyseenalaistamaan erityisesti nuoremman polven toimesta. Intifadojen aikaan tutkimus Palestiinasta osoitti, että toisaalta leireillä vallitsi vahva side palestiinalaisiin traditioihin ja kulttuuriin, jossa vanhempia arvostetaan ja heistä huolehditaan, perheen kunnia ja lojaaliteetti, avokätisyys ja vieraanvaraisuus koettiin tärkeinä, eikä uskottu individualismiin vahvasti. Toinen osa kuitenkin koki kiinnostumista länsimaisista arvoista ja mahdollisuuksista, jotka olivat tulleet esille sotien myötävaikutuksesta. Tutkimukset kuitenkin osoittivat, että myös nuoriso koki vanhojen perhearvojen olevan tärkeitä ja sellaisia, joita itse haluaa jatkaa omassa tulevaisuudessaan. Nuoret naiset olivat valmiimpia kuitenkin haastamaan sosiaalisia rooleja ja kokeilemaan myös liberaalimpia käsityksiä roolijaoista. (Fronk, Huntington & Chadwick 1999, 705, 730–733.) Perhe ja *suku* ovat avainasemassa ihmisen olemisen ja sosiaalisen kentän rakentumisessa. Sukulaisuuden sanaton sopimus pitää sisällään vastuut rakkaudesta, toisista huolehtimisista sekä suojelusta, ja sen tärkeys asetetaan usein yksilön oikeuksia tärkeämmäksi. (Järvi 2020, 193–194.) Perhe oli tärkeässä roolissa myös transnationaalisten suhteiden ylläpidossa, jossa perheiden merkitys korostuu. Yhteyttä pidetään ja esimerkiksi rahaa odotetaan lähetettävän palestiinalaisalueille. Tukiverkostot uusissa asutuksen kohteissa sekä lähtömaissa ovat tärkeitä voimavaroja pakolaisille sekä palestiinalaisalueilla että niiden ulkopuolella. (Em. 2020, 195–196.)

Palestiinassa asuvien nuorten internetin käyttö ja merkitys ovat kasvaneet viimeisten vuosikymmenten aikana samalla tavalla, kuin länsimaissa. Silti tutkimuksessa ei ole otettu kattavasti huomioon verkkojen, populaarikulttuurin sekä uusien medioiden vaikutusta palestiinalaisten elämässä. Tutkimusten mukaan esiin nousee kolme teemaa, jotka ovat videoiden ja kuvamateriaalin avulla tietoisuuden levittämisen tarkoitus, digitaalinen verkostoituminen sekä sosiaalisen median käyttö identiteetin rakentamisen välineenä. Palestiinalaiset nuoret muodostavat uusia tapoja itseilmaisulle, jotka yhdistävät sekä uudenlaisia että perinteisiä palestiinalaisia teemoja liittyen valtaan. Sosiaalisen median käyttö nähdään yhtenä aktivismin muotona. (Asthana 2017, 100–101, 114.)

3.2.2 Kuuluminen

Kuulumisella viitataan keskusteluihin paikasta: mihin ihminen tuntee kuuluvansa. Kun antropologiassa puhutaan pakolaisuudesta, on otettava huomioon kuulumisen ja paikan tilat. Usein pakolaisuuteen liittyy ajatus siitä, ettei lähtöpaikkaan oltaisi yhteydessä tai sinne ei jäisi ketään. Samalla tavalla pakolaisuuden historian omaaminen näyttelee isoa roolia myös uudessa maassa, ja se määrittää jopa niissä syntyneitä jälkipolvia. Diasporan ja transnationaalisuuden tutkimuksessa huomio on usein pakolaisuuden (*displacement*) ja paikkaan kiinnittymisen (*emplacement*) välillä. Näitä kuitenkin määritetään jostain ulkoa käsin, jotka ovat usein kansallisvaltiot ja niiden rajat. Identiteetit, kulttuuri ja kuuluminen rakentuvat tällaisen asioiden kansallisen järjestyksen (*national order of things*) mukaisesti, jota antropologit ja muuttoliiketutkijat kritisoivat. Kansallisvaltioihin liitetyt odotukset vaikuttavat niin ihmisten kuin rakenteidenkin toimintaan, joka voi lisätä syrjäytymistä, että jättää jotain olennaista huomaamatta. Lisäksi ihmisten ajattelemisen sidottuna paikkaan saa liikkumisen näyttäytymään vääränä ja ei luonnollisena: ihminen on kuitenkin liikkunut ja muuttanut aina, jolloin paikallaolo ei tosiasias-
assa rakenna kulttuuria. (Malkki 2012, 111–113.) Malkin ajatuksia voi käyttää myös palestiinalaisten nuorten kohdalla, jossa kulttuuria ja identiteettiä yritetään ratkaista sekä paikallaan ololla ja toisaalta liikkumalla yli kansallisvaltioiden rajojen. Kansallisuuden rakentumisessa sukulaisuus ja kotimetaforat kytkevät ihmisiä vahvemmin paikkaan, koska niiden ajatellaan merkitsevät jotakin sellaista, mihin ollaan sidoksissa (em. 2012, 31.) Kuulumisen sekä kuulumattomuuden tunteet ovat molemmat identiteetin rakentamisen keskiössä (Thomas-Hope 2002, 199), joka näkyy erityisesti palestiinalaisten subjektiivisissa neuvotteluissa omasta paikastaan. Tämä kuulumattomuuden tunne tulee toisen polven palestiinalaisten nuorten kohdalla esille sekä uudessa kotimaassa, että käydessään lähtömaassa Palestiinassa, sillä kummassakin yhteiskunnassa kuulumattomuus tulee esille sekä subjektiivisen kokemuksen sekä muiden osoituksen kautta, sillä kaikissa yhteiskunnissa on jollain tavalla 'vieraalla maaperällä'. (Isotalo 2008, 104.)

Maahanmuuttaja-taustan omaavilla nuorilla on myös tavallista ajatella kahden kulttuurin välissä, johon vaikuttavat sekä vanhempien lähtömaiden kulttuurit että nykyisen olinpaikan arkiset käytännöt, jossa nuori on pääosin kasvanut. James Watsonin tutkimukset 1970-luvun Iso-Britanniassa näyttivät sen, kuinka maahanmuuttajien ajatel-

laan assimiloituvan ja integroituvan lopulta täysin uuteen yhteiskuntaan, vaikka tosiasiassa kyseessä on jatkuvasti muuttuva, moniulotteinen suhde sekä lähtömaahan että uuteen kotimaahan ja niiden välillä. Maahanmuuttajilla on omia kulttuurisia tapoja, joita harjoitetaan uuden kotimaan yrittäessä vaikuttaa niihin samanaikaisesti, jolloin syntyy uudenlainen sosiokulttuurinen tila, joka ei täysin vastaa lähtömaan eikä uuden kotimaan kulttuuria. (Palacio 1985, 54.) Nuorten kohdalla tämä kahden kulttuurin välillä oleminen näyttäytyy usein identiteettien, roolien ja kuulumisen tunteiden vaikeuksina. Esimerkiksi somalialaisten nuorten elämäntapa eroaa tutkimusten mukaan monin tavoin valtaväestön eli suomalaisten tyttöjen elämäntavasta, sillä usein he edustavat vähemmistöä niin etnisesti, kielellisesti, kulttuurisesti sekä uskonnollisesti (Niemelä 2006, 168).

Kuulumisen kokemukseen voi myös vahvasti kuulua tunne liminaalisuudesta, välitilasta, joka tarkoittaa niin fyysistä kuin psyykkistäkin tunnetta matkalla olemisesta. Se voi usein liittyä diasporan kokemuksiin, kun lähdetään paikasta A paikkaan B ja toivotaan paluuta alkupaikkaan tai uuteen paikkaan C. Victor Turnerin (1969) tunnetuksi tuomaa liminaalin käsitettä voi soveltaa teoriana muihinkin tilanteisiin, joissa ollaan muutoksen keskellä: esimerkiksi nuoruutta on voitu kuvata välitilana lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Ihmisen elämässä on aina joitakin tällaisia kehitysvaiheita, joita antropologiassa on kutsuttu siirtymäriiteiksi (Turner 2007, 108.) Siihen usein liittyy epä tietoisuus omasta kohtalosta tai päämäärästä, mutta sitä voi soveltaa myös palestiinalaisen identiteetin rakentumisen tarkastelussa.

Huttunen kirjoittaa Palestiinasta muuttaneen miehen kertomusten valossa, kuinka *paikka* ja siihen kiinnittyminen muotoutuu perheen kautta. Perhe on se yksikkö, joka myös luo kodin. Siksi kuulumisen tutkimisessa pitää ottaa huomioon myös perheyksikkö. Myös tilan rakentuminen palestiinalaisten kohdalla on monimutkaista, sillä muutto ”takaisin” ei ole mahdollista, eivätkä monet maat hyväksy palestiinalaisia osaksi yhteiskuntaa. (Huttunen 2002, 88.) Samalla tavalla myös identiteettien rakentuminen sekä liikkuminen Palestiinan ja Suomen välillä voi olla haasteellista toisen polven nuorille palestiinalaisille. *Kodin ja kuulumisen* tunteet ovat monimutkaisia käsitteitä suomalaisuuden ja palestiinalaisuuden välillä, joita jatkuvasti neuvotellaan suhteessa molempiin paikkoihin. Huttunen (2006) myös kuvaa bosnialaistutkimuksissaan, kuinka

Suomi on eräänlainen ankkuripaikka tai arjen kiinnekohta, josta ollaan yhteydessä läh-
tömaahan ja muualle maailmaan. Suomi näyttäytyy siis tutkijalle, tutkittaville että hei-
dän kontakteilleen maantieteellisenä sijaintina sekä sosiaalisena, elettyinä tilana (Em.
2006, 60.)

Victoria Mason (2008) on tutkinut lasten käsityksiä palestiinalaisesta identiteetistä,
kuulumisesta ja kodin merkityksestä diasporassa ensimmäisen ja toisen polven maa-
hanmuuttajien parissa. Hänestä on tärkeää, että maahanmuuttajien sukupolvisuutta
on tarkasteltava syvemmältä: palestiinalaisen diasporan kokemukset eivät rakennu
siinä, mihin sukupolveen he kuuluvat. Olennaista on, kuinka monen sukupolven ajan
he ovat olleet maanpaossa. Hän tutki 1990-luvulla Kuwaitista Australiaan paenneita
eri sukupolvia ja kuinka näiden käsitykset palestiinalaisesta identiteetistä erosivat. Kai-
killa oli yhteisiä piirteitä, kuten vahva linkittyminen Palestiinaan, mutta tavat erosivat
toisistaan. (Mason 2008, 272–273).

Ruotsissa palestiinalaisten aktivismia on tutkittu lähivuosina juuri transnationaalisten
suhteiden sekä identiteettien ja itseilmaisun keinona, joka asettaa hyvän vertailukoh-
dan omalle tutkielmalleni. Viimeaikaiset tutkimukset ovat ensimmäisiä, jotka koskevat
eurooppalaisiin maihin muuttaneiden palestiinalaisten jälkeläisiä ja heidän kokemuksi-
aan diasporasta. Tutkimuksessa on kysytty, millaisia suhteita aktivismin ja identiteetin
muodostamisen välille rakentuu diasporisessa tilassa sekä kuinka solidaarisuutta ko-
timaahan tuodaan jatkuvasti esille myös uudessa maassa. Lindholm väittää, että pa-
lestiinalaiset käyttävät aktivismia navigoidakseen Ruotsin ja Palestiinan väliä, jolloin
transnationaalista aktivismista tulee keino hallita, luoda, välittää ja neuvotella haavoit-
tuvaa sekä monimutkaista asemaa maailmassa. Kotimaan sodat ja konfliktit synnyttä-
vät usein aktivismia, sillä se on ainut keino taistella kauempaa käsin, mutta se ei ole
kovin strategista tai taktista: ennemminkin se on tapa käsitellä ja tuottaa omaa jakau-
tunutta identiteettiä. Samalla siinä lähestyttiin solidaarisuuden tutkimusta, jolloin on
oleellista tarkastella aktivismia myös suhteessa uuteen maahan. (Lindholm 2021, 293–
294.)

4 Metodit ja aineisto

4.1 Etnografia menetelmänä, kenttänä ja analyysin välineenä

Etnografia on menetelmänä kokonaisvaltainen tapa lähestyä erilaisia ilmiöitä, jossa tuotetaan prosessinomaisesti tietoa tutkittavista ja heidän yhteisöstään. Antropologeille se on usein olennainen menetelmä tuottaa tietoa ihmisistä, suhteista ja yhteiskunnista, jossa mennään pitkäksi ajaksi kentälle, jotta saavutetaan syvä ymmärrys tutkittavista ihmisistä. Toisaalta etnografia voi tarkoittaa myös teosta, jonka tarkoituksena on tuottaa kuvaus kansasta, kulttuurista tai yhteisöstä. Clifford Geertz (1973) painotti etnografian olevan *tiheää kuvausta* (eng. thick description) tutkittavasta kulttuurista, jota monet antropologit edelleen pyrkivät toteuttamaan oman työnsä osalta. Geertz ajattelee kulttuurin symbolisena järjestelmänä, joka rakentuu sosiaalisesti vaikeista merkitysrakenteista. Tätä järjestelmää tutkimalla etnografi tuottaa kulttuurin muodostavien merkitysverkostojen analyysiä, kuvaamalla yksityiskohtaisesti ja tarkasti erilaisia suhteita, normeja, käytäntöjä, uskomuksia ja niin edelleen. (Lappalainen 2007, 9.)

Jokainen antropologi aloittaa uransa kentältä, osa jopa jää sinne ja rakentaa elämänsä sen ympärille. Etnografia tarkoittaa kansan kuvausta (kreikaksi *ethnos* = kansa, *grafia* = kuvaus), eli menetelmänä pitkäaikaista, osallistuvaa havainnointia. Etnografialla viitataan siis tutkimustraditioon, mutta myös tutkimuksen tekemiseen, tuloksiin ja etnografiin kuvauksiin kentältä. (Rastas 2010, 51.) Siksi etnografia on niin oleellinen osa antropologian traditiota: jos haluaa ymmärtää syviä kansan rivejä, on mentävä itse paikalle, vietettävä runsaasti aikaa tutkittavien parissa ja opetella mahdollisesti paikalliset kielet ja tavat, jotta voi ymmärtää jotakin suurempaa.

Antropologiassa objektivismilla viitataan inhimillisen ajattelun ulkopuolella sijaitsevaan todellisuuteen, joka toimii kuitenkin tulkintojen ja merkityksenantojen takana. Subjektivismilla viitataan taas juuri näihin tulkintoihin, joilla kerrotaan todellisuudesta. Tieto rakentuu subjektiivisesti ihmisen ajattelun kautta ja tällöin objektiivinen totuus ei ole antropologian tutkimuksen keskiössä. Hermeneuttisen perinteen mukaan antropologia ja etnografia ovat empiirisiä tieteenaloja, jotka ovat havaintoihin perustuvaa aineistolähtöistä tutkimusta ja aineistonkeruuta. Ne ovat myös induktiivisia tieteenaloja, joissa päättelyketjujen logiikka lähtee yksityisestä kohti yleistä. Etnografian tarkoituksena on

täten ymmärtää inhimillisiä merkityksiä niiden kulttuurisissa ja sosiaalisissa ympäristöissä, joissa tutkittavat elävät ja merkityksellistävät todellisuuttaan. (Hänninen, Kajander & Lappi 2022, 49–50.)

Tällaisen tutkittavan ilmiön monipuolinen ja sävykäs tarkastelu onnistuu, kun yhdistää erilaisia aineistoja tutkimukseensa. Etnografi ei siis ainoastaan mene paikan päälle ja oletta, että tieto rakentuu siinä hetkessä, vaan aineisto voi rakentua osallistuvasta havainnoinnista, haastatteluista (sovitusta ja hetkessä syntyneistä, nauhoitetuista tai spontaaneista), kenttäpäiväkirjamerkinnöistä, muistiinpanoista, muistoista, henkilökohtaisesta kokemuksesta. Myös videoista ja valokuvista on suuri apu myöhemmälle muistiin palauttamiselle, mutta niitä voi liittää myös itse työhön ja analysoida kuvia osana työtä. Lisäksi esimerkiksi erilaiset viranomaisten tuottamat dokumentit, lait, käytännöt, poliittinen tai maantieteellinen historia voi olla oleellista: tutkijalla on vapaus rakentaa oma kokonaisuutensa sen perusteella, minkä kokee tärkeäksi tutkimuskysymysten ratkaisemisen kannalta. Etnografisessa tutkimuksessa haastatteluaineisto on aina osa suurempaa empiirisen materiaalin kokonaisuutta, jota tulee tarkastella aineistoja ristiin lukemalla: tutkija Laura Huttunen viittaa tällöin Geertzin tavoin aineiston tiheään tutkimiseen ja *kontekstointiin*. Tiheys syntyy, kun yhdistää erilaisia aineistoja toisiinsa. Tärkein eli havainnointiaineisto tekee työstä etnografisen, jolloin havaintoja rikastetaan haastatteluilla ja tarkennuksilla muista asiakirjoista ja muistiinpanoista. Eri aineistot sekä täydentävät että kyseenalaistavat toisiaan, ja toimiessaan hyvin yhteen, ne tekevät tutkimuksesta relevantin. (Huttunen 2010, 42–43.) Keinot etnografian tekemiseen ovat muuttuneet vuosien saatossa, ja kohtaamme myös uusia ulottuvuuksia esimerkiksi teknologisten kommunikointivälineiden kautta. Suomessa etnografiaa on erityisesti käytetty paljon koulumaailman tutkimuksessa, joka tarjoaa osaltaan sopivan rajauksen kentälle ja toisaalta siihen liittyviin tutkittaviin (Lappalainen 2007, 12).

Nykyantropologin lähtökohdat eroavat aikaisemmasta tieteen tekemisestä. 1900-luvun alussa oli vielä tavallista mennä kaukaisten kansojen luo ja yrittää selvittää kokonaiskuvaa siellä asuvista ihmisistä ja heidän tavastaan toimia. Tällöin tutkijat eivät voineet lukea ennakkoon tutkittavistaan mitään, sillä olivat ensimmäisiä aiheesta kirjoittavia. Nykyantropologit sen sijaan pyrkivätkin keskustelemaan jo tuotetun tiedon kanssa, perehtymään aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja keskittymällä itse niihin kysymyksiin,

jotka jäivät ilman vastausta edellisten antropologien toimesta. Myös kriittisyys ja kysymysten uudelleenasettelu on antropologeille tärkeää. Monet antropologit erikoistuvat ”kylien” tutkimisen sijaan tieteenalan sisällä eri aiheisiin, kuten uskonnollisiin rituaaleihin, poliittiseen retoriikkaan, lääketieteellisiin järjestelmiin tai sosialisoinnin rakentamiseen. Siksi tarkasteltavat asiat ovat tavallaan paljon pienempiä ilmiöitä, mutta joiden kautta voidaan tarkastella kompleksisia ja monimutkaisia järjestelmiä yhteisöissä. (Eriksen 2004, 52.) Tämän jäsenyyksien avulla olen itse rakentanut tutkimustani, sillä yritän selvittää pienen otannan kautta isompaa ja kompleksista järjestelmää. Antropologiakin on varsinaisena tieteenä vain 170 vuotta vanha. Vaikka antropologian juuret ovat pitkällä historiassa, filosofien, tutkimusmatkailijoiden ja vain ihmisyydestä sekä ympäröivästä maailmasta kiinnostuneiden parissa, ensimmäinen antropologinen instituutti perustettiin Iso-Britanniaan vuonna 1848. Antropologian alkuaikojia ja historiaa voi tutkia nykypäivänä hyvin kriittisesti, kuten sen (olematonta) tapaa tutkia yhteisöjä ja silti kirjoittaa niistä havaintoja. Viimein ymmärrettiin ihmisten pariin menemisen tärkeys, ja etnografia vakiinnutti paikkansa 1920-luvulla osana Bronislaw Malinowskin tutkimusmatkaa. (Eriksen & Nielsen 2013, 1–11; Engelke 2018, 9–10; Robben & Sluka 2007, 11–12.)

Liisa Malkki on suomalainen antropologi, joka on kirjoittanut paljon etnografian metodologiasta. Hän on korostanut etnografiassa olevan tärkeää kyky heittäytyä, muovautua ja *improvisoida*: tällä hän tarkoittaa koko etnografisen teoksen tuottamisen prosessia eli jatkuvaa muuntautumiskykyä tutkimuskysymysten, teorian ja kentältä saatujen aineistojen yhteen nivoutumista, mutta ennen kaikkea juuri etnografisen kenttätöihin liittyvää improvisaatiota. (Malkki 2007; Huttunen 2012, 20.) Vaikka kentälle mentäessä on perehdyttävä tutkittavaan aiheeseen perusteellisesti, on myös tärkeää riisua hetkeksi tämä tutkijan painolasti ja suhtautua tutkittavaan yhteisöön avarakatseisesti, jotta tärkeitä huomioita pystyy tekemään ja arkisia normeja havaitsemaan. Myös yhteisöön sisälle pääsy vaatii tällaista luovaa lähestymistapaa ja ennakkoluulottomuutta. Luottamus ja tutkijan rooli ovat osa jatkuvaa tasapainottelua ja eettistä pohdintaa, joka kuuluu jokaisen tutkimuksen vaiheeseen. Tutkijan rooli ja vaikutus tuloksiin on olennaista, mutta liittyy myös siihen, kuinka syvälle pääsee tutkittavien arkeen. Etnografian erotusmuista tutkimusmetodologioista on se, ettei tutkita pelkästään ihmisiä, vaan ihmisten parissa.

Metodi ja metodologia erotetaan usein niin, että metodilla viitataan niihin tutkimuksen aineiston keruun sekä analyysin tapoihin, joilla perustellaan tutkimuksen tuloksia ja syntynyttä tietoa. Metodologian kautta taas pohditaan, onko valitussa metodissa järkeä ja toimivatko keräämisen ja analyysin metodit tulosten kannalta sujuvasti yhteen. Tavallaan sen kautta luodaan raamit, säännöt, tietyn metodologian käytölle. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 12–13.) Siksi etnografia on sekä metodologia että tiedon tuottamisen metodi, jonka tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman kokonaisvaltaista, holistista tietoa. Lisäksi on metodologisesti, että eettisesti pohdittava, toimiiko valittu tapa tulosten kannalta hyvin ja millainen oman roolin vaikutus on ollut.

Kulttuureita tutkitaan useimmiten etnografian kautta. Yhteisöistä ja kulttuureista tuotettu tieto ja tulkinta ovat deskriptiivistä eli kuvailevaa tutkimusotetta, jonka tarkoituksena on saada syvempi ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Aikaisemmin tutkimustraditioissa kulttuurin oletettiin ikään kuin odottavan löytäjänsä, mutta nykyään korostetaan kontekstualisoinnin, vuorovaikutuksen ja tulosten rakentumista yhdessä tutkittavien ja tutkijan kesken. Tämä esimerkiksi tarkoittaa, että tiedon kerääminen on enemmän keskustelua, kuin haastattelua. Samalla tämä tiedon keräämisen metodologinen muutos on siirtynyt materian tutkimuksesta enemmän merkityksien tutkimukseen. Voidaan sanoa, että etnografiassa kulttuurin tutkimusta tärkeämpää ovat käsitykset kulttuurista. (Hänninen, Kajander & Lappi 2022, 48.)

Antropologisessa tutkimuksessa puhutaan usein myös emic- ja etic-tasoista. Ne ovat analyysin välineitä, joita voi käyttää koko tutkimuksen ajan kehystäessään havainnoiteja osaksi isompaa kuvaa. Koska etnografiassa on tärkeää liikkua jatkuvasti teorian ja empirian, eettisten pohdintojen ja subjektiivisten kokemusten välillä, on tällainen tasojen huomiointi tärkeää. Emic-tasolla tarkoitetaan sisäpuolelta tarkastelua, kun ollaan yhteisön parissa tai kirjoitetaan siitä etnografista kuvausta. Etic-tasolla viitataan enemmän analyysiin, jossa pyritään vetämään lankoja kokemusmaailmasta yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Tutkija liikkuu jatkuvasti näiden kahden perspektiivin välillä. (Eriksen 2004, 58.)

4.2 Aineiston rakentuminen

Etnografian tiivistelmä on se, ettei sille ole yhtä selkeää määritelmää tai ohjetta. Voimme tutustua alan historiaan tai tieteenfilosofisiin traditioihin, mutta olennaisempaa

on miettiä sen merkitystä nykypäivän antropologiassa. Etnografian tarkoitus pohjimmiltaan on tehdä näkyväksi monenlaisia kulttuurisia ilmiöitä, prosesseja ja näiden merkityksiä yksilöille ja yhteisöille (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 5). Etnografiaa voi tehdä monin eri tavoin, eri pituisina ajanjaksoina, keskittyen paikkoihin ja fyysisyyteen, yhteisöihin tai ihmisten välisiin suhteisiin – usein molempia ja ajallisesti pitkään. ”Kenttä” ei siis aina tarkoita pelkästään sitä fyysistä maaperää, jolla seisoo. Minun kenttäni oli fyysisiä paikkoja, haastatteluja Teamsissa ja yliopistolla, mutta myös havainnointia nuorten tuottamasta puheesta ja kansallisen identiteetin kokemuksista. Laadullisen tutkimuksen tekoa etnografisesti voidaan nykypäivänä tehdä myös lokaalisti ja esimerkiksi verkossa, kuten itse olen tehnyt.

Haastatteluaineistot ovat olennainen osa antropologin tutkimusmenetelmää. Etnografiaan kuuluu aina jonkin asteinen haastattelu läpi tutkimuksen, ennen kenttää, kentällä sekä sen jälkeen. Perinteisesti etnografia koostuu ensisijaisesti osallistuvasta havainnoinnista, kentällä olosta, jota haastattelut täydentävät (Sluka & Robben 2007, 2–4.) Kenttien muuttuessa yhä moninaisemmiksi, pirstaloituneimmaksi, uudenaikaisiksi, on etnografista tiedonhankintaa myös mukautettava sen mukaiseksi. Omassa työssäni pääasialliseksi aineistoksi nousi rakentamani puolistrukturoidut teemahaastattelut, joiden pohjalta pystyn tuottamaan etnografisesti tietoa. Liitteisiin olen myös lisännyt haastattelujen kysymykset.

Haastattelin tähän tutkimukseen kahtatoista naista, jotka ovat iältään 19–46-vuotiaita. Taustoiltaan he olivat samanlaisia siinä, että jokaisen isovanhemmat olivat syntyneet historiallisessa Palestiinassa ja myös paenneet Palestiinasta tai muuten kohdanneet sodan Israelin valtion perustamisen yhteydessä vuonna 1948. Tällöin Israelin itsenäisyssota vaikutti heihin jo kolmannessa polvessa. Nuorten synnyinmaat erosivat jonkin verran, mutta suurin osa oli syntynyt Suomessa, kun taas yksi oli syntynyt Ruotsissa ja kaksi Jordaniassa, jolloin he olivat muuttaneet Suomeen lapsena. Vanhempien kansalaisuudet, matkat ja siteet Suomeen taas erosivat hieman, jolloin suurin osa heistä voidaan lukea toisen polven maahanmuuttajiksi ja loput kolme maahanmuuttajiksi. Kaikille oli yhteistä se, että he olivat asuneet pitkän ajan Suomessa, ja he tunsivat itsensä myös suomalaisiksi: kaikki olivat Suomen kansalaisia. Haastatteluiden kieli oli suomi, sillä se oli joko äidinkieli tai muuten hyvin sujuvaa ja yleisin käytössä oleva kieli. On yleistä, että varsinkin arkaluontoisissa aiheissa haastattelut ja nimet anonymisoidaan,

myös tässä työssä teen niin. Niille henkilöille, joita siteeraan työssäni, olen käyttänyt vain haastattelun numeroa.

Halusin myös aluksi haastatella juuri toisen polven maahanmuuttajakategoriaan sijoitettuja naisia, jotta saisin rajattua aihetta tarkemmin ja tutkittua Palestiinalaisen kulttuurin vaikutuksia ylisukupolvisesti. Haastattelukutsuissa etsin 18–29-vuotiaita, palestiinalaistaustaisia suomalaisia naisia, sillä se on yleisesti määritelty ikähaarukka käsitteelle nuori. Pyrin saamaan noin kymmenen haastateltavaa, ja lopulta sain tehtyä kaksoista, joista kaksi pystyin tekemään kasvotusten. Loput kymmenen tehtiin etänä Microsoft Teamsia käyttäen. Olin rajannut sopivaksi määräksi aluksi kymmenen henkilöä, sillä kuvittelin sen olevan jo ison työn takana, koska en uskonut kuvaukseen sopivia ihmisiä olevan kovin paljon Suomessa, saati että löytäisin heidät työn tekemisen aikarajassa. Lopulta sain odotettua useampia haastateltavia, ja halusin tarjota kaikille mahdollisuuden osallistua ja antaa äänensä Suomen palestiinalaisille nuorille naisille. Siksi lopullinen ikähaarukka nousi suunnitellusta, kuten se, kuinka kaikki eivät ole toisen polven maahanmuuttajia. Se ei haitannut, sillä he kaikki kuuluvat samaan isompaan kategoriaan, palestiinalaisten pakolaisten jälkeläisiin kolmannessa polvessa.

Tein lisäksi kaksi asiantuntijahaastattelua, sillä se oli kentälle pyrkimykseni ensimmäinen vaihe. Asiantuntijahaastatteluita käytetään yleensä, jos halutaan lisää tietoa aiheesta, josta ei ole paljoa tutkittua tietoa saatavilla. Sain nämä asiantuntijoiden nimet ohjaajani kautta tietooni: molemmat vaikuttivat erilaisissa järjestöissä Suomessa. Toinen on miespuoleinen palestiinalainen, joka on muuttanut Suomeen vuonna 1975. Hän on vaikuttanut paljon *Palestiinalaisten siirtokuntayhdistys ry*:ssä, joten hän oli tavallaan informanttini monessa asiassa. Informantit ovat usein etnografisessa kenttätyössä sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole pääasiallinen tutkimuskohde, mutta auttavat kentällä ja antavat arvokasta tietoa paikallisista käytännöistä. Häneltä sain tietoa päivämääristä, muuttoliikkeestä, Suomessa asuvien palestiinalaisten määrästä sekä järjestöistä Suomessa, jossa monet palestiinalaiset ovat olleet mukana vaikuttamassa. Toinen asiantuntijahaastatteluni oli toisen yhdistyksen jäsenen kanssa, joka on suomalainen nainen. Hän on tehnyt pitkään tutkimustyötä aiheen parissa ja vaikuttanut järjestötasolla myös pitkään. Häneltä sain paljon tietoa järjestöistä, palestiinalaisten historiasta sekä ihmisten nimiä, joiden avulla pääsin eteenpäin tutkimuksessani. Häntä kutsun myös informantiksi, sillä jatkoimme kirjeenvaihtoa myös tutkimuksen edetessä. Hän lähetti

minulle myös kirjeen, jossa oli paljon materiaalia koskien työni aihetta. He olivat myös ensikosketukseni kenttään, sillä heidän avullaan sain haastateltavia sekä pääsin hyvin mukaan tapaamisiin.

Nuorten haastatteluista kymmenen sekä molemmat asiantuntijahaastattelut tein etänä Microsoft Teamsin kautta. Se toi mukanaan uudenlaisia etnografisia mietintöjä, omanlaisiaan haastatteluja, sekä hieman haasteitakin. Maailman globalisoituessa ja internetin mullistuksen kautta olemme yhä lähempänä toisiamme arkisessakin vuorovaikutuksessa. Siksi verkkoetnografia ja verkon merkitys on tullut yhä ajankohtaisemmaksi myös antropologian piirissä. Itse jaan verkon merkityksen tutkielmassani kahteen: toisaalta tein itse haastattelut etänä verkon kautta, mutta samalla käytin verkkoa myös paljon haastateltavien saamiseksi sekä verkkoaineiston hankkimiseksi. Matkalla nimitäin huomasi, kuinka isossa roolissa erilaiset yhteisöt verkossa olivat tärkeitä eri sukupolville. Hyödynsin analyysissäni siis myös Facebookin ja Instagramin yhteisöjen materiaalia ja keskustelimme niiden merkityksistä myös haastatteluissa. Näiden yhteisöjen seuraaminen ja analysointi vaikutti paljon myös kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen nuorten subjektiviteeteista ja sosiaalisista suhteista.

Digitaalinen etnografia on yhä yleistävämpi tapa tehdä tutkimusta. Hänninen ja Turtiainen (2022) huomauttavat, että Internetin käyttöä ei enää mielletä muusta elämästä erilliseksi, joten sen tutkiminen etnografisesti kertoo paljon tavallisten ihmisten arjen käytännöistä. On jopa yleisempää, että tutkimus on siirtynyt joko osaksi tai kokonaan verkkoon, tai se liikkuu verkkojen ja sen ulkopuolen välimaastossa. Koska ihmisten käyttäytyminen muuttuu, on etnografiankin pysyttävä perässä. Verkkoetnografia ei ole täysin vakiintunut termi, ja samasta aiheesta voi kohteen mukaan käyttää myös termiä digitaalinen, sosiaalisen median, online- tai virtuaalinen etnografia. Myös tekijänoikeuksien hankkiminen ja eettisyys korostuu näissä uusissa tavoissa hankkia aineistoa. (Hänninen & Turtiainen 2022, 159–161, 168.)

Kaksi haastattelua toteutin tapamaalla haastateltavat Tampereella. Se oli hienoa, sillä sitä kautta pystyin analysoimaan myös verkon kautta tehtyjä haastatteluja paremmin. Huomasin, että kasvokkaisella tapaamisella oli todella suuri merkitys kaiken sanattoman viestinnän kannalta: tervehdimme eri tavalla ja pidempään, juttelimme haastatte-

lun ulkopuolisia asioita paljon enemmän, haastattelut menivät tavallaan myös sujuvammin, sillä ne eivät tuntuneet niin virallisilta. Tuntui, että ymmärsin myös haastateltavien eleet, hymyt ja muut sanattomat viestit paremmin. Etänä tehdyt haastattelut sujuivat mielestäni todella hyvin ja niissäkin päästiin syvällisiinkin pohdintoihin, mutta isoin ero oli juuri pienten eleiden merkityksen ymmärtämisessä. Välillä oli verkon kautta haastatellessa vaikea hahmottaa, onko toinen halukas esimerkiksi juttelemaan asiasta enemmän vai vaivaantuuko hän kysymyksestä. Tavallaan sitä oli myös paljon tietoisempi omasta olemisesta, kun katsoi omaa kuvaansa ruudulla.

Kaikki haastattelut kestivät reilun tunnin. Ennalta kirjoitettuja kysymyksiä käytettiin lähinnä runkona, mikäli niitä tarvittaisiin. Aluksi kysyin ”Mitä kuuluu, kerro itsestäsi mitä haluat” ja ”Kerro suhteestasi palestiinalaisuuteen”. Loppu soljui eteenpäin hyvin luonnollisesti kaikkien haastateltavien kohdalla, tarkentavia kysymyksiä kysyttiin vasta kuin haastateltava oli omasta mielestään sanonut kaiken olennaisen.

Kävin kaksi kertaa myös ”kentällä”, kuten etnografisessa tutkimuksessa tehdään. Suomessa asuvista palestiinalaisista ei ole paljoa tietoa tarjolla. Se tieto, mitä on, tulee palestiinalaisten omien seurojen ja järjestöjen kautta. Koska en tuntenut yhtään palestiinalaista, osallistuin palestiinalaisten seurojen kokoontumisiin, joista voisin aloittaa etnografisen kenttätyöni. Niihin osallistumalla ajattelin saavani kontakteja sekä haastateltuja. Lisäksi toivoin löytäväni näiden tapahtumien kautta sellaisia ihmisiä, joiden kanssa voisin viettää aikaa ja tehdä etnografista osallistuvaa havainnointia.

Lopulta kävin kahdessa Suomen Palestiinan siirtokuntayhdistyksen järjestämässä tapahtumassa vuosina 2021 ja 2022. Marraskuussa juhlietaan vuosittain kansainvälistä Palestiinan solidaarisuuspäivää, jonka kunniaksi juhlia on järjestetty Helsingissä jo vuosia. Haastateltavista nuorista vain yksi osallistui vuoden 2022 tapahtumaan ja silloinkin esiintyjänä, jonka takia haastattelut nousivat tärkeimmäksi aineistoksi. Tapahtumat kuitenkin kertoivat paljon niistä asioista, joita nuorille opetetaan Palestiinasta ja palestiinalaisuudesta.

4.3 Sisällönanalyysi

Teams-haastattelut nauhoitettiin videolle ja kasvokkaiset haastattelut äänitettiin nauhurille. Nämä ääniraidat litteroitiin, jonka jälkeen tallenteet tuhottiin. Myös litteroinnit

poistettiin työn valmistuttua. Haastatteluaineistoa kertyi asiantuntijahaastatteluiden osalta noin kaksi tuntia ja litteroituna 22 sivua tekstiä. Varsinaista aineistoa kertyi taas haastatteluiden osalta noin 12 tuntia ja 45 minuuttia, jotka olivat litteroituna 196 sivua. Litteraatiot on tehty sanatarkasti, mutta ilman välihuomioita äänenpainosta, äänistä tai sanattomista huomioista. Työssä käytetyistä sitaateista on poistettu täytesanat ja toistot.

Laadullista aineistoa voi analysoida monella tavalla. Usein ensimmäinen ja moneen aineistoon sopiva tapa on tehdä *sisällönanalyysi*. Se on myös tavallista etnografisen aineiston purkamisessa, koska tietoa on kerättyä paljon ja aineistoa on usein yhdistettynä erilaisista lähteistä. Litteroituani tekstit, oli helpompi etsiä yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia. Kävin tekstiä läpi useaan otteeseen ja kirjoitin muistiinpanoja, jonka jälkeen aloin systemaattisesti etsimään samankaltaisia ilmaisuja ja sanoja. Tämän toteutin niin, että tulostin koko litteroinnin ja käytin apunani värikyniä, alleviivausta ja muistiinpanoja. Näiden ilmausten listaamisen jälkeen kirjasin ylös samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia ja muita mielenkiintoa herättäviä asioita. Luin myös omia muistiinpanojani haastattelutilanteista ja pohdin näiden aineistojen valossa sitä, mitä sanojen ja ilmausten taustalla piilee ja kuinka ne yhdistyvät teoreettiseen viitekehykseen. Toki koko prosessin aikana näitä huomioita oli tullut tehtyä jo ennalta paljon. Näiden pohjalta muodostin alaluokkia. Kun litteroinnit oli purettu niin pieniin osiin kuin mahdollista, aloin yhdistelemään näitä alaluokkia ja rakensin niistä yläluokkia eli teemoja. *Kategorisointi ja teemoittelu* ovat tärkeitä välineitä tulosten systemaattiseen rakentamiseen.

Aineiston painottuessa haastatteluihin ja selvittäessä monimutkaisia identiteettejä, on ymmärrettävä myös identiteetin rakentumisen olevan prosessimainen kehityskulku eikä kehityksen päätepiste. Haastatteluissa ja keskustelussa identiteettejä voi yrittää löytää monin tavoin, vaikkei niistä suoraan olisikaan haastattelukysymyksiä. Toisaalta voi olla avaavaakin kysyä asiasta suoraan, mutta laadullisessa tutkimuksessa on myös nähtävä vastausten taakse. Vaihtoehtoisia näkökulmia ovat esimerkiksi tilannekohtaiset roolit (mitä halutaan antaa itsestä irti tilanteessa), subjektiaseimat (miltä itsestä tuntuu) tai jäsenkategoriat (mihin luokkaan itsensä sijoittaa). Usein tarkastelun kohteena on myös kokonaisvaltainen vuorovaikutus keskustelussa, jolloin haastatteluaineisto voi olla myös keskusteleva. (Hovi 2011, 133.) Näitä eri rooleja mietin myös analyysivaiheessa, jossa pyrin erottamaan erilaisia suhtautumisia kansalliseen identiteettiin.

Analyysi rakentui lopulta niille teemoille, jotka nousivat jokaisen keskustelun yhteydessä esille. Vaikka nuorilla oli hyvin erilaisia taustoja, myös monet tekijät yhdistivät heitä *palestiinalaisuuden* lisäksi.

4.4 Eettisyys ja ongelmat

Eettisyyden pohtiminen osana tutkimuksen tekoa on yksi antropologin oleellisista tehtävistä, sillä se liittyy jokaiseen työvaiheeseen: tutkimuksen lähtökohtien suunnitteluun, havainnointiin, tutkijan itsensä osallisuuteen kentällä tai johtopäätösten ja tulosten esittelyn kirjoittamiseen. Antropologit ovat pitkiä aikoja läsnä tutkittavien parissa ja tutkimustyö valuu helposti ympärivuorokautiseksi osallisuudeksi, jossa on vaikea vetää raja tutkittavien ja tutkijan välille. Koska antropologian ja etnografian tarkoituksena on rakentaa syvempää ymmärrystä jostakin sosiaalisesta ilmiöstä, yhteisöstä tai sosiaalisten suhteiden verkostosta, tulosten ja ymmärryksen saaminen vaatii tutkijalta heittäytymistä ja sitoutumista pitkäksi ajaksi.

Eettisyyden perusteina voi esimerkiksi toimia American Anthropological Associationin (AAA) tuottama *Code of Ethics* vuodelta 2019, joka on suuntaa antava yleinen ohjeistus kaikille antropologian piirissä toimiville tekijöille. Pro Gradu -työssäni haluan ottaa tutkittavat huomioon niin, että jokainen voi alusta asti luottaa minuun ja tekemääni työhön. Esimerkiksi yksi tutkimuskysymyksistäni tulee olemaan, kuinka tutkittavat haluavat itseään kutsuttavan tai kuinka he kokevat kansalaisuuden määritelmän. Siksi hienotunteisuus varsinkin kentälle pääsyn alussa on tärkeää. Otan jokaisen anonymiteetin huomioon ja en tuo tutkimukselle epäoleellisia tietoja esiin. Annan jokaiselle haastateltavalle sopimuksen, jossa lupaan huolehtia heidän tietosuojastaan ja anonymiteetin säilymisestä. En säilytä mahdollisia äänitallenteita tai litterointeja tutkimuksen valmistuttua. Lisäksi tutkiessani ihmisten subjektiveettia ja kokemuksia omasta elämästään, aion olla hienotunteinen lähestyessäni tutkittavia, jotta en loukkaa ketään tietämättömyydelläni tai ennakkoluuloillani. Teen tutkimuksesta eettisempää perehtymällä hyvin aiempaan tutkimuskirjallisuuteen aiheesta sekä kirjoittamalla tutkimuspyynnön heille, jotka mahdollisesti haluavat itse osallistua työhöni. Eettisyys tulee näkymään myös siinä, kuinka painotan työssä tutkittavien äänen saamista kuuluviin: etnografisen tutkimuksen perustana pyrin ymmärtämään, kuvaamaan ja selittämään palestiinalaistaustaisten omia kokemuksia ympäristöstään, itsestään ja toimijuudestaan.

Tutkimukseni muutamat isoimmat eettiset kysymykset liittyivät eniten tutkimuksen rakentamisen kysymyksiin, aineiston toimivuuteen etnografiana sekä omaan rooliini. Etnografiasta usein ajatellaan, että kenttätyö ja siellä tapahtuva osallistuva havainnointi on keskeisin aineistonkeruumuoto, jota nauhoitetut haastattelut täydentävät (Robben & Sluka 2007, 4). Minun kenttäni muodostui pääasiallisesti teemahaastatteluista, joita ”kentällä käynnit” syvensivät ja auttoivat ymmärtämään ennen kaikkea perhesuhteita ja perheen merkitystä. Kenttää voi tutkia aina myös kahdesta suunnasta käsin: joko keskittymällä sosiaalisiin suhteisiin tai tilan rakentumiseen. Tämä onnistui työssäni kuitenkin, sillä haastatteluja kertyi tarpeeksi ja ne olivat sen verran pitkiä, että tällaista analyysiä pystyi tekemään. Haastattelut myös antoivat vastauksia tutkimuskysymyksiini, joten siinä mielessä ne olivat onnistuneita ja antoivat kattavasti tietoa aiheesta. Silti viralliset haastattelut ja rajattu aika kertovat usein enemmän siitä, millaisena halutaan tuoda asia ja persoona esille, millaisen kuvan toiselle haluaa luoda. Pitkäaikainen kenttätyöskentely voi kertoa enemmän niistä asioista, joita ei osata itse kertoa tai halutaan jopa piilottaa. Toinen eettinen kysymys läpi työn on ollut oma positioni tutkijana, sillä perehtyneisyyteni aiheeseen ja historiaan sekä tutkimuskysymyksieni esittäminen vaikuttavat välttämättä käytyihin keskusteluihin ja jopa lopputulokseen. Oman kannan tai ”puolen” pohtiminen on myös vaikuttanut, sillä en kirjoita Israelin tai juutalaisten näkemyksistä. Onneksi haastatteluissakin totesimme, että valtiot taistelevat keskenään, eivät ihmiset. Lisäksi oma positioni on mietityttänyt suomalaisena kantaväestön edustaja ja eniten siinä, etten käyttämälläni kielellä luo tai uusinna toiseuttamista tai valta-asemia välillemme. Samalla olen miettinyt ollessani ei-palestiinalainen, kuuluuko minun kirjoittaa palestiinalaisten näkemyksistä. Olen pohdinnoissani tullut siihen tulokseen, että valtaväestön kuuluu tehdä oma osuutensa vähemmistöjen tutkimuksessa ja käyttää valtaa siihen, että luo mahdollisuuksia vähemmistön äänen esiintuomiselle.

4.5 Haastateltavien kuvaus

Esittelen tulosten ymmärrettävyyden kannalta haastateltavat nuoret ja heidän taustansa. Anonymiteetin toteutumisen kannalta pysyn lyhyissä tiivistyksissä enkä kerro tutkittavien asuinpaikkoja. Haastateltavien nimet on anonymisoitu ja henkilöihin viitataan numerojärjestyksen mukaisesti, joka helpottaa ison haastattelijoukon seuraamista tuloksissa vaihtoehtoisten nimien sijaan.

Haastateltava 1 on Suomessa syntynyt nainen ja on 24-vuotias. Hänen vanhempansa ovat syntyneet Syyriassa, jonne hänen isovanhempansa pakenivat vuoden 1948 Israelin valtion perustamisen yhteydessä. Suomeen haastateltavan perhe muutti 1990-luvulla ja eikä Suomessa asu muita sukulaisia. Hänen sisaruksistaan osa on syntynyt Suomessa ja osa Syyriassa. Hän ja hänen perheensä ovat muslimeita, mutta ei koe itseään uskonnolliseksi. Haastateltava 1 on naimaton ja hänellä ei ole lapsia. Hän opiskelee korkeakoulussa kasvatustieteitä ja aikoo tulevaisuudessa tehdä töitä lasten tai nuorten auttamisen parissa. Haastateltava kävi Syyriassa lapsuudessa usein kesäisin, mutta Palestiinassa hän oli haastatteluhetkellä käynyt kerran opintomatalla.

Haastateltava 2 on myös 24-vuotias nainen ja syntynyt Suomessa. Hänen vanhempansa ovat syntyneet Libanonissa, josta ovat muuttaneet monien vaiheiden kautta Suomeen 1980-luvun jälkeen eri aikoina. Hänen isovanhempansa ovat syntyneet Palestiinassa, josta ovat myös lähteneet pakolaisina Libanoniin 1948. Haastateltava 2 on naimisissa, mutta hänellä ei ole lapsia. Hän on käynyt toisen asteen ja tehnyt paljon erilaisia töitä, ja suunnittelee mahdollisesti kouluttautuvansa lisää. Hän on muslimi ja puhuu arabiaa. Hän ei pysty eikä toisaalta halua käydä Palestiinassa. Aktiiviseksi palestiinalaisyhteisökseen hän laskee vanhempiansa perheen.

Haastateltava 3 on syntynyt Suomessa, mutta asuin vuoden Israelissa ollessaan noin viisivuotias. Haastateltava on nainen ja 27-vuotias. Hänen isänsä on Israelin palestiinalainen, josta isän suku on myös kotoisin ja joka asuu edelleen samassa kylässä, nykyisen Israelin alueella. Haastateltava puhuu perheestään Israelin palestiinalaisina, sillä he ovat saaneet myös Israelin kansalaisuuden eikä haastateltava ole käynyt nykyisessä Palestiinassa. Hän kokee, että Israelin mainitseminen on tärkeää, sillä he elävät täysin erilaista elämää, kuin saarrossa olevat. Haastateltava ei pysty käymään tällä hetkellä Israelissa erilaisista syistä, mutta sukulaiset ovat käyneet Suomessa. Hänen äitinsä on suomalainen eikä hän koe osaavansa enää puhua arabiaa, vaikka sitä ymmärtääkin. Hän kuvaa, kuinka ei ole ”paperilla” muslimi, mutta se on isän puolen valtauskonto. Haastateltavalla on yksi veli. Hän on naimisissa ja hänellä on lapsi.

Haastateltava 4 on 46-vuotias nainen, jonka äiti on suomalainen ja isä palestiinalainen. Hänen vanhempansa eivät ole olleet pitkässä suhteessa eikä haastateltavan isä ole ikinä asunut Suomessa, joten haastateltava ei ole maahanmuuttajataustainen. Isän

suku on Palestiinasta Nasaretista, mutta ovat kuolleet. Haastateltavalla ei ole ollut suhdetta isäänsä tai sen puoleiseen sukuun, kuin vasta aikuisena tavattuun isäänsä ensimmäistä kertaa. Myöhemmin haastateltava on luonut siteitä isäänsä ja sukulaisiinsa palestiinalaiselta puoleltaan ja käynytkin heidän luonaan. Myös palestiinalaisista Suomessa on tullut tärkeitä. Haastateltava opiskelee kolmannella asteella ja hänellä on kaksi lasta. Hän on eronnut evankelisluterilaisesta kirkosta eikä puhu arabiaa.

Haastateltava 5 on 19-vuotias nainen, joka on suorittanut toisen asteen koulutuksen. Hän syntyi Jordaniassa, ja tuli perheineen Suomen 6–7-vuotiaana. Hänen äitinsä on syntynyt Palestiinassa Gazassa ja isä Jordaniassa, isovanhemmat ovat äidin puolelta Gazasta ja isän puolelta Palestiinassa, mutta suku asuu Jordaniassa. Hänen sisarusensa ovat syntyneet sekä Jordaniassa että Suomessa. Haastateltavalla on sekä Jordanian että Suomen passit. Hän puhuu äidinkielenään arabiaa ja on muslimi. Hän on matkustanut usein Jordaniaan tapaamaan sukuaan sekä on käynyt Palestiinassa lähtönsä jälkeen.

Haastateltava 6 on 21-vuotias nainen, joka on syntynyt Suomessa. Hänen vanhempansa ovat syntyneet Libanonissa, jonne hänen isovanhempansa ovat paenneet Palestiinasta. Vanhemmilla ei ole Libanonin passia, sillä sellaista heille ei myönnetty. Haastateltavan perheeseen kuuluu Suomessa myös sisarukset ja Libanonissa heillä on iso suku. Hänellä ei ole omia lapsia. Haastateltava opiskelee kolmannella asteella ja on muslimi. Hänen äidinkieltensä on arabia.

Haastateltava 7 on 22-vuotias nainen, joka on syntynyt Suomessa. Hänen vanhempansa ja isovanhempansa ovat Palestiinasta. Vanhemmat muuttivat Suomeen 1990-luvulla. Hänen isän puolen isovanhemmat ovat myös muuttaneet Suomeen, äidin puolen isovanhemmat asuvat edelleen Palestiinassa. Kaikki perheestä käyvät vierailuilla Palestiinassa lähes vuosittain. Hänellä on yksi sisarus, ei ole omia lapsia ja hän on myös kolmannen asteen opiskelija. Hän on myös muslimi ja puhuu äidinkielenään arabiaa, mutta kokee suomen kielen vahvimaksi.

Haastateltava 8 on 31-vuotias nainen, joka on syntynyt Ruotsissa. Hän muutti Suomeen ollessaan 4–5-vuotias. Hänen äitinsä on suomalainen ja isäänsä palestiinalainen, josta myös isän puolen suku on kotoisin. Hän on käynyt toisen asteen koulutuksen ja on ollut pitkään työelämässä. Hän on uskonnoltaan ortodoksi. Arabiaa hän sanoo osanneen lapsena, mutta ei enää. Häntä haastattelin kasvotusten.

Haastateltava 9 on 20-vuotias nainen ja on syntynyt Suomessa. Hän muutti 3-vuotiaana Syyriaan ja takaisin Suomeen 7-vuotiaana. Hänen isänsä on Palestiinasta ja äiti Syyriasta, jotka tulivat Suomeen 1990-luvulla. Hänen vanhempansa ovat eronneet ja haastateltava on asunut myös muissa maissa, oppien muistakin kulttuureista ja kielistä jo nuorena. Hän on tällä hetkellä toisen asteen opiskelija, puhuu äidinkielenään arabiaa ja on muslimi.

Haastateltava 10 on 20-vuotias nainen ja syntynyt Suomessa. Hänen isänsä on Palestiinasta ja äiti suomalainen. Hänen isänsä ei ole asunut Suomessa, joten hänen vanhempansa ovat olleet osittain kaukosuhteessa ja myöhemmin eronneet. Hänen isänsä on myös syntynyt Palestiinassa ennen Israelin valtion perustamista, jolloin hänen perheensä pakeni alueelta. Isän isä ovat kotoisin Isosta-Britanniasta ja isän äiti Slovakiasta, joka oli juutalainen. Hän on kolmannen asteen opiskelija ja kristitty, eikä puhu arabiaa.

Haastateltava 11 on 23-vuotias nainen ja on syntynyt Suomessa. Hänen vanhempansa ovat syntyneet Libanonissa ja isovanhemmat Palestiinassa. Hänellä on yksi lapsi ja on avioliitossa Länsirannalta kotoisin olevan miehen kanssa. Hänen uskontonsa on islam ja hän puhuu äidinkielenään arabiaa. Haastattelun hetkellä hän opiskelee kolmannella asteella.

Haastateltava 12 on 25-vuotias nainen ja on syntynyt Jordaniassa. Hän on tullut Suomeen vuonna 2009, ollessaan noin 12-vuotias. Hän on asunut ennen Suomeen tuloa eri Lähi-idän maissa ja asui viimeksi Syyriassa palestiinalaisten pakolaisleirillä, josta perhe valittiin muuttamaan pysyvästi Suomeen. Hänen isänsä on Irakista ja äiti Jordaniasta, mutta isovanhemmat ovat Palestiinasta. Hän on käynyt Suomessa toisen asteen ja on nykyään myös Suomen kansalainen. Hän on muslimi ja puhuu äidinkielenään arabiaa, mutta puhuu suomea erinomaisesti.

5 Tulokset

5.1 Olen palestiinalainen

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli selvittää, millä nimellä nämä nuoret haluavat heistä puhuttavan. Kyseessä oli hyvin monitaustainen ja heterogeeninen ryhmä, joista osa oli syntynyt Suomessa toisen polven maahanmuuttajina, mutta osa oli myös syntynyt tai asunut Palestiinan historiallisella alueella lapsuudessa. Jo tämän palestiinalaisuuden moninaisuuden havainnointi on linjassa aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa siitä, kuinka palestiinalaisuutta rakennetaan hyvin erilaisista lähtökohdista käsin. En kutsunut näitä nuoria haastatteluissa toisen polven maahanmuuttajiksi, kuten esitin aiemmin sen olevan etäännyttävä ja osin harhaanjohtava termi. Sen sijaan kysyin heiltä itseltään, miksi he haluavat tulla kutsutuksi. Olin tutkimuspyynnöissä käyttänyt termiä palestiinalaistaustainen, jonka ajattelin kuvaavan paremmin toisistaan eroavaa ryhmää. Silti jokainen sanoi olevansa *palestiinalainen*.

Koska suurin osa nuorista oli syntynyt ja elänyt Suomessa nuoruuden ja joillakin toinen vanhempi oli suomalainen, oletin aluksi, että *palestiinalaistaustainen* kuvaa näitä ihmisiä paremmin, ja että se tuntuisi heistäkin luonnollisemmalta käyttää. Koska kaikki nostivat oman esittelyn yhteydessä käsitteeksi palestiinalainen, vaihdoin haastattelujen alkuvaiheessa myös tutkimuskysymykset ja otsikon sen mukaiseksi. Palestiinalaiseksi identifioiduttiin paljon oletettua vahvemmin, joka johtuu varmasti kolmesta tekijästä. Ensimmäisenä on globaali palestiinalainen kansallinen identiteetin rakentuminen, johon jokainen palestiinalainen syntyy ja kasvaa. Se on nationalistisen voiman perusta, kun kansallisvaltiota vaaditaan ja koettua sortoa muistutetaan jatkuvasti. Ilman identifioitumista palestiinalaiseksi ei Palestiinaakaan voitaisi rakentaa. Siksi se korostuu myös toisen polven nuorilla palestiinalaisilla. Toinen vaikuttava tekijä on perhe, joka tuo tätä vahvaa kansallista identiteettiä nuoremmille sukupolville puheiden, kulttuuristen symbolien ja perinteiden kautta. Toisaalta niillä nuorilla, jotka olivat etäänntyneet perheestään, oli myös hyvin vahva side palestiinalaisuuteen. Kolmanneksi sitä voi selittää myös transnationaalien suhteiden verkostot, joiden kautta nykypäivänä on helpompaa saada tietoa omista juuristaan esimerkiksi verkon kautta. Erilaisten palestiinalaisyhteisöjen ja ryhmien kautta saadaan vahvistusta omalle taustalleen.

Suhde suomalaisuuteen koettiin monella tavoin selvänä asiana: olen syntynyt tai asunut Suomessa aina/pitkään, olen kansalainen, olen saanut yhteiskunnalta kodin, koulutuksen ja aion lähitulevaisuudessakin asua Suomessa. Yksi haastateltava kuvaa, kuinka hän on syntynyt Suomessa, joten hänellä on *suomalaisuutta*. Tämä oli hyvin yhtenäinen ajattelutapa, mutta samalla kun puhuttiin kotimaasta, sen määrittelystä ja merkityksestä, Suomea ei nostettu olennaiseksi. Suomessa asutaan ja se koetaan ennen kaikkea paikan määrittymisen kautta, mutta kotimaa ja oma identiteetti rakentui täysin palestiinalaisuuden ympärille. Suomalaisia oltiin välillä, mutta vain kysyttäessä asiasta. Ainakin puheissa palestiinalaisuutta korostettiin, mutta samalla tuli myös selväksi nuorten kiinnittyminen vahvasti Suomeen, suomalaisuuteen, suomalaisiin kulttuuriin tapoihin sekä toisaalta monikulttuurisuuteen ja transnationaaleihin yhteisöihin, jolloin koettiin olevan osa toisen polven maahanmuuttajadiskurssia tai monikulttuurista ja etnistä taustaa olevaa ryhmää esimerkiksi Suomessa. Arkisella tasolla tämä monikulttuurisuus näyttäytyi vahvempana kuin palestiinalaisuus, sillä palestiinalaisia tietysti on vähemmän ympärillä esimerkiksi kouluissa. Samaistumista koettiin muihin monitaustaisiin nuoriin, joista kaveriporukat usein koostuivat.

Haastateltava 7: Meillä on siis mun vanhempien kotona koristeita, mutta me ollaan tasapainotettu sitä. Osa suomalaista, osa palestiinalaista. Mullakin on jotain kuvia tai karttoja seinillä. Ja jos haluan palestiinalaista ruokaa, soitan mun vanhemmille et miten se tehtiinkään.

Nuoret kuvasivat kotejaan hyvin samantyyllisesti. Palestiinalaisuus näyttäytyi arkisena asiana, jota muisteltiin pienten symbolien avulla, kuten karttojen, kuvien ja kirjallisuuden kautta. Samalla myös vanhempien kodit näyttäytyivät hyvin suomalaisina nuorten silmissä. Osa nuorista näytti haastattelujen aikana esineitä, jotka muistuttivat heitä palestiinalaisuudestaan. Nuoret olivat hyvin ylpeitä pienistä esineistä ja varsinkin silloin, jos näyttivät lukemiaan palestiinalaisten kirjoittamia kirjoja. Samalla he kuitenkin sanoivat, ettei palestiinalaisuus tuntunut näkyvän muuten arjessa. Yhteiset juhlat ja ruokahetket liittyivät sitten muihin asioihin, kuten islamin uskontoon kuuluviin juhliin. Palestiinalaisuus oli myös puheenaihe vain joskus, silloin kun sukulaisten kanssa juteltiin kotimaahan tai jotain isoa oli tapahtunut. Moni nosti perheestään esille sen, kuinka arabiaa saattoi kuulua kotona paljon, mutta se vahvisti nuorista enemmän kuulumista arabialaiseen yhteisöön kuin palestiinalaiseen.

Tällainen kahden kulttuurin välimaastossa oleminen ja kuulumisen, juurien ja kodin kokemukset tuntuivat nuorista kuitenkin usein vaikealta. Erityisesti se näyttäytyi toisen polven maahanmuuttajien kohdalla, jossa Suomi oli ainut todellinen koti ja yhteiskunta, jossa oli asuttu. Silti identifiikaation keskellä, kun tilannetta yritettiin avata minulle, koettiin vahvaa samaistumista juuri Palestiinaan. Tämä Palestiinaan kuulumisen oli osa heidän subjektiivisen kokemuksensa kertomista, mutta myös hyvin tilanteisesti rakentunutta, sillä identiteettiä yritettiin perustella minulle, minun tavallaan kyseenalaistaessa sitä. Tämä identifiikaatioprosessi (ks. teoriasta Hall 1999) näyttöytyi hyvin aikaan, paikkaan ja tilanteen mukaan rakentuvana (ks. esim. Niemelä 2006). Palestiinalaisissa yhteisöissä, verkostojen ja perheen keskellä, palestiinalaisuutta ei taas tarvinnut selittää, vaikka esimerkiksi puhuttua kieltä ei välttämättä täysin osattu; kukaan ei kyseenalaistanut kuulumistasi näissä perhetilanteissa. Suomalaisessa koulussa tai arkisissa tilanteissa toimiessa suomalaisuuttakaan ei jatkuvasti kyseenalaisteta, kun toimitaan normien ja odotusten mukaisesti. Haastattelutilanteessa ja erilaisissa konflikteissa tällainen todistuksen taakka silti lankeaa nuorelle, joka aiheuttaa vaikeuksia identiteetti-prosesseissa ja kuulumisen kokemuksissa.

Omaa kulttuuritaustaa neuvotellaan jatkuvasti suomalaisen kulttuurin rinnalla. Mihin itse sijoittuu kahden kulttuurin risteymässä? Identiteettiä rakennetaan jatkuvassa vuoropuhelussa valtakulttuurin määrittäessä, milloin on sopiva hetki olla suomalainen tai palestiinalainen. Suomalainen yhteiskunta suhtautuu yleisen mielipiteen lisäksi myös rakenteellisesti syrjivästi, joka vaikeuttaa valtaväestön ulkopuolelle jäävien elämää (ks. Hautaniemi 2004). Tämä vahva palestiinalaiseksi identifioituminen määrittelee työn muitakin tutkimustuloksia.

Nuoret myös matkustelivat vaihtelevasti Palestiinaan ja Israeliin. Osalla se ei ollut ollenkaan mahdollista, sillä Israel (jonka kautta Palestiinaan kuljetaan helpoiten) oli estänyt näiden kulun erinäisistä selvittämättömistä syistä, perhestatuksesta tai julkisista kannanotoista johtuen. Nämä nuoret, joilta käynti alueella oli estetty, kokivat asian surullisena, mutta tavallaan osana heidän omaa elämäänsä. Samalla se vahvisti myös palestiinalaista kansallista identiteettiä, sillä sorto konkretisoitui nuorille aidosti. Myös alueelle matkustaneet tai siellä asuneet olivat kokeneet sorron omakohtaisesti, joka on vaikuttanut monella tavalla omaan elämään.

Haastateltava 9: Sittemmin me jouduttiin pakenemaan sieltä Syyriasta. Kun me oltiin lentokentällä, meitä ei haluttu päästää pois, koska ilman miehen lupaa sä et voi lentää arabialaisesta maasta pois, jos sä oot muslimi. No mun äiti myi sen kaikki kullat ja mä edelleen muistan sen kokonaan, että millaista siellä lentokentällä oli ja miten me lähdettiin pois sieltä. Siitä jäi mulle aika iso niinku trauma.

Haastateltava 5: Kun mulla on niinku jordanialainen ja suomalainen passi, niin jos mä nyt menisin Israeliin kautta Palestiinaan, niin mun jordanialaisessa passissa lukee p eli että mä oon palestiinalainen. Silloin ne saattaa lähettää mut takaisin. Siitä ei pysty valittaa, vaan lähdettäisiin takaisin. Mutta sitten kun mulla on suomalainen passi, niin silloin mä pääsen.

Nuorilla oli todella paljon omakohtaistakin kokemusta syrjinnästä lentokentillä sekä isovanhempiensa ja sukulaisten luona vieraillessa. Myös koetut sodat, pakenemiset eivät olleet kaikilla vain ylisukupuolisia kokemuksia, vaan niistä oli jäänyt selkeitä muistoja ja traumoja. Kaikki kokemukset liittyivät siihen, millaista on olla palestiinalainen tässä maailmassa.

5.1.1 Subjektiviteetin rakentuminen nuoruudessa

Identiteetti koettiin olleen nuoruudessa kipuilun kohde, sillä lapsena palestiinalaisuutta ei osannut selittää ulkopuolisille. Jossain vaiheessa lapsuudessa hämmennys oli siirtynyt häpeilyksi, jolloin toivottiin sekä aktiivisesti ilmaistiin olevansa suomalaisia, jotta välttyisi kiusaamiselta tai syrjinnältä. Suomalaiseksi identifioituminen toi myös kaivatua yhteisöllisyyttä niissä piireissä, joissa oli vähemmistön asemassa, kuten koulussa. Yksi nuori kuvaa, kuinka kysyttäessä taustasta, oli vastaus palestiinalainen hämmennänyt: sitä ei ollut ymmärretty, mitä sillä tarkoitetaan. Siksi saatettiin ilmaista olevansa Libanonista tai Syyriasta, sillä se ymmärrettiin helpommin. Se tuntui neutraalilta vastaukselta, johon vastaanottajalla ei ollut kriittistä näkökantaa. Se myös helpotti, ettei tarvinnut selittää isovanhempien kokemaa pakolaisuutta tai vääryyttä, ettei joka kerta aihe menisi niihin negatiivisiin, kipeisiin tunteisiin. Tämä kahden ja jopa kolmen kulttuuriin ja kotiin vaihteleva ja muuttuva identifioituminen on linjassa aiempien maahanmuuttajatutkimusten kanssa (ks. Haikkola 2012, Niemelä 2006, Huttunen 2006.) Myös liminaalitila (ks. Turner 2007) kuvaa hyvin välimaaston ja vaihtelevan identiteetin kokemuksia omasta paikasta.

Myöhemmällä iällä nuoret kokivat identiteettinsä vahvistuneen ja erityisesti yläasteen sekä toisen asteen koulutuksen aikana kiinnostus maailman tapahtumiin ja politiikkaan kasvoi. Samalla kiinnostus omiin juuriin ja palestiinalaisuuteen heräsi ja ymmärrettiin, miksi vanhemmat olivat kertoneet ja painottaneet asioita palestiinalaisuudesta. Samalla kaikilla nuorilla oli syntynyt lukuisia muitakin identiteettejä ja kiinnostuksenkohteita, eikä palestiinalaisuus itsessään ollut missään nimessä ainut tai edes ensisijaisin asia itsessään. Monilla palestiinalaisuus tosin vaikutti myös alitajuisesti omiin valintoihin elämässä, joita oli ymmärretty myöhemmin niiden tapahduttua. Identifikaatiot myös vaihtelivat vahvasti sen mukaan, missä ympäristössä nuoret olivat tai mihin halusivat kuulua.

Subjektiviteetti rakentui nuorten puheessa ensin ajatuksen tasolla, sitten sanoissa ja vasta sitten teoissa. Palestiinalaisuus oli käsite, jota oli jouduttu pohtimaan hyvin kauan ja se oli muuttanut muotoaan. Aikuisuuden kynnyksellä nuorille oli kasvanut laajempi ymmärrys palestiinalaisuuden kokonaiskuvasta, jolloin sitä osattiin ottaa osaksi omaa identiteettiä ja toimintaa. Sen merkitystä, taustaa osattiin nyt perustella tuntemattomillekin. Kasvaessa erityisesti ymmärrys sodan raakuudesta ja Palestiinan tilanteesta ymmärrettiin paremmin, jolloin myös oma palestiinalainen identiteetti vahvistui.

Haastateltava 2: Mä oon ite oikeestaan pitkän prosessin kautta ollu vaa sillee et no, mä oon muslimi. Et sit mä oon hylänny sen kansallisidentiteetin siltä osin, et mä en oo niin nationalisti, et mulle riittää se, et mä oon muslimi.

Tutkija: Nii. Et ehkä se uskonto on noussu sulla sit oleellisemmaks.

Haastateltava 2: Ehkä se on se et on jollain taval taantunu tai turtunu siihen, kun aattelee et ei oo juuria. Sit mieltii et mä voin keskittyä tähän. Uskonto on universaali asia, se tuo yhteenkuuluvuutta.

Monella nuorella identiteetti oli ollut lapsena myös enemmän arabi, kuin palestiinalainen. Aikuisten puheesta ei ymmärretty sodan ja konfliktin asioita, joten palestiinalaisuus oli vain asia, joka hyväksyttiin omaksi itseksi eikä sitä ajatellut sen enempää. Arabisuus tuntui sen sijaan selkeämmältä, tai uskonto. Niihin liittyivät juhlat, ruoka, musiikki, ja se oli helpommin selitettävissä myös ulkopuolisille. Suhde uskontoon kuitenkin vaihteli nuorten kohdalla. Monien perheissä oltiin muslimeja, mutta osa oli myös irrottautunut uskosta kokonaan, tai kasvatuksesta oli vastuussa vain suomalainen van-

hempä. Osalla taas erityisesti islam tuntui olevan vastaus monimutkaisiin identiteetti-prosesseihin, joka toi hämmennyksen keskellä turvan ja joka koettiin kansallisen identiteetin sijaan olevan helpompi identiteetti, johon kuulua. Monella uskonto ja islam oli kuitenkin muuten yhdistävä tekijä esimerkiksi ystäväpiirissä.

Moni nuori kertoi, kuinka perheessä oltiin muslimeja, mutta kukaan ei pakottanut uskontoa, vaan sen tärkeydestä puhumisen jälkeen sen harjoittamiseen annettiin täysin vapaat kädet. Tällainen rento kasvatustoistui myös muiden aiheiden kohdalla, kuten palestiinalaisen kulttuuri- ja perinnekasvatuksen kohdalla. Toisaalta palestiinalaisuuden ja koulutuksen tärkeyttä painotettiin usein, mutta samalla sitä ei koettu painostavana tai velvollisuutena tehdä juuri niin kuin vanhemmat sanoivat hyvän tavan olevan.

Muutama nuori myös sanoi nuorempana vihanneensa palestiinalaisuuttaan, sillä se oli aiheuttanut kiusaamista, rasismia ja ennakkoluuloja. Joillakin vihan tunteet liittyivät huonoon kohteluun Lähi-idässä. Lapsena ymmärrys ei riittänyt kuin siihen, että palestiinalaisuus on se syy, miksi kohdellaan huonosti.

Haastateltava 6: Silloin nolottaa, kun ihmiset ei tiedä, että mikä Palestiina on. Tai silloin kun ihmiset alkaa kyseenalaistaa mua, että mikä Palestiina? Sitten mä näytän kartasta ja mulle vastataan et toi on Israel. Mut mä en voi syyttää myöskään suomalaisia, koska eihän meille ole ikinä opetettu tällaisia kouluissa et mistä nekään tietäisi.

Tällaisista vastauksista huomasin, kuinka puutteellista monen tietämys on Palestiinasta. Näitä kokemuksia oli ollut lapsuudesta asti aikuisuuteen, missä opettajista ikätovereihin jopa kyseenalaisti Palestiinan tai palestiinalaisten olemassaoloa. Tämä vaikutti nuorena kokemukseen itsestä ja johti jopa siihen, ettei palestiinalaisuudesta haluttu puhua, sillä sitä ei osattu vielä selittää muille. Näitä kohtaamisia tapahtui myös aikuisuudessa, mutta silloin osattiin vastata kysyjälle. Kohtaamisten takia myös kiinnostus palestiinalaisuuteen oli kasvanut nuorissa.

Nuoret kokivat usein myös olevansa ennen kaikkea osa isoa etnistä vähemmistöä Suomessa, johon kuuluvat myös muiden vähemmistöjen ja maahanmuuttajanuorten edustajat. Koska palestiinalaisia on verrattain vähän Suomessa, eivät kaikki nuoret

tunteneet varsinkaan lapsuudessaan muita palestiinalaislapsia Suomessa. Monikulttuuriset yhteisöt tuntuivat monesta helpottavalta ja samaistuttavammalta, kuin täysin suomalaiset yhteisöt. Myös tämä jako suomalaiseen sekä monikulttuuriseen ystäväpiiriin kertoo identiteettien rakentumisen vaikeudesta, jos samaistumis pintaa ei ole tarjolla perheen ulkopuolisissa suhteissa. Monikulttuuriset yhteisöt toisaalta myös vahvistivat ja antoivat validaatiota niille ulkopuolisuuden tunteille, joita kaikki vähemmistöt voivat kokea. Näissä yhteisöissä ei tarvitse valita puolta, voi olla molempia.

Moni nuori koki myös samaistumista arabialaisuuteen, sillä se oli myös isompi yhteisö Suomessa ja tietysti maailmalla. Monen ystäväpiiri esimerkiksi koostui muista arabinuorista Suomessa. Arabian kielen osaaminen tuotti kuitenkin hankaluuksia yhdellä haastatellulla, joka kuvasi, kuinka oli kohdannut haasteita kaavakkeiden täyttämisen yhteydessä. Ennen hän oli kirjannut äidinkielekseen arabian, mutta kotiin oli alkanut saapua virallista postia arabiaksi, eikä suomeksi. Tässä näkyi myös Suomessa oleva rakenteellinen ongelma, missä monietnisyyttä, -kielisyyttä tai taustaa ei tunnusteta tarpeeksi laajasti, jotta vaihtoehdoista voisi valita identiteettiä koskevat tiedot.

5.2 Hyvät perhesuhteet ja yhteisön merkitys

Perhe koettiin hyvin tärkeänä monessakin mielessä. Se oli lähin ja vaikuttavin linkki palestiinalaisuuteen, joten perhe koettiin turvalliseksi tilaksi, jossa vallitsee yhteisymmärrys. Omaa palestiinalaisuutta sai rauhassa tuoda esille eikä sitä kyseenalaistettu. Perheen kesken palestiinalaisuus oli normi, jota ei tarvinnut sen enempää miettiä. Moni koki myös perheessä puhutun arabian kielen olevan turvallinen ja ihana asia, joka vaikuttaa usein arkisissa tilanteissa taustalla.

Monimutkaiset sosiaaliset suhteet muiden palestiinalaisten kanssa olivat monelle tuttuja, jotka pitivät sukulaisiin yhteyttä. Osalla Suomessa ei ollut muita palestiinalaisia tuttuja tai sukulaisia, jolloin yhteydet Palestiinan alueelle olivat tärkeässä asemassa.

Kysyn haastateltavilta heidän palestiinalaisyhteisönsä muodostumisesta. Yksi haastateltava vastaa, että lapsena he olivat käyneet ahkerasti siirtokuntayhdistyksen tapahtumissa, jotka olivat perheille tarkoitettuja kokoontumisia ja retkiä. Toimintaa oli silloin

pyörittänyt pieni ystäväporukka, joiden perheet ja lapset olivat paljon tekemisissä toisensa kanssa. Haastattelija koki, että ”kultavuodet” olivat takanapäin, ja nykyään toiminta keskittyisi enemmän poliittiseen toimintaan, mutta myös sen takia, että itse oli kasvanut aikuiseksi.

Kielitaito koettiin haasteena, eikä kovin moni puhunut arabiaa. Osalla se oli äidinkieli, osa ymmärsi puhetta, mutta puhuminen tuotti vaikeuksia. Muuten kieli nähtiin pitkälti positiivisena tekijänä, joka toi arjessa palestiinalaista puolta esiin. Usein monilla oli tahto opetella jossain vaiheessa enemmän kieltä. Perhesuhteiden kohdalla vanhemmat käyttivät usein perheessä arabiaa arkikielenä, joka vahvistaa sanomattakin kuulamista palestiinalaiseen globaaliin yhteisöön. Lisäksi vanhemmat olivat usein niitä, jotka myös ylläpitivät suhteita kotimaahan ja isovanhempiin, jolloin kieltä käytettiin. Nuoret itse eivät usein olleet aktiivisia pitämään yhteyttä lähtömaiden sukulaisiin, jossa esteenä oli usein kielimuuri, mutta toisaalta se koettiin olevan myös omien vanhempien vastuualueelle kuuluva yhteydenpidon muoto.

Perheet näyttäytyivät tärkeinä myös juhlien kohdalla. Yksi haastateltava mainitsee, kuinka omissa hääjuhlissa kohokohdaksi nousi Dabke-tanssi, jota koko juhlaväki innostui tanssimaan. Häissä oli sekoitus erilaisista kulttuuritaustoista olevia ihmisiä, joten koko seurueen yhteinen palestiinalainen tanssi tuntui haastateltavasta erityisen tärkeältä.

Perheet näyttäytyivät usein tärkeinä ja tahoina, joiden mielipidettä kunnioitettiin. Useat kokivat suhteet vanhempiin läheisiksi, joiden kanssa pystyi puhumaan kaikesta. Läheiset isäsuhteet olivat myös kiinnostavia, sillä vaikka isät olivat painottaneet palestiinalaisuutta koko lapsuuden, silti ”paasaamista” ei koettu etäännyttävänä tekijänä, vaan lähentävänä. Vanhempien jatkuvaa muistutusta Palestiinan asioista pidettiin tärkeinä ja sitä kunnioitettiin, vaikka usein asiaan suhtauduttiin ”vanhempien valistamisena”, jota ei tarvinnut aktiivisesti kuunnella. Samalla nuoret kuitenkin kokivat, että tämä oli ollut tärkeä tekijä, kun nuoret pohtivat omaa identiteettinsä rakentumista ja sitä, millaiseksi arjen aktivistiksi halusi tulla.

Haastateltava 1: Must tuntuu et meil on jotenki yhteistä se kasvatus et meille tehdään selväksi et mikä Palestiina on. Mitä siellä tapahtuu. Me ollaan niinku kolmannes sukupolvi, nii meil on yhtenäistä se et miten meidän isovanhemmat on paennu sieltä ja miten he ei ikinä saanu mennä takasi ja mitä traumoi he on kokenu sieltä. Kaikki tällaset on jäänyt meille. Palestiina on semmone asia et meit opetetaan et pitäkää siitä kiinni.

Kaikki nuoret eivät olleet kuitenkaan osallisina uusissa nuorista koostuvissa ryhmissä tai vanhoissakaan järjestöissä. Näille nuorille koko palestiinalaisuuden representaatio löytyi lähipiristä. Tällöin perheen merkitys kasvoi entisestään koko elämän mittapuulla: perhejuhlat, tapahtumat, palestiinalaisuus koettiin perheen kesken. Monilla perheeseen laskettiin myös ydinperheen ulkopuoliset henkilöt eli kaikki Suomessa, tavoitettavissa olevat sukulaiset sekä perhetutut. Osalla perheeseen laskettiin myös pitkään mukana kulkeneet ystävät, jotka eivät olleet verisukua.

Perheiden kanssa käytiin myös paljon tapaamassa sukulaisia sekä Palestiinassa, Israelissa että ympärysvaltioissa, joihin sukulaiset olivat pakolaisuuden seurauksena asettuneet. Retkiä oli tehty myös erilaisten järjestöjen ja ryhmien sekä ystävien kanssa, mutta useimmilla perhe oli sekä ensimmäinen että ainut linkki juurille matkaamisessa. Perheiden avulla pääsi parempaan yhteyteen sukulaisten kanssa, kun vanhemmat toimivat tulkkeina syntyneiden kuilujen välillä. Osalla nuorista isovanhemmat asuivat Palestiinan ulkopuolella Lähi-idässä eri valtioissa, mutta näihin kolmansiin valtioihin kohdistettiin ristiriitaisia tunteita. Toisaalta Libanonia tai Syyriaa ei esimerkiksi koettu omaksi maaksi, eikä niitä mainittu esimerkiksi itsensä esittelyn yhteydessä. Kuitenkin nämä maat saattoivat olla niitä maita, joissa käytiin vierailulla. Tällöin ne edustivat sitä Palestiinaa, jonka he voivat edes tietää. Palestiinan tässä tapauksessa rakentaa siellä asuvat sukulaiset sekä palestiinalaiset kulttuuriperinteet, jotka ovat pyrkineet pysymään vahvoina myös ”väliaikaisissa” maissa.

5.2.1 Hankalat perhesuhteet ja juurettomuuden tunteet

Monella nuorella oli taustallaan vaikeita, ja usein hyvin monitahoisia perhe- ja sukulaisuussuhteita. Usealla toinen tai molemmat vanhemmat olivat etäänntyneet nuoresta, ja tällöin heillä ei ollut laajaa verkostoa Suomessa eikä välttämättä Palestiinassa tai sen

ympärysvaltioissa. Varsinkin suhteet vanhempiin tuntuivat vaikuttavan todella paljon siihen, kuinka kuulumista Palestiinaan koettiin. Nuoren suhteet Palestiinaan ja omaan itseensä olivat hankalia silloin, kun vanhemmat olivat eronneet sekä silloin, kun toinen vanhempi oli suomalainen ja toinen palestiinalainen. Rikkinäisissä perheissä asia koettiin sirpaleisena ja surullisena asiana, kun oma palestiinalainen puoli jäi esimerkiksi hieman etäämmäksi. Palestiinan puolen sukuun ei oltu yhteydessä, arabiaa ei osattu eikä arjessa oikein ollut sellaisia hetkiä, joissa palestiinalaisuutta näkyisi. Vaikka hankalat suhteet vanhempiin tekivät palestiinalaisuuden miettimisestä kipeää, se ei silti vähentänyt tarvetta omien juurien tuntemiselle. Päin vastoin, se tuntui olevan se vahvistava tekijä, jonka avulla oli voimaa, innokkuutta ja halua ottaa asioista enemmän selvää.

Monilla nuorilla vanhempien ja isovanhempien kokemat vääryydet ja traumat ovat mietityttäneet paljon. Varsinkin niillä nuorilla, jotka ovat syntyneet Suomessa, ja jotka olivat päässeet käymään vanhempien tai isovanhempien lähtömaissa, ymmärrys palestiinalaisuudesta oli syventynyt. Koetut vääryydet, syrjinnän kokemukset sekä tulevaisuuden ja toivon olemattomuus konkretisoituivat vasta paikan päällä. Esimerkiksi sukulaisten asutusten näkeminen auttoi ymmärtämään sitä väliaikaisuutta, mitä pakolaisina muuttaneet sukulaiset olivat kohdanneet ja kohtaavat yhä.

Myös kokemukset vanhempien ja sukulaisten yhteydenpidosta olivat raastavia tarinoita erottamisesta, kontaktien katkeamisesta ja useisiin maihin levittäytymisestä. Samalla monet nuoret kertoivat tarinoita sukulaisten uudelleenlöytymisestä ja transnationaalien suhteiden vahvistumisesta nyt myöhemmin, kun teknologia on mahdollistanut yhteydenpitoa. Myös tarinat sukulaisten etääntymisestä koskettivat nuoria, mutta samalla he näkivät selkeän eron omien vanhempiensa ja isovanhempiensa kohdalla. Kaikilla sukupolvilla olivat samat *juuret* alueelle, mutta isovanhempiensa *kaipuuta* nuorilla ei ollut.

Henkilökohtaisella tasolla todellisuuden näkeminen omin silmin on kasvattanut nuorten osallisuutta aktivismin parissa, mutta myös vahvistanut tunnesidettä ja kuulumisen tunnetta kyseisiä paikkoja kohtaan: oli se sitten Libanon, Israel, kylä tai pakolaisleiri. Monet nuoret kokivat, ettei siteitä näihin ”välimaiksi” kutsuttuihin paikkoihin ole, vaan vahva tunneside oli ainoastaan Palestiinaan. Nämä pienet alueet, perheenjäsenten

kodit Palestiinan ulkopuolella ovat silti osa mielen Palestiinaa, sillä näissä kodeissa asuvat palestiinalaiset. Monet tavat, ympäristö, äänet saavat nämä nuoret tuntemaan itsensä palestiinalaisiksi Palestiinassa, mikä on korvaamatonta vahvistamaan tunnesidettä maahan ja lopulta omaan subjektiviteettiin. Myös huomiot liminaaltilasta (ks. Turner), välitilasta ja pysähtyneisyydestä, ovat varmasti palestiinalaisille käsitteenäkin jo tuttua, mutta se myös kertoo tutkimustulosten samankaltaisuudesta (ks. esim. Järvi 2020).

Yksi nuorista kuvasi hankalaa suhdettaan vanhempiinsa, kuinka heidän kanssaan oli vaikea puhua kuulumisesta ja identiteetistä vanhempien vankan palestiinalaisen identiteetin takia. Kyseinen perhe oli muuttanut Suomeen vasta nuoren ollessa yläasteikäinen, ja taustalla oli rankkoja kokemuksia, piileskelyä ja siirtymistä eri maiden sekä pakolaisleirien välillä. Siksi Suomeen tulo oli helpotus ja uusi turvallinen alku koko perheelle, ja se näyttäytyi myös hankalana keskusteluna vanhempien kanssa siitä, miltä tuntuu olla myös suomalainen. Nuorella oli hankaluuksia ymmärtää palestiinalaisuutensa rankkojen kokemusten ja juurettomuuden takia, joten yhtäkkiä suomalaiseen yhteiskuntaan muuttaminen lopullisesti oli aiheuttanut identiteettikriisin. Vanhempien kanssa aiheesta keskustelu ei ollut mahdollista, mikä lopulta johti myös perheen välirikoon.

5.2.2 Tapahtumat rakentamassa palestiinalaisuutta

Saapuessani ensimmäisen Palestiinan solidaarisuuspäivän tapahtumaan vuonna 2021, huomasin ovella ulkotulet ja Palestiinan lipun liehumassa, miesten juttelemassa ovien edustalla ja polttamassa tupakkaa. Ajattelin, että ainakin olen oikeassa osoitteessa. Uskaltauduin sisälle, ja naulakkojen jälkeen tilan täytti iloinen puheensorina. Tapahtumaa oli mainostettu sosiaalisessa mediassa aiheella ”*Vapautetaan palestiinalaislapset Israelin vankiloista, loppu siirtokunnille ja miehitykselle*”, joten en ollut aivan varma, mitä odottaa. Ehkä tapahtuma olisi muutakin, kuin poliittisia puheenvuoroja.

Paikalla oli varmasti yli 40 henkilöä, mutta reilusti alle sata, eikä huonekaan ollut kovin iso. Paikalla oli myös perheitä, mutta suurin osa ihmisistä oli osallisina järjestämisessä. Seinille oli ripustettu lisää lippuja ja Palestiinan kartta (ennen 1948 Israelia, yleinen kartan kuvaus Palestiinalaisille). Eteen oli heijastettu Zoom-keskustelu niitä varten,

jotka halusivat osallistua korona-aikaan etänä. Sen edessä oli panelistien pöytä, koska ohjelmassa oli erilaisia puheenvuoroja. Muuten salissa oli siirretty kaikki tuolit ja pöydät riviin niin, että niistä pystyi helposti seuraamaan edessä tapahtuvaa puhetta. Taaimmaisessa rivissä oli pitkä pöytä täynnä arabialaisia herkkuja ja kahvia, käsitöitä, järjestöjen esitteitä ja myynnissä olevia kirjoja. Huone tai sali oli koristeltu myös kauniisti pöytäliinoilla ja koriste-esineillä, joista suurimpana edessä oli Palestiinan lippu. Eräässä tolpassa roikkui myös musta koristetaulu, jossa oli erilaisia kuvia liittyen Palestiinaan, kuten maan kartta, lippu sekä tekstejä arabiaksi.

Kuvassa vasemmallalla palestiinalaisia suolaisia ja makeita syötäviä. Oikealla kuvassa tolpassa kiinni ollut kollaasi Palestiinaan liittyvistä kuvista, kuten lippu ja alakulmassa oleva kartta.

Tilaisuuden luonne kävi nopeasti selväksi. Kyseessä ei ollut raamiton perhejuhla, mutta ei myöskään pelkkä mielenosoituksellinen tapahtuma. Puolentoista tunnin aikana kuulin kaikkien osallistujien puheenvuorot, joista suurin osa kertoi siitä, kuinka Palestiinaa tulisi tukea poliittisesti, mutta myös tehdä muutoksia käytännössä, kuten kasvatuksessa ja koulutuksessa. Puhujat kiittivät Suomea ja suomalaisia solidaarisuudesta, mutta samalla jokainen puhuja vaati Suomelta järeämpiä tekoja. Suomen asekauppaa Israelin kanssa kritisoitiin ja se pyydettiin lopettamaan, Suomea pyydettiin tunnustamaan Palestiinan valtio ja edistämään Palestiinan rauhaa. Puheenvuorojen loppuun nähtiin dabke-kansantanssiesityksiä, runonlausuntaa sekä yhdessä tanssimista. Oleellista tapahtumassa oli loppujen lopuksi perheiden läsnäolo, kuulluksi tuleminen ja ilon kautta juhliminen.

Toinen kentälle meno tapahtui seuraavana vuonna 2022, saman Palestiinalaisten solidaarisuuspäivän tapahtuman yhteydessä. Nyt osasin jo odottaa, mitä olisi luvassa. Lisäksi olin saanut haastattelut tehtyä ja tunsin paikalta väkeä. Tapahtumassa oli tällä

kertaa jopa enemmän ihmisiä kuin viimeksi, ja se tuntui poliittisen ja avoimen tapahtuman sijaan vain palestiinalaiselle yhteisölle suunnatuksi. Nyt ohjelmassa olisi enemmän laulu- ja tanssiesityksiä, ja ilmassa oli perhejuhlan tuntua. Silti ensimmäinen puolisko tapahtumasta keskittyi hyvin poliittisiin teemoihin ja samanlaisiin tunnustamisen vaatimuksiin, joita edellisenäkin vuotena oli sanottu. Koska osa ohjelmasta oli ainoastaan arabiaksi, en ymmärtänyt aivan kaikkea. Se ei silti haitannut, sillä pystyin keskittymään muuhun havainnointiin. Lisäksi tuntui, että silti ymmärsin kaiken.

Kuva videoesityksestä, jossa oli kannanottoja palestiinalaisten kodin eli valtion puolesta.

Muutamit esitykset olivat selvästi poliittisia ja niissä vaadittiin tekoja Suomelta sekä kansainvälistä tukea Palestiinalle, mitä vuoden 2021 tilaisuudessa kuuli jokaisen puhujan kohdalla. Yksi nuori piti puheen suomeksi, ja siinäkin vaadittiin samoja toimia, joka tuntui osittain saman käsikirjoituksen toistamiselta, aikuisten sanoilta. Samalla esitys oli hyvin koskettava, ja hän ehti tuoda paljon samanlaisia asioita esille, kuten haastateltavanikin: syntynyt Suomessa, mutta esittäytyy palestiinalaisena; kiitollisuus Suomea kohtaan, mutta rakkaus ja kaipuu Palestiinaa kohtaan.

Puheiden jälkeen oli lasten lauluesitys, ja tämän jälkeen esiintyi bändi, jossa oli solistin lisäksi jonkinlaisen kitaran ja rummun soittajat. He esittivät monta kappaletta, ja yleisö lähti heti alusta mukaan taputtamaan ja laulamaan. Ilmeisesti ne olivat usealle tuttuja kappaleita, mikä kertoi yhteisöllisyydestä. Joidenkin kappaleiden aikana meno oli niin iloista ja riehakasta, että yleisöstä äänekkäimmät ja mukana laulavat olivat menneet eteen tanssimaan dabkea, kansantanssia. Lopuksi esiintyi vielä Watandabke-tanssi-

ryhmä, jonka yksi näistä haastateltavistani oli perustanut. He esittivät muutaman kansantanssikoreografian, jonka jälkeen lähes kaikki miehet ja naiset menivät kutsuttuna mukaan tanssimaan letkaan, joka on dabke-tanssille tunnusomaista. Kaikki juhlivat omaa kulttuuriaan tanssien, eikä päällimmäiseksi ajatukseksi jäänyt poliittisuus, kaipuu tai suru, vaan todellinen ilo ja yhteisöllinen meininki.

Kuvassa tanssitaan dabkea, ja tanssiryhmä on saanut mukaan yleisöäkin. Huomaa kansallismekot, vaatteet ja erityisesti huivit, joissa on tunnusomaista valkoisella pohjalla musta kuviointi.

Arabiankielisten esitysten aikana ajattelin, kuinka kielen avulla siirretään kulttuuria ja tietoa jälkipolville: eturivissä oli paljon leikkiviä lapsia. Heille on tärkeää vain viettää aikaa sellaisessa ympäristössä, jossa kuulee arabiaa ja palestiinalaista musiikkia. Huoneen takaseinässä, taustalla oli koko ajan roikkumassa Palestiinan lippu ja seinälle heijastettuna toinen. Varsinkin bändin musiikkiesityksen aikana taustalla oli vaihtuva diaesitys, jossa oli paljon palestiinalaisten symboleja, postereita, poliittisia kannanottoja ja muita kuvia, jotka varmasti menivät yksi yhteen sen kanssa, mitä kappaleissa laulettiin. Se, että nämä tilanteet tuntuvat osin poliittisilta niiden ollessa perhejuhlia, johtuu varmasti siitä, että palestiinalaisena olemisen on jatkuvaa politiikkaa. Historia, nykyisyys ja tulevaisuus kietoutuvat poliittisten valtataisteluiden ympärille, kun yritetään määrittää valtion tai yksilön paikkaa maailmassa. Kaipuu kotimaahan, ehjään yhteisöön ja rauhan aikaan ovat jokaisessa puheessa ja laulussa läsnä.

Varsinkin viimeisimmän tapahtuman luonteesta huomasi, kuinka monella eri tavalla palestiinalaisuutta jaettiin nuoremmalle polvelle. Ruoat, tanssit, puheet, laulu, musiikki, esitykset ja ihmiset muistuttivat kaikilla tavoilla Palestiinan asian puolesta, mutta usein

myös positiivisen ja yhteisöllisen otteen kautta. Tanssin ja musiikin kautta haluttiin kertoa niistä tärkeistä ja iloisista asioista, joita he vaalivat kulttuurissaan. Juhlissa myös puhuttiin paljon arabiaa, joka vahvistaa osaltaan palestiinalaisen kulttuurin säilymistä. Varsinkin tilassa juosseiden lapsien osalta huomasi, että he olivat kuin kotonaan.

5.3 Uudet yhteisöt ja transnationaalit suhteet

Nuorten kohdalla uudet yhteisöt näyttäytyivät merkittävimpänä tekijänä heidän sen hetkessä elämässään. Nuoret olivat perustaneet omia yhteisöjään ja liittyneet olemassa oleviin, jota etenkin internetin käyttö oli helpottanut. Suomessa palestiinalaisia on niin vähän, että vertaisia oli vaikea löytää, ellei heitä löytynyt aivan perhepiiristä. Siksi sosiaalisen median kautta löydetyt ja perustetut ryhmät nousivat nuorilla tärkeiksi. Niiden kautta saatettiin verkostoitua Suomessa ja kansainvälisesti, löydettiin enemmän tietoa Palestiinan asiasta ja nykyhetkestä, sekä toisista uuden sukupolven palestiinalaisista. Nuoret olivat jopa yllättyneet positiivisesti löydettyään luultua enemmän vertaisia suomalaisia palestiinalaisia nuoria. Tämä vertaistuen etsiminen ja löytäminen oli ollut monin tavoin voimaannuttavaa nuorille.

Yhteisöjen perustamisen tärkeimpänä tavoitteena oli nuorten yhteenkuuluvuuden rakentaminen, jonka avulla haluttiin löytää muita Suomessa asuvia palestiinalaisia nuoria ja etsiä omaa palestiinalaista puolta samaistuttavien ihmisten parista. Esimerkiksi toisen polven maahanmuuttajanuorilla sukupolvikuilu on jo iso verrattuna omiin vanhempiin, jotka osaavat kielen ja ovat asuneet Lähi-idässä, toisin kuin nämä suomalaiset nuoret. Oman palestiinalaisuuden rakentuminen oli siis myös uusien verkostojen löytämisen tarkoitus, mutta osalla siihen liittyi myös sukupuoliroolien kamppailujen kysymykset. Kuten aktivismiin keskittyvässä kappaleessa kerron, joillakin nuorilla oli tarve saada myös erityisesti naisten ääntä esille, joka toteutui ainoastaan etsimällä uusia yhteisöjä ja jopa perustamalla niitä itse. Sukupuoli ei silti toiminnassa aina nousut mitenkään keskiöön, sillä nuoret tekivät laajasti yhteistyötä myös nuorten palestiinalaismiesten kanssa, Suomessa ja globaalisti. Tapahtumia, harrastuksia ja muita arjen tapaamisia järjestettiin sekä Suomessa että maailmalla, johon osallistui tasapuolisesti miehiä sekä naisia.

Dabke-tanssiryhmien kohdalla ja siitä yleisesti puhuttaessa sukupuoli nousi esiin. Tavallaan haluttiin perustaa harrasteryhmiä ja mahdollisuuksia esiintyä, koska dabken koettiin olevan usein miesten valtaama laji. Osa haastateltavista painottikin, että harrasteryhmä oli tärkeää perustaa tämän vuoksi juuri naisille, mikä koettiin hyvin identiteettiä vahvistavana, mutta samalla sen avulla haluttiin todistaa, että naisetkin voivat tanssia vaativaa lajia ja johtaa tanssikulkuetta, jota tavallisesti johtaa mies. Toinen dabke-tanssiryhmä oli perustettu taas enemmän palestiinalaisuuden kuin sukupuolen representaation takia, joten ryhmässä tanssii miehiä sekä naisia.

Haastateltavista kaksi oli yli 30-vuotiaita. Heidän suhteensa uusiin yhteisöihin erosi nuoremmista, jotka olivat perustaneet uusia palestiinalaisyhteisöjä. Vanhemmatkin haastateltavat puhuivat näistä yhteisöistä, mutta tunsivat kuuluvansa hieman eri elämänvaiheeseen, sillä nuoruuden mukana tullut innostus omista juurista oli jo käsitelty. Silti heidän ajatuksensa olivat muuten hyvin samankaltaisia muiden kanssa, mutta ikä näkyi juuri siinä, etteivät he viettäneet aktiivisesti aikaa yhdessä. Ikä oli yksi tekijä, mutta myös paikkakunnat ja se, etteivät kaikki tunteneet toisiaan. Vanhemmat haastateltavat olivat myös kehittäneet omia erillisiä projektejaan ja suunnanneet opintoja näitä kiinnostuksenkohteita kohti. Heidän tapansa käsitellä palestiinalaisuutta erosi nuoremmista, vaikka kiinnostus oli yhtä suuri omasta taustasta.

Transnationaalisuus tuli esille nuorten suhteissa palestiinalaisiin sukulaisiinsa, joita asui jonkin verran Suomessa ja maailmalla. Se ei kuitenkaan merkinnyt haastateltaville kovinkaan paljoa, sillä suhteet olivat hieman viilenneet vuosien saatossa, eivätkä kaikki tosiaan olleet käyneet Palestiinan nykyisillä tai entisillä alueilla Israelissa. Jotkut olivat tehneet esimerkiksi opintomatkoja, tai sitten sukulaisvierailut olivat kohdistuneet Palestiinan ympärysaltoihin, sillä monien sukulaisia asuu esimerkiksi Libanonissa. Joidenkin perheet olivat taas olleet mukana siirtokuntayhdistyksen toiminnassa aikaisemmin, mutta yhdistys on hiljalleen lopettanut varsinaisen perhetoiminnan, joten nämäkin suhteet olivat kuihtuneet. Ne transnationaalit suhteet, joita nuorilla ensisijaisesti oli ja mitä pidettiin merkityksellisinä, olivat internetin kautta hankitut uudet ystävät ja yhteisöt, joita he itsekin olivat olleet mukana perustamassa. Toisia suomalaisia palestiinalaisia he olivat tavanneet sattumalta, sukulaisten kautta, opintojen ja lopulta internetin tai sovellusten kautta. Monien vastauksissa, myös heidän, jotka eivät olleet aktiiveja,

korostui näiden uusien suhteiden merkitys ja saman taustan jakaminen. Myös kansainvälisiä suhteita oli solmittu opintojen ja kollektiivien perustamisen kautta, ja osa näistä nuorten yhteisöistä on jatkuvassa vuorovaikutuksessa internetin välityksellä muihin palestiinalaisiin maailmalla.

Palestiinan alueen nuorten median käyttö eroaa ei-diasporisten nuorten tavoista käyttää sosiaalista mediaa ja internetiä. Silti niissä voidaan nähdä samanlaisia identiteetin muodostumisen yhtymäkohtia, kuten koko diasporan ydinkysymyksissäänkin. Tarve tulla kuulluksi, identifioituminen palestiinalaiseen kansallismarratiiviin sekä poliittinen toimijuus ja aktivismi ovat hyvin samankaltaisia sijainnista riippumatta. (ks. teoria Asthana 2017.)

Uudet yhteisöt nähtiin myös yhdistävänä tekijänä omiin vanhempiin ja muihin palestiinalaisiin yhteisöihin Suomessa. Vanhemmat ja isovanhemmat aloittivat poliittisia keskusteluja mielellään ja rohkeasti, kun tiesivät nuorten olevan myös Palestiinaan liittyvässä toiminnassa mukana. Jotkut tekivät myös yhteistyötä vanhojen toimijoiden kanssa esimerkiksi tapahtumien ja mielenosoitusten järjestämisessä. Vaikka eroa haluttiin tehdä vanhoihin ryhmiin, koettiin niiden olevan tärkeitä oman toiminnankin kannalta. Haastatteluista tuli kuva, että vanhat järjestöt ja ryhmät loivat myös turvallisuuden tunnetta. He olivat rakentaneet perusteet, jonka avulla nyt nuorempi polvi pystyi vaikuttamaan voimakkaampana.

5.4 Aktivismi veressä ja arjessa

Kaikki kokivat aktivismin rakentuneen luontaisesti kasvatuksen kautta, sillä aktivismi ymmärrettiin palestiinalaisuuden tärkeimpänä toimijuutena. Kuten teoriassa kirjoitin, aktivismi syntyy tämän perimätiedon yhteydessä, sillä se on ollut palestiinalaisten tapa vaikuttaa aina al-Nakban jälkeen. Poliittinen aktivismi ja *toimijuus* koettiin siis sellaisena kulttuurisena traditiona, jota kaikki harjoittivat jollain tasolla omassa elämässään. Jo se, että otti asioista selvää ja puhui asiasta tietämättömille Palestiinasta, koettiin merkityksellisenä ja arjen aktivismina. Haastatteluista selvisi myös se, kuinka suuri osa oli kuitenkin ollut myös jossain vaiheessa mukana poliittisissa tapahtumissa tai järjestivät sitä myös itse. Aktivismi ei siis jäänyt vain ajatuksen tasolle, vaan se näyttäytyi isona osana jokaisen elämää, vaikka ei tunnustautunutkaan aktivistiksi. Tällöin nuorten

subjektiivinen näkemys asiasta oli se, että se kuuluu ja on olennaista palestiinalaisuudessa. Aktivismi on monelle nuorelle nykypäivänä tärkeää, kun tietoisuus ja mahdollisuudet vaikuttaa ovat kasvaneet. Nuoret ovat yhä tietoisempia maailmalla tapahtuvista asioista esimerkiksi sosiaalisen median kautta, mutta palestiinalaisilla eräänlainen aktivismi ja oman asian puolesta puhuminen on osa kasvatusta.

Osalle nuorista aktivismista tai kannanotoista oli noussut niin vaikuttava tekijä, että se oli aiheuttanut jopa perhesuhteiden rikkoutumista tai Palestiinaan ja Israeliin matkustamisen kieltämistä. Myös muilla oli ollut vaikeuksia tai jopa maahantulokieltoja, jotka eivät aina johtuneet varsinaisesta aktivismista, vaan pelkästä palestiinalaisuudesta tai omasta suvusta. Ne nuoret, jotka olivat kokeneet vaikeuksia päästä Palestiinaan, koki asian kipeänä, mutta samalla surullisen normaalina. Monet olivat hyväksyneet sen, että käyminen alueella ei olisi välttämättä mahdollista tulevaisuudessakaan. Osa purki näitä kokemuksiaan aktivismin kautta, kuten järjestämällä tapahtumia ja mielenosoituksia Suomessa.

Haastateltava 1: Joo tätä just et siel on vaa miehii. sit jopa kun on ihan mielenosotuksii nii huomaa et miehii on aina se megafoni. Et me ollaan yritetty vähä vaihtaa sitä.

Aktivismin kohdalla sukupuoliroolit näyttäytyivät erityisen paljon, sillä miesten koettiin hallitsevan sekä varsin poliittisia järjestöjä, että heidän kauttaan järjestettäviä mielenosoituksia. Erilaiset tapahtumat ja mielenosoitukset tuntuivat nuorista etäisiltä myös sukupolvi- ja kielen ja toiminnan painottumisen erilaisiin kiinnostuksen kohteisiin, mutta myös sukupuolen kautta. Miesten nähtiin olevan vastuussa tapahtumien järjestämisestä sekä siitä, kuka niissä esiintyy ja käyttää ääntä. Ne nuoret, jotka tästä toiminnasta olivat tietoisia, puhuivat siitä, kuinka mielenosoituksissa megafoni on yleensä miehen käsissä. Naiset usein osallistuvat myös näihin kaikille tarkoitettuihin tapahtumiin, mutta ovat passiivisen toimijan roolissa aktiivisen sijaan. Tämä sama ilmiö oli nähty olevan yleinen ongelma palestiinalaisissa globaaleissakin yhteisöissä ja tapahtumissa, mikä edesauttoi monen nuoren osalta naispainotteisiin aktivistipiireihin lähtemistä. Uusien yhteisöjen ja järjestöjen toiminnan perusteena ei täysin ollut pelkkä naisista koostuvien ryhmien perustaminen, mutta ääntä haluttiin saada enemmän naisille.

Haastattelut toteutettiin saman vuoden aikana, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan vuonna 2022. Ukrainan sota nostettiin usein oma-aloitteisesti esille. Ukrainalaisia kohtaan koettiin syvää myötätuntoa, mutta tilanteeseen koettiin pettymystä. Se aiheutti myös turhautumista, kun oman maan asioihin ei oteta näin vahvasti ikinä kantaa. Se nostatti useissa nuorissa kollektiivisia muistoja oman kansan koetuista vääryyksistä. Osalla Ukrainan tilanne oli aiheuttanut myös fyysisiä oireita ja pahoinvointia, sillä tilanteeseen samaistuttiin sodan osalta, ja se aiheutti stressioireita. Samalla Ukrainan tilanne kiinnosti monia, ja se vahvisti osaltaan aktivistista otetta ja halua puuttua vääryyksiin. Sodan avulla myös Palestiinan tilannetta pystyttiin selittämään ja sen koettiin olevan hyvä esimerkki siitä, miltä palestiinalaisista tuntuu. Toisaalta nyt suomalaisten nähtiin ehkä ymmärtävän sota paremmin, koska se osui nyt lähemmäksi omaa kotia.

Erityisesti fyysiset kentät eli tapahtumiin osallistuminen ja havainnointi paljasti, kuinka voimakkaasti politiikkaa jaetaan uusille sukupolville, ja miten paljon politiikka kietoutuu palestiinalaisen kulttuurin representaatioihin. Musiikki, puheet, esitykset, tanssi, tarjotavat, jopa tapaamisen alkuperäinen syy, liittyy poliittisuuteen. Näissä tapahtumissa huomasi konkreettisesti sen, kuinka koko palestiinalaisuuden kysymys on kietoutunut yhteen politiikan kanssa ja kuinka vahvasti se on vaikuttanut kaikkiin sen kulttuurin ilmenemismuotoihin.

Siksi myös uudet perustetut yhteisöt eivät ole voineet irrottautua politiikasta kokonaan. Palivoicesfin-yhteisö on perustettu välittämään sellaista tietoa suomalaisille, jota ei valtamediasta tai opetuksesta saa. Yhteisön tarkoituksena on jakaa tietoa nykyhetken tapahtumista palestiinalaisalueilla, johon olennaisesti kuuluvat poliittiset kysymykset ja tapahtumat konfliktin jatkuessa edelleen. Yhteisön jäsenet pitivät silti tärkeänä, että alueelta kerrotaan muitakin asioita kuin sotaan, sortoon tai muihin negatiivisiin asioihin liittyviä uutisia. Sosiaalisessa mediassa tuodaan myös kulttuuriin, juhlapyyhiin ja palestiinalaisuuden ydinkysymyksiin liittyviä aiheita esille ymmärrettävästi, jotta myös asiaan perehtymättömät ymmärtävät ja sitä kautta kiinnostuisivat aiheesta. Nuoret kokevat, ettei mediassa käsitellä tarpeeksi laajasti palestiinalaista kulttuuria, joten he tekevät sen itse.

Yhteisöissä on myös kiinnostavaa se, että monet nuorista kokivat olleensa tietämättömiä lapsuudessa ja varhaisnuoruudessa palestiinalaisuudesta. Identiteettiprosessien ja häpeilyn jälkeen palestiinalaisuus koettiin jopa aiempaa merkityksellisempänä, joka

innoitti näitä nuoria tuomaan vahvemmin omaa palestiinalaisuuttaan esille. Jo olemassa olevat järjestöt eivät näyttäneet näille nuorille sopivina paikkoina itseilmaiselle, jolloin koettiin parempana ajatuksena perustaa omat yhteisöt sosiaalisen median kautta. Se myös mahdollisesti tavoittaisi paremmin Suomessa asuvia muita palestiinalaisia nuoria ja heidän asioistaan kiinnostuneita ihmisiä. Silti järjestöt ovat tukeneet näitä nuoria ja kannustaneet omaehtoiseen tekemiseen. Viimeisellä kenttämatkallani huomasin tämän yhteistyön vahvempana kuin edellisenä vuotena. Palivoicesfin-kollektiivi on vain muutaman vuoden ikäinen ja sitä vetää pieni joukko, joista suurin osa on opiskelijoita ja elää kiireistä elämänvaihetta, joten niiden laajentuminen ja kehitys on vasta alkutekijöissään. Vaikka puheessa eroa näihin järjestöihin tehtiin, oli merkittävää huomata, että silti yhteistyö oli molemminpuolista ja kunnioittavaa.

5.5 Tulevaisuudesta ja toivosta

Kaipuu oli asia, mikä tuli esille keskusteluissa koskien toiveita ja unelmia omasta tulevaisuudesta. Kysyin, millaisena nuoret näkivät Palestiinan tulevaisuuden ja millaisena he toivoisivat sen olevan unelmissaan. Samalla kysyin, oliko nuorilla kiinnostusta muuttaa joskus alueelle, nyt tai utopialta tuntuvassa rauhan ajassa. Kaikki kertoivat ajatuksistaan koskien Israel-Palestiinan ratkaisua, mutta eivät uskoneet muuttavansa alueelle nyt tai edes noissa unelmissa. Etäisyys koettiin kuitenkin jo niin vahvana, että mihin he palaisivat? Sen sijaan moni koki, että Suomessa oli hyvä olla, Suomi on se arjen kotimaa, Palestiina mielen. Monet myös sanoivat, että kiinnostus ulkomailla asumisesta kohtaan oli vahva, esimerkiksi isompien palestiinalaisyhteisöjen ja helpomman olemisen takia. Suomessa koettiin joskus ulkopuolisuutta, jota ulkomailla asuessa olisi luultavasti vähemmän, kun väestöön sopeutuisi helpommin. Kyse ei ollut pelkästä erilaisesta ulkonäöstä verrattuna suomalaiseen valtaväestöön, vaan myös vahvasti ajatusmallien erilaisuudesta: Suomessa koettiin joskus olevan ahtaat näkymät sille, mitä on olla suomalainen. Nämä vastaukset ovat linjassa muun tutkimuksen kanssa siitä, kuinka maahanmuuttajataustaisilla nuorilla voi olla vaikeuksia sopeutua osaksi yhteiskuntaa, jossa erilaisuutta ja moninaisuutta ei näkyvästi tunnusteta.

Vaikka vaatimukset sotatoimien lakkauttamisesta Israelin kanssa olivat enemmän vanhempien järjestöjen asialistoilla, myös nuoret puhuivat aiheesta haastatteluissa sekä ottivat poliittisiin asioihin kantaa omissa sosiaalisen median julkisissa yhteisöissään.

Sosiaalisen median päivityksissä ja nuorten puheissa korostui koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen tärkeys Palestiina-asiasta ja palestiinalaisista. Heidän mielestään parempi opetus peruskoulussa olisi tärkeää, sillä se voisi konkreettisesti auttaa myös nuorten palestiinalaislasten sijoittumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös ainaisesta konfliktista puhuminen tuntui väsyttävältä, joten vaihtelua kaivattiin. Samalla nähtiin olevan yleinen tarve tietoisuuden lisäämisestä kahden kulttuurin ihmisistä ja monikulttuurisista asioista. Vaikuttamistyö koettiin tärkeänä, ja erityisesti siinä korostettiin asiasta positiiviseen sävyyn puhumista ja ilon kautta tekemistä, mitä esimerkiksi tanssiryhmät koettiin olevan. Myös sosiaalisen median sisältöjen tai tapahtumien kautta haluttiin tuoda esille myös sitä puolta palestiinalaisuudesta, millaisena se itse koettiin eli sotien sijaan ilon ja yhteenkuuluvuuden näyttämönä.

Osalle nuorista Suomen valtion ongelmallinen rooli suhteessa Palestiinaan oli tuntunut pahalta ja jopa vaikeuttanut asiointia. Yksi nuorista, joka oli muuttanut perheineen vasta myöhemmällä iällä Suomeen, oli paljon konkreettisia kokemuksia byrokraattisista ongelmista eri virastoissa ja yhteyksissä. Nuori koki olleensa viisi vuotta *tuntematton*, koska Suomen henkilökortissa alkuperäksi oli jouduttu kirjaamaan niin. Tämä näkyi esimerkiksi pankeissa, kun jouduttiin selittelemään henkilökorttia ja alkuperää. Muuten Suomen valtion suhtautuminen Palestiinaan ei nähty vaikuttavan identiteettiin suomalaisuudesta, mutta samalla asia nostettiin esille myös oma-aloitteisesti. Varsinkin, kun puhuttiin asioista, minkä vuoksi Suomessa on osoitettu mieltä ja kuinka Suomen valtiolta on vaadittu toimia. Samalla Palestiinan tunnustaminen valtioksi ei koettu olevan oleellista juuri tällä hetkellä, sillä kansainvälisen tilanteen ja konfliktin itsessään ajateltiin olevan solmussa, jossa rauhanprosessi ja sitä kautta oikea legitiimi valtioiden tunnustaminen oli kaukainen ajatus.

Haastateltava 3: No, toi on nii hankala miettii sitä et miten. Et kyl mä ehkä kannattaisin sitä et ois vaan joku yhden valtion malli, tavallaan että, et ei ois enää tommosta israelin tyyppistä ratkasuu joka vaan suosii juutalaisia esimerkiks. Vaan et se ois oikeesti niiku kaikille.

Palestiinalainen status Israelissa aiheuttaa kaltoinkohtelua ja se nähdään vaarallisena uhkana valtiolle (Pappé 2011, 2). Haastateltava kuvaa, kuinka ennen kaikkea valtion muodostus tulisi lähteä siitä lähtökohdasta, ettei ketään syrjittäisi. Erityisesti tämä

haastateltava oli itsekin kokenut jaottelua ja syrjintää Israelissa palestiinalaisena, jolloin toive vapaasta valtiosta nousee tärkeimmäksi arvoksi, eikä yhden tai kahden valtion malli ole oikeastaan olennaista. Palestiinalaisille olennaisinta on keskustelu siitä, mikä ratkaisu tarjoaa heille elinkelpoiset ja maantieteellisesti ehjän kokonaisuuden (Juusola 2005, 277). Haastateltava myös mainitsi, kuten muutkin, sodan ja vihamielisyyden olevan valtioiden eikä ihmisten välistä.

5.5.1 Koulutus ja halu vaikuttaa

Puhuimme yhden haastateltavan kanssa hänen haaveistaan ja omista tulevaisuuden näkymistä. Haastateltavaa kiinnosti mielenterveysala ammattina ja erityisesti kahden kulttuurin välissä olevien aseman sekä kohtelun parantaminen. Nuori koki, että *halu auttaa* oli henkilökohtainen ominaisuus, joka vaikutti koulutus- ja uravalintoihin, mutta myös omat kokemukset ja tunteet palestiinalaisuudesta sekä vaikeuksista vähemmistön edustajana olivat vaikuttaneet tulevaisuuden valintoihin. Tämä sama teema toistui jokaisella nuorella: halu vaikuttaa ja edistää vähemmistöjen asemaa koettiin tärkeänä, jolloin palestiinalaisuuden uudet representaatiot ikään kuin tulivat sen mukana.

Nuoria yhdisti sekä kiitollisuus että tahto kouluttautua hyvin. Perheiden kautta koulutuksen tärkeyttä on aina painotettu. Osan kanssa tuli puheeksi myös vanhempien kouluttautuminen ja työnhaku Euroopassa, jotka olivat osasyynä Palestiinan alueelta poismuuttoon. Vanhemmat olivat usein korkeasti koulutettuja ja muuttaneet Suomeen töiden perässä. Vaikka koulutustaso usein periytyy vanhemmilta lapsille, on kouluttamattomienkin vanhempien puheessa korostettu kouluttautumisen tärkeyttä. Koulutus oli nähty uuden ja vakaamman elämän saavuttamisen reittinä, ja toisaalta Palestiinan asian ratkaisemiseksi tarvittaisiin myös koulutusta ja sen tuomaa vaikutusvaltaa. Vanhempien mielipiteet koulutuksesta olivat vaikuttaneet myös nuoriin, sillä suurin osa oli opiskelemassa jo kolmannella koulutusasteella, tai olivat jo hyvässä asemassa työelämässä. Monet kokivat koulutuksen olevan myös itselle tärkeä asia.

Koulutuksen kautta monien unelmat liittyivät jollain tavalla auttamiseen, monimuotoisuuden tunnistamiseen, kahden kulttuurin lasten ja nuorten tasa-arvotyöhön tai esimerkiksi heikompien auttamiseen. Vaikuttaminen tuntui olevan monella teema, joka kantoi koulun kautta työelämään. Samalla monet nuoret kuvasivat tärkeiksi arvoiksi vapauden, tasa-arvon, ihmisoikeudet, rauhan ja oikeudenmukaisuuden.

6 Johtopäätökset

Tutkielman alussa esitin kaksi kysymystä ohjaamaan työtäni suomen palestiinalaisnuorten naisten subjektiivisista käsityksistä koskien oman minäkuvan rakentumista sekä transnationaaleista verkostoista. Tutkimuskysymykseni olivat, millaisia merkityksiä Suomen palestiinalaiset nuoret naiset antavat palestiinalaisuudelleen; millainen suhde tutkittavilla on suomalaisiin palestiinalaisyhteisöihin sekä globaaliin palestiinalaiseen yhteisöön.

Nuoret kokevat vahvaa samaistumista etniseen perimäänsä ja kansallisuuteensa, joka vaikuttaa kokonaisvaltaisesti identiteettiin, minään ja subjektiiviseen kokemukseen itsestä. Se vaikuttaa antropologian näkemyksen mukaan holistisesti, mutta myös intersektionaalisti, sillä kaikilla palestiinalaisilla ja toisen polven maahanmuuttajilla identiteetin rakentuminen koostuu monista tekijöistä kuten eri etnisyyksistä, uskonnosta, perhetaustasta, iästä, transnationaaleista suhteista, koulutuksesta ja ympäröivästä yhteisöstä. Kaikki haastateltavat kertoivat palestiinalaisuuden merkityksistä hyvin samankaltaisesti, vaikka perherakenteita ja transnationaaleja verkostoja oli monenlaisia. Suomi koettiin taas paikkana, jolle oltiin kiitollisia ja jossa nähtiin myös oma tulevaisuus. Kaikille näille nuorille palestiinalaisuus oli kuitenkin ensisijainen identiteetti, ensisijainen koti, vaikka Palestiinan rauhaan eikä sinne muuttoon uskottu vahvasti. Palestiina tarkoitti omaa maata, riippumatta omasta taustasta tai siitä, oliko alueella käyty.

Nuorten palestiinalaisten ja arabien tutkimus on ollut nosteessa niin etnografisesti kuin muunkin tutkimuksen kentällä. Lisäksi kysymykset juuri toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajista ovat yhä ajankohtaisempia Suomessa, jossa on tehty kuitenkin kovin vähän monikulttuurista tutkimusta. Tutkimani palestiinalaiset alkavat olla ensimmäistä sukupolvea, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta omaavat laajan transnationaalisen verkoston globaalisti eri muodoissa. Nämä toisen polven nuoret kohtaavat erilaisia yhteiskunnallisia rakenteita, jotka eivät ota tarpeeksi huomioon sitä todellisuutta, että Suomi on ollut jo pitkään todella monikulttuurinen. Siksi on tärkeää osoittaa erityisesti laadullisen tutkimuksen avulla ongelmakohtia esimerkiksi puutteellisessa opetuksessa monikulttuurisuudesta. Nuorten oman kokemuksen kuuleminen on tällöin tärkeää, ja siihen etnografia antaa hyvät mahdollisuudet.

Nämä nuoret ovat kasvaneet osana suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa perhekäsitys on hyvin kapea. Palestiinalaisilla perhe näyttäytyi kuitenkin tärkeänä ja verkostot laajempina. Perheen merkitys transnationaalien suhteiden ylläpidossa on edelleen vahvaa, mikä samalla rakentaa jatkuvassa vuorovaikutuksessa myös yksilöiden subjektiivista kokemustaan omasta palestiinalaisuudesta. Perheen ja suvun kautta jaetaan tapoja, uskomuksia, kulttuurisia symboleja, jotka vahvistavat sidettä palestiinalaiseen identiteettiin. Jokainen heistä kokee itsensä myös suomalaisiksi ja antavat arvoa sille, että ovat kasvaneet suomalaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi monen pääasiallinen kieli on suomi, huolimatta siitä, osasiko haastateltavat puhua arabiaa. Palestiinalaisen identiteetin rinnalla on siis myös vahva suomalainen kansallisidentiteetti, joiden välillä käydään jatkuvaa neuvottelua kuulumisen kysymyksistä.

Uusien yhteisöjen merkitys nousi näillä nuorilla vahvaksi teemaksi. Kun perhettä pidetään tärkeänä kulttuurisen perimän välittäjänä, niin siihen samalla pyrittiin luomaan etäisyyttä. Identiteettikipuilut olivat kuuluneet usealla lapsuuteen ja varhaisnuoruuteen, kun palestiinalaisuutta myös hävettiin. Häpeä johtui usein myös toisen osapuolen tietämättömyydestä Palestiinasta tai vääristyneestä kuvasta. Se herättää kysymyksiä koulutusjärjestelmän puutteellisuudesta: voisiko näitä edelleen itsensä hyvin ulkopuoliseksi tuntevia nuoria saada paremmin osaksi yhteiskuntaa, jos tietoa olisi enemmän ja monipuolisemmin saatavilla? Uudet yhteisöt koettiin kuitenkin tärkeinä, ja jos sellaisissa ei ollut varsinaisesti itse mukana, niiden toimintaa tuettiin hyvin positiivisesti. Ryhmien, projektien ja uusien verkostojen kautta palestiinalaisuutta haluttiin tuoda esille rohkeammin ja monipuolisemmin, sillä edellinen sukupolvi näyttäytyi osin erilaisen asioiden ajajana. Lisäksi palestiinalaisuutta haluttiin tuoda esille uudesta näkökulmasta: me voimme tehdä kapealle uutisoinnille jotakin, me voimme jakaa tietoa ja kiinnostavia uutisia myös muista, kuin konfliktiin liittyvistä asioista. Dabke-tanssiryhmien kautta kulttuuria on haluttu näyttää myös heille, jotka eivät palestiinalaiseen yhteisöön kuulu. Uusien yhteisöjen kautta rakennettiin myös transnationaaleja verkostoja Suomeen ja muualle maailmaan. Se koettiin voimauttavana tekijänä ja mahdollisuutena löytää oma palestiinalaisuus uudella tavalla. Uudet verkostot toivat kuitenkin ennen kaikkea suomalaiset, saman palestiinalaisen taustan omaavat nuoret naiset yhteen, ja erityisesti naisten ääntä haluttiin saada kuuluviin, vaikka se kävisi tanssin kautta.

Tämän tutkielman tulokset olivat samassa linjassa muiden toisen polven palestiinalaisten diasporatutkimusten kanssa. Nuoret rakentavat identiteettiään ja kuulumisen tunnetta jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa. Subjektiiivinen kokemus itsestä muuttuu ajan, paikan ja historiallisen kontekstin mukaan, joten rooleja vaihdetaan tilannekohtaisesti jopa päivittäin. Sosiaalinen interaktio eri ihmisten, instituutioiden ja yhteisöjen kanssa vaikuttaa subjektiiiviseen ilmaisuun sekä kokemukseen itsestä. Uudet transnationaalit verkostot nostavat päätään ja niiden merkitys on suuri vähemmistöjen edustajina ja identiteettien rakentumisessa. Kansalaisyhteiskunnassa järjestötoiminnalla on merkittävä rooli yhteenkuuluvuuden rakentamisessa ja vähemmistön oikeuksien puolustajana.

Suomen palestiinalaisia, heidän yhteisöjään sekä transnationaaleja siteitä olisi tärkeää tutkia lisää laajemmässäkin mittakaavassa. Varsinkin diasporassa ja sen vaikutuksessa eläviin nuoriin naisiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota, sillä tutkimusta ei ole tehty tarpeeksi Suomen kontekstissa. Nämä nuoret naiset ovat kokeneet henkilökohtaisesti sodan vaikutuksia, mutta ennen kaikkea jatkuva sota ja traumat vaikuttavat ylisukupolvisesti näissä toisissa ja kolmansissa polvissa. Kokemukset vaikuttavat subjektiiiviseen kokemukseen itsestä ja kuulumisesta. Tämän huomioiminen myös Suomessa laajemmin olisi todella tärkeää maahanmuuttajataustaisten nuorten ja lasten kohdalla. Myös järjestöjen merkityksestä kansalaisyhteiskunnassa ja vähemmistöjen tukijana olisi tärkeää tutkia lisää. Samalla koulutuksen ja tiedon lisääminen Palestiinasta vähentäisi ennakkoluuloja ja eriarvoisuutta sekä tukisi ennen kaikkea palestiinalaisten hyvinvointia.

Lähteet

Atshan, Sa'ed (2021) The Anthropological Rise of Palestine, *Journal of Palestine Studies*, 50:4, 3-31.

Asthana, Sanjay (2017) Youth, self, other: A study of Ibdaa's digital media practices in the West Bank, Palestine. *International Journal of Cultural Studies*, 20:1, 100-117.

American Anthropological Association (AAA) (2009) Code of ethics of the American Anthropological Association.

Barker, Chris (2011) *Cultural Studies: Theory and Practice*. Sage Publications.

Blachnicka-Ciacek, Dominika (2018) Palestine as 'A State of Mind': Second-Generation Polish and British Palestinians' Search for Home and Belonging. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44:11, 1915-1931.

Ben-David, Anat (2016) The Palestinian diaspora on the Web: Between de-territorialization and re-territorialization. *Social Science Information* 51: 4, 459-474.

Brubaker, Rogers (2005) The 'Diaspora' Diaspora. *Ethnic and Racial Studies*, 28:1, 1-19.

Cohen, Anthony (2002) *Self Consciousness: An Alternative Anthropology of Identity*. Taylor & Francis Group. Lontoo: Routledge.

Dahlgren, Susanne (2008) Introduction: The Middle Eastern Family Revisited. *Journal of Women of the Middle East and the Islamic World* 6:1, 1-11.

Dahlgren, Susanne (2016) Johdanto. Teoksessa Susanne Dahlgren (toim.) *Teheranin kodeissa, Kairon kaduilla. Nuorten elämää Islamin maissa*. Helsinki: Otava, 9–32.

Degnen, Cathrine (2018) *Cross-Cultural Perspectives on Personhood and the Life Course*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Doraï, Kamel (2003) Palestinian Emigration from Lebanon to Northern Europe: Refugees, Networks and Transnational Practices. *Refuge* 21:2, 23–31.

Ekholm, Laura Katarina (2014) Suomenjuutalaiset: tehty sopiviksi vaan ei näkyviksi. Teoksessa Pirjo Markkula, Hanna Snellman & Ann-Catrin Östman (toim.) *Kotiseutu ja kansakunta. Miten suomalaista historiaa on rakennettu*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 163–184.

Engelke, Matthew (2018) *How to Think Like an Anthropologist*. Princeton: Princeton University Press.

Eriksen, Thomas Hylland (2004) Toista Maata? Johdatus Antropologiaan. Suomentanut Maarit Forde ja Anna-Maria Tapaninen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

- Eriksen, Thomas Hylland & Finn Sivert Nielsen (2013) *A History of Anthropology*. Lontoo: Pluto Press.
- Eriksen, Thomas Hylland (2014) *Globalization*. Lontoo: Bloomsbury.
- Faist, Thomas (2010) "Diaspora and Transnationalism: What Kind of Dance Partners?" Teoksessa Thomas Faist & Rainer Bauböck (toim.) *Diaspora and Transnationalism: Concepts, Theories and Methods*. Amsterdam University Press, 9–34.
- Fronk, Camille; Huntington, Ray & Chadwick, Bruce (1999) Expectations for Traditional Family Roles: Palestinian Adolescents in the West Bank and Gaza. *Sex Roles* 4:9/10, 705-735.
- Furlong, Andy (2013) *Youth Studies. An introduction*. Lontoo: Routledge.
- Gabiam, Nell & Fiddian-Qasmiyeh, Elena (2016): Palestinians and the Arab Uprisings: Political Activism and Narratives of Home, Homeland, and Home-Camp. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 43:5, 731–748.
- Haikkola, Lotta (2012) *Monipaikkainen nuoruus: toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetit*. Helsinki.
- Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Suomentanut Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- Hammer, Juliane (2005) *Palestinians Born in Exile: Diaspora and the Search for a Homeland*. Boston: University of Texas Press.
- Hautaniemi, Petri (2004) *Pojat! Somalipoikien kiistanalainen nuoruus Suomessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Hautaniemi, Petri (2010) "Transnational Kinship Ties and Welfare State Resistance." *Suomen antropologi: Suomen Antropologinen Seura* 35:4, 42–45.
- Honkasalo, Veronika (2011) *Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Hiitola, Johanna; Anis, Merja & Turtiainen, Kati (2018) *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehitettyjä käytäntöjä*. Tampere: Vastapaino.
- Heywood, Andrew (2013) *Politics*. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Hovi, Tuija (2011) *Kuinka Nähdä Metsä Puiltä ja Löytää Neula Heinäsuovasta?* *Elore* 18–1/2011. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.
- Huttunen, Laura (2010) *Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta*. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 30–50.

- Huttunen, Laura (2006) Bosnialainen diaspora ja transnationaali eletty tila. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 55–82.
- Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (2014) Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos, 7–31.
- Hänninen, Riitta; Kajander, Konsta & Lappi, Tiina-Riitta (2022) Etnologian ja antropologian tietoteoreettiset erityispiirteet. Teoksessa Fingerroos, Outi; Kajander, Konsta & Lappi, Tiina-Riitta (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 45–63.
- Hänninen, Riitta & Turtiainen, Riikka (2022) Digitaalinen Etnografia Kulttuurien Tutkimuksessa. Teoksessa Fingerroos, Outi; Kajander, Konsta & Lappi, Tiina-Riitta (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 159–176.
- Isotalo, Riina (1999) Different Meanings of Palestinian Nationalism: The Politicisation of Culture. University of Helsinki.
- Isotalo, Riina (2008) Transnational Family Dynamics, Second Generation and the Ties that Flex: Palestinian Migrants between the United States and the West Bank. *Journal of Women of the Middle East and the Islamic World* 6:1, 102-123.
- Jad, Islah (2018) Palestinian Women's Activism: Nationalism, Secularism, Islamism. New York: Syracuse University Press.
- Johansson, Ulriikka (2016) Nuoruuden kapinaa ja huumaa Iranin islamilaisessa tasavallassa. Teoksessa Susanne Dahlgren (toim.) *Teheranin kodeissa, Kairon kaduilla. Nuorten elämää Islamien maissa*. Helsinki: Otava, 120–147.
- Juntunen, Marko (2020) Matkalla islamilaisessa Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Juusola, Hannu (2005) Israelin historia. Helsinki: Gaudeamus.
- Järvi, Tiina (2020) Negotiating Futures in Palestinian Refugee Camps: Spatiotemporal Trajectories of a Refugee Nation. Tampere: Tampere University.
- Karsh, Efraim (2014) The Palestinians' Real Enemies. *Middle East Quarterly* 21:2, 1–13.
- Khalidi, Rashid (1997) Palestinian Identity. New York: Columbia University Press.
- Kuperwasser, Yosef & Lipner, Shalom (2011) The Problem Is Palestinian Rejectionism: Why the PA Must Recognize a Jewish State. *Foreign Affairs* 90:6, 2–9.

Kuusela, Pekka (2001) George Herbert Mead. Pragmatismi ja sosiaalipsykologia. Teoksessa Vilma Hänninen; Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. Tampere: Vastapaino, 61–78.

Lindholm, Helena (2021) Bridging Identities Through Activism: Palestinians in Sweden Navigating the Transnational Divide. *Conflict, Security & Development* 21:3, 293-312.

Luhrmann, T. M. (2006) *Subjectivity*. *Anthropological Theory* Vol. 6 Issue 3, pp. 345–361.

Löytty, Olli (2016) Toiseus. Kuinka tutkia kohtaamista ja valtaa. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino, 161–189.

Lappalainen, Sirpa (2007) Johdanto. Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa Lappalainen, Sirpa., Elina. Lahelma, Tuula. Gordon, Pirkko. Hynninen, Tuija. Metso, Tarja. Palmu, Tarja. Tolonen, et al. *Etnografia metodologiana: lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 9–14.

Malkki, Liisa H. (2007) Tradition and Improvisation in Ethnographic Field Research. Teoksessa Cerwonka, Allaine & Malkki, Liisa H.(toim.) *Improvising Theory: Process and Temporality in Ethnographic Fieldwork*. Chicago & Lontoo: University of Chicago Press.

Malkki, Liisa (2012) Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Suomentanut Laura Huttunen. Tampere: Vastapaino.

Martikainen, Tuomas & Gola, Lalita (2007) Women from the Indian Subcontinent in Finland. *Patterns of Integration, Family Life, Employment and Transnationalism among Marriage Migrants*. Helsinki: Väestöliitto.

Masalha, Nur (2011) New History, Post-Zionism and Neo-Colonialism: A critique Of the Israeli 'New Historians'. *Holy Land Studies* 10.1 (2011): 1–53.

Masalha, Nur (2012) *The Palestine Nakba. Decolonising History, Narrating the Subaltern, Reclaiming Memory*. Lontoo: Zed Books.

Mason, Victoria (2007) Children of the "Idea of Palestine": Negotiating Identity, Belonging and Home in the Palestinian Diaspora, *Journal of Intercultural Studies*, 28:3, 271-285.

Markkanen, Sanna (2010) Toisen sukupolven koulumenestyksen ymmärtäminen ja tutkiminen Suomessa. Teoksessa Tuomas Martikainen & Lotta Haikola (toim.) *Maa-hanmuutto ja sukupolvet*. Helsinki: Hakapaino, 133–148.

Miettinen, Helena (2006) Peilistä näkyy muuttunut kuva. Ajatuksia ja havainnoiteja 2000-luvun inkeriläisyydestä. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 144–167.

- Miller, Daniel (2009) Individuals and the Aesthetic of Order. Teoksessa Miller, Daniel (toim.) *Anthropology and the Individual: A Material Culture Perspective*. Lontoo: Bloomsbury Academic, 3–24.
- Niemelä, Heli (2006) Somalialaisen ja suomalaisen nuoruuden risteyksessä. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) *Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 168–189.
- Oksala, Johanna (1997) Foucault ja feminismi. Teoksessa Sara Heinämaa, Martina Reuter & Kirsi Saarikangas (toim.) *Ruumiin kuvia. Subjektin ja sukupuolen muunnelmia*. Tampere: Gaudeamus, 168–192.
- Paasonen, Kari (2022) Suomen ja Israelin asekauppa 2000-luvulla. Sotatuotteita Suomen Puolustusvoimille, komponenttien vientiä ja tuontia. Helsinki: Suomen Rauhantuolustajat.
- Palacio, Joseph (1985) Review: Between Two Cultures – Migrants and Minorities in Britain by James L. Watson 1977. *Caribbean Quarterly* 31:3/4, 52-59.
- Pappé, Ilan (2004) *A History of Modern Palestine. One land, Two peoples*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pappé, Ilan (2011) *The Forgotten Palestinians a History of the Palestinians in Israel*. New Haven: Yale University Press.
- Peteet, Julie (1993) Authenticity and Gender. The Presentation of Culture. Teoksessa Judith Tucker (toim.) *Arab Women. Old Boundaries, New Frontiers*. Bloomington: Indiana University Press, 49–64.
- Peteet, Julie (2007) Problematizing A Palestinian Diaspora. *Int. J. Middle East Stud.* 39, 627-646.
- Rabinowitz, Dan (2020) Postnational Palestine/Israel? Globalization, Diaspora, Transnationalism, and the Israeli/Palestinian Conflict. *Critical inquiry* 26:4, 757–772.
- Rastas, Anna; Huttunen, Laura & Löytty, Olli (2005) Suomalainen monikulttuurisuus. Paikallisia ja ylirajaisia suhteita. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino, 16–40.
- Rastas, Anna (2010) Haastatteluaineistojen monet tehtävät etnografisessa tutkimuksessa. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 64–89.
- Reime, Hannu (2003) *Israel/Palestiina. Kahden kansan luvattu maa*. Helsinki: Like.
- Robben, Antonius & Sluka, Jeffrey (2007) Fieldwork in Cultural Anthropology: An Introduction. Teoksessa Antonius Robben & Jeffrey Sluka (toim.) *Ethnographic Fieldwork. An Anthropological Reader*. Lontoo: Blackwell.

Ronkainen, S. (1999). Ajan ja paikan merkitsemät: subjektiviteetti, tieto ja toimijuus. Gaudeamus.

Ruohomäki, Olli (2020), Chasing the Wind: Clashes Between Israeli and Palestinian Narratives. Teoksessa: Wolfgang Mühlberger & Toni Alaranta (toim.) *Political Narratives in the Middle East and North Africa Conceptions of Order and Perceptions of Instability*. Cham: Springer.

Räsänen, Syksy (2017) Israelin Apartheid. Helsinki: Into. Luettu E-kirjana.

Sa'di, Ahmad (2002) Catastrophe, Memory and Identity: Al-Nakbah as a Component of Palestinian Identity. *Israel Studies* 7:2, 175-198.

Said, Edward (1986) The Burdens of Interpretation and the Question of Palestine. *Journal of Palestine studies* 16:1, 29–37.

Said, Edward (1978) Orientalismi. Suomentanut Kati Pitkänen. Helsinki: Gaudeamus.

Sayigh, Rosemary (1993) Palestinian Women and Politics in Lebanon. Teoksessa Judith Tucker (toim.) *Arab Women. Old Boundaries, New Frontiers*. Bloomington: Indiana University Press, 175–194.

Scheffler, Ted L. (1981) The Ideology of Binary Opposition: Subject/Object Duality and Anthropology. *Dialectical Anthropology*, 6(2), 165–169.

Souto, Anne-Mari (2011) Arkipäivän rasismi koulussa. Etnografinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten ryhmäsuhteista. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja, Helsinki: Hakapaino.

Sökefeld, Martin & Finke, Peter (2018) Identity in Anthropology. *International Encyclopedia of Anthropology*, 1–13.

Thomas-Hope, Elizabeth (2002) Transnational Livelihoods and Identities in Return Migration to the Caribbean: The Case of Skilled Returnees to Jamaica.” Teoksessa Ninna Nyberg Sörensen ja Karen Fog Olwig (toim.) *Work and Migration: Life and Livelihoods in a Globalizing World*. New York: Routledge.

Tiilikainen, Marja (2003) Arjen Islam: Somalinaisten Elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.

Tucker, Judith (1993) The Arab Family in History. “Otherness” And the Study of Family. Teoksessa Judith Tucker (toim.) *Arab Women. Old Boundaries, New Frontiers*. Bloomington: Indiana University Press, 195–207.

Turner, Victor (2007) Rituaali: rakenne ja communitas. Suomentanut Maarit Laitinen. Helsinki: Suomen Antropologinen Seura.

Vertovec, Steven. Transnationalism. London: Routledge, 2009.

Waenthongkham, Janina; Niemi-Sampan, Priska & Jäske, Alice (2022) Mixed. Suomalaisista elämää kulttuurien risteymässä. Helsinki: Kosmos.

West, Cornel (1999) A Matter of Life and Death. Teoksessa John Rajchman (toim.) The Identity in Question. Lontoo: Routledge, 15–32.

Muut internetlähteet, lait ja tilastot:

FRA - Euroopan unionin perusoikeusvirasto (2018) Tummaihoisena EU:ssa. EU-M DIS II. Haettu 15.2.2023.

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-being-black-in-the-eu-summary_fi.pdf

PCBS (2019) The International Day of Refugees 2019. Haettu 23.03.2022.

<https://www.pcbs.gov.ps/site/512/default.aspx?lang=en&ItemID=3486>

Tilastokeskus (2023) Vieraskieliset. Haettu 24.02.2023.

<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>

Ulkoministeriö (2022) Yhteislausunto koskien Israelin siirtokuntatoimia.

https://um.fi/lausunnot/-/asset_publisher/6zHpMjnojHgl/content/joint-statement-of-foreign-ministries-on-israel-s-settlement-actions-1/35732

Ulkoministeriö (2023) Suomi ja Palestiinalaisalue. Haettu 24.01.2023.

<https://finlandabroad.fi/web/pse/suomi-ja-palestiinalaisalue>

United Nations (2023a) The Question of Palestine. Haettu 19.4.2023.

<https://www.un.org/unispal/>

United Nations (2023b) With 2022 Deadliest Year in Israel-Palestine Conflict, Reversing Violent Trends Must Be International Priority, Middle East Coordinator Tells Security Council – Press Release (SC/15179).

<https://www.un.org/unispal/document/with-2022-deadliest-year-in-israel-palestine-conflict-reversing-violent-trends-must-be-international-priority-middle-east-coordinator-tells-security-council-press-release-sc-15179/>

UNWRA (2022a) UNRWA in Action. Haettu 24.01.2023.

https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/unrwa_in_numbers_eng_1.pdf

UNWRA (2022b) Palestine Refugees. Haettu 24.01.2023.

<https://www.unrwa.org/palestine-refugees>

SaferGlobe (2021) Suomen asevalvontaraportti. Haettu 24.01.2023.

<https://saferglobe.fi/armsreport/?lang=fi>

Liitteet

Liite 1: Tiedote Pro gradu -tutkielmasta ja suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tiedote Pro gradu -tutkielmasta ja suostumus tutkimukseen osallistumisesta
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tampereen yliopisto, 21.3.2022

Pro gradu -tutkielma on yliopiston maisteritason kirjallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on osoittaa opiskelijan osaavan tarvittavat tiedot ja taidot omalta tieteenalaltaan. Ylempään korkeakoulututkintoon kuuluva tieteellinen pro gradu -tutkielma on 40 opintopisteen kokoinen itsenäinen tutkimustyö Tampereen yliopistossa, joka liittyy syventäviin opintoihin. Tutkielman tarkoituksena on osoittaa tieteenalan tutkimusmenetelmien ja lähteiden käytön hallinta sekä ymmärtää tieteellinen esitystapa.

YHTEYSTIETONI OVAT

Nimi Emma Sireeni
Sähköposti -
Puhelinnumero -

TUTKIMUKSEN ESITTELY

Teen pro gradu -tutkielmani Suomen palestiinalaistaustaisten nuorten naisten transnationaalisen subjektiviteetin muodostumisesta. Kysyn tutkimuksessani, kuinka palestiinalaistaustaisten nuorten naisten kansallinen ja etninen identiteetti muodostuu, kun kotimaa on Suomi, mutta identiteettiin vaikuttaa rikkinäinen Palestiina, jota Suomi ei ole valtiona tunnustanut. Minua kiinnostaa tutkimuksessani tämä kahden valtion kansallinen identiteetti ja kuinka se vaikuttaa yksilön subjektiviteetin muodostumiseen. Kerään aineistoni etnografisesti haastattelemalla kymmentä henkilöä, asiantuntijoita ja havainnoimalla erilaisia tapahtumia ja niihin osallistuvia ihmisiä.

INFORMOINTI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa yllä kuvatussa tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä kysymyksiä.

Olen saanut tiedon, että aineistoa (esim. nauhoitettua haastattelua) käsitellään seuraavasti:

1. Aineiston salassapito turvataan niin, että aineistoa käsittelevä opiskelija allekirjoittaa tämän suostumuksen ja hänen on siten suojattava aineisto ulkopuolisilta, eikä hänellä ole oikeutta kertoa kenellekään tutkimuskohteen / haastateltavan henkilökohtaisia tietoja.
2. Tutkimusraportissa (Pro gradu -tutkielma) henkilökohtaiset tietoni muokataan muotoon, jossa nimeni, asuinpaikkakuntani, työpaikkani tai muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot eivät käy ilmi.
3. Tutkielmaa tekevän opiskelijan lisäksi aineistoa tarkastelevat tarvittaessa vain tutkielman ohjaaja sekä muut tutkielmaseminaariin osallistuvat opiskelijat. Tällöinkin varmistetaan, että osallistujien identiteetti on suojattu (videomateriaalin kanssa pitää pyytää lupa käyttää tutkimustarkoituksiin, datasessioihin yms., joissa videokuvaa saa näyttää). Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta ja pyytää, että mahdollisesti jo nauhoitettu tai muuten tallennettu aineisto tuhotaan.

Tutkimukseen osallistuvien henkilötietojen käsittelyperusteena on Euroopan unionin tietosuojasetuksen mukaisesti yleistä etua koskeva tehtävä. Henkilötietoja ei luovuteta ulkomaille eikä tässä mainitsemattomille tahoille. Henkilötietoja säilyttää tutkimuksen tekijä vain tutkimuksen käynnissä olon ajan. Henkilötiedot tuhotaan, kun aineisto on kerätty.

Tutkimukseen osallistuvalla on oikeus pyytää tutkimuksen toteuttajalta itseään koskevia henkilötietoja sekä oikeus pyytää kyseisten tietojen oikaisemista tai poistamista ja käsittelyn rajoittamista tai vastustaa käsittelyä sekä oikeutta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen. Tutkimukseen osallistuvalla on oikeus tehdä valitus valvovalle viranomaiselle. Henkilötietoja ei käytetä automaattisessa päätöksenteossa.

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISEEN

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Olen saanut tietoa tutkimuksesta kirjallisesti, ja minulle on annettu mahdollisuus keskustella ja esittää kysymyksiä tutkimukseen liittyvistä asioista.

Tutkimuksessa käsitellään henkilötietoja kuten nimi, ammattinimike, organisaatio ja sähköpostiosoite.

Antamiani tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineistoa ei luovuteta arkistoitavaksi tutkielman valmistumisen jälkeen.

- ___ Suostun yllä kuvattuun tutkimukseen ja siihen, että haastatteluni tallennetaan ja sen jälkeen litteroidaan eli muutetaan tekstimuotoon.
- ___ Minua on informoitu Euroopan unionin tietosuojasetuksen (2016/679) mukaisesta henkilötietojen käsittelystä ja sen perusteista koskien yllä kuvattua tutkimusta.

Päivämäärä _____

Haasteltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tutkielman tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 2: Puolistrukturoitu teemahaastattelu

1. Kerro itsestäsi; nimi, ikä, paikkakunta, opiskelu/työpaikka, mitä muuta haluaa kertoa itsestään
2. Miten itse määrittelet oman taustasi ja missä olet syntynyt?
3. Kerro perheestäsi, historiastanne ja keitä kuuluu perheeseesi? Missä he ovat syntyneet ja asuvat tällä hetkellä?
4. Mikä on äidinkielesi? Puhutko arabiaa tai ymmärrätkö sitä?
5. Miten kutsut itseäsi (palestiinalainen, palestiinalaistaustainen, palestiinalaissuomalainen, Libanonin palestiinalainen...)
6. Mikä paikka on sinulle koti? Voiko olla monta kotia tai kotimaata?
7. Mitä palestiinalaisuus sinulle merkitsee? Tuntuuko se tärkeältä?
8. Millainen on sinun palestiinalaisyhteisösi? Miten se näkyy, puhutaanko siitä, miten suhtaudutte maan päivään tai solidaarisuuspäivään?
9. Onko sinun ollut helppo tai vaikea puhua omasta taustastasi?
10. Miltä politiikka tuntuu sinusta, osallistutko mielelläsi keskusteluun Lähi-idän konfliktista tai seuraatko siihen liittyvää uutisointia?
11. Suomi ei tunnusta Palestiinaa valtiona. Miltä se sinusta tuntuu?
12. Mihin uskot tai on suhteesi uskontoon? Millainen on maailmankuvasi? Mitä fanitat?
13. Millainen on suhteesi aktivismiin? Pyritkö omalla toiminnalla edistämään Palestiinan asiaa?
14. Millaisena näet Palestiinan tulevaisuuden? Uskotko rauhaan? Uskotko yhden tai useamman valtion malliin?
15. Millaisena näet tulevaisuutesi? Mitä haluat tehdä tulevaisuudessa, haluatko esimerkiksi asua Suomessa?

Kysymyksiä asiantuntijahaastatteluita varten:

1. Kerro itsestäsi: oma tausta, perhe ja työ
2. Kerro Suomen palestiinalaisyhteisöstä
3. Milloin Suomeen on tullut Palestiinasta tai muilta alueilta? Miksi? Kuinka paljon?
4. Kuinka paljon palestiinalaisia on Suomessa nykypäivänä? Onko Palestiinasta tai lähialueilta tullut 1970-luvun jälkeen paljon ihmisiä?
5. Kuvaile Suomen ja Palestiinan välistä suhdetta.
6. Onko Suomen palestiinalaistautaisilla siteitä alueelle? Kuinka Suomessa tuodaan kulttuuria esille?
7. Millainen on mielestäsi Suomen nuori palestiinalaisväestö? Ylläpidetäänkö omaa taustaa? Ollaanko siitä kiinnostuneita?
8. Mikä syy mielestäsi on sille, että Palestiinan asiasta ei puhuta Suomessa kuin harvoin, vaikka se on niin iso globaalisti?
9. Mitä on olla palestiinalainen? Muualla ja Suomessa? mitä suomalaisuus on? Miten ne toimivat keskenään, koetko kuuluvasi molempiin, yhtä paljon tai eri määrän?
10. Olen ollut yhteydessä x määrään järjestöjä, onko muita järjestöjä tai tahoja, joihin kannattaisi olla yhteydessä?
11. Aiheena on nuorten naisten identiteetin muodostuminen monikulttuurisina ihmisinä. Onko sinulla aiheesta jotain mietteitä? Onko sinusta oleellista, miten Palestiinaan suhtaudutaan valtiollisella tasolla? Eroaako se siitä, kuinka Suomessa muuten suhtaudutaan?
12. Mikä olisi hyvä tapa aloittaa asenteiden ja tietoisuuden parantamiseksi Suomessa?
13. Kerro juhlapyhistä, Maan päivästä ja Palestiinan solidaarisuuspäivästä. Kuinka palestiinalaisuutta tuodaan esille Suomessa ja millaisia nämä tapahtumat ovat?